

ЕВРОПСКА
КОМИСИЈА

Брисел, 4.11.2025 година
РДС(2025) 753 последна верзија

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЈАТА

Извештај за Северна Македонија за 2025 година

Во прилог на

**КОМУНИКАЦИЈАТА НА КОМИСИЈАТА ДО ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ, СОВЕТОТ,
ЕВРОПСКИОТ ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛЕН КОМИТЕТ И ДО КОМИТЕТОТ НА
РЕГИОНИТЕ**

Комуникација за Политиката за проширување на ЕУ за 2025 година

{КОМ(2025) 690 последна верзија} – {РДС(2025) 750 последна верзија} – {РДС(2025) 751 последна верзија} – {РДС(2025) 752 последна верзија} – {РДС(2025) 754 последна верзија} – {РДС(2025) 755 последна верзија} – {РДС(2025) 756 последна верзија} – {РДС(2025) 757 последна верзија} – {РДС(2025) 758 последна верзија} – {РДС(2025) 759 последна верзија}

МК

МК

Напомена: Преводот на македонски јазик е работна верзија. Ако постои каква било недоследност меѓу документот на англиски јазик и македонскиот превод, оригиналниот документ на англиски јазик ќе се смета за автентична верзија која е соодветна за користење.

Примено: E prapuar:	13. 11. 2025		
Org. Един. Njësia Org.	Број Numër	Прилог Shitja	Вредност Vlerë
08	5741.1		

Влада на Република Северна Македонија
Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut
- МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕВРОПСКИ ПРАШАЊА -
- MINISTRIA PËR ÇËSHTJE EVROPIANE -

13. 11 .2025

Архивски број: 09-520/36

Numër arkivi: 09-520/36

До: г-дин Африм Гаши
Претседател на Собранието на Република
Северна Македонија

Deri te: z.Afrim Gashi
Kryetar i Kuvendit të Republikës së
Maqedonisë së Veriut

Предмет: Извештај на Европската комисија

Lënda: Raporti i Komisionit Evropian

Почитуван г-дин Гаши,

I nderuar z.Gashi,

Во прилог Ви доставуваме работна верзија на
преводот на Извештајот на ЕК за 2025 година.

Bashkangjitur Ju dergojm version punues të
përkthimit të Raportit të KE-së për vitin 2025.

Воедно Ве замолуваме документот да се
сподели со Комисијата за европски прашања
и Националниот совет за евроинтеграција.

Gjithashtu Ju lusim që dokumentin ta
shpërdani me Komisionin për Çështje
Evropiane dhe Këshillin Nacional për
Integritet Evropiane.

Со почит,

Me respekt,

Orhan Murtezani
Ministër për Çështjet Evropiane

Подготвил / Përgatiti: Христина Конеска-Бероска
Контролирал / Kontrollloi:
Согласен / pajtohet:
Одобрил:

СОДРЖИНА

1. ВОВЕД.....	3
1.1. КОНТЕКСТ.....	3
1.2. ГЛАВНИ НАОДИ ОД ИЗВЕШТАЈОТ.....	3
1.3. СОСТОЈБА НА ПРИСТАПНИОТ ПРОЦЕС.....	22
2. КЛАСТЕР 1: ФУНДАМЕНТАЛНИТЕ ВРЕДНОСТИ НА ПРИСТАПНИОТ ПРОЦЕС.....	22
2.1. ФУНКЦИОНИРАЊЕ НА ДЕМОКРАТСКИТЕ ИНСТИТУЦИИ И РЕФОРМАТА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА.....	22
2.2.1 Демократија.....	22
2.2.2 Реформа на јавната администрација.....	25
2.2. ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО И ФУНДАМЕНТАЛНИ ПРАВА.....	29
2.2.1 Поглавје 23: Правосудство и фундаментални права.....	29
2.2.2 Поглавје 24: Правда, слобода и безбедност.....	50
2.3. ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ.....	61
2.3.1. Постоене на функционална пазарна економија.....	61
2.3.2. Капацитет за справување со конкурентскиот притисок и пазарните сили во Унијата.....	67
2.4. ЈАВНИ НАБАВКИ, СТАТИСТИКА, ФИНАНСИСКА КОНТРОЛА.....	69
Поглавје 5: Јавни набавки.....	69
Поглавје 18: Статистика.....	71
Поглавје 32: Финансиска контрола.....	71
3. ДОБРОСОСЕДСКИ ОДНОСИ И РЕГИОНАЛНА СОРАБОТКА.....	73
4. СПОСОБНОСТ ЗА ПРЕЗЕМАЊЕ НА ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО.....	75
КЛАСТЕР 2: ВНАТРЕШЕН ПАЗАР.....	75
Поглавје 1: Слободно движење на стоки.....	75
Поглавје 2: Слободно движење на работници.....	76
Поглавје 3: Право на основање и слобода на давање услуги.....	77
Поглавје 4: Слободно движење на капитал.....	77
Поглавје 6: Право на трговски друштва.....	78
Поглавје 7: Право на интелектуална сопственост.....	79
Поглавје 8: Политика на конкуренција.....	80
Поглавје 9: Финансиски услуги.....	80
Поглавје 28: Заштита на потрошувачи и здравствена заштита.....	81
КЛАСТЕР 3: КОНКУРЕНТНОСТ И ИНКЛУЗИВЕН РАСТ.....	83
Поглавје 10: Дигитална трансформација и медиуми.....	83
Поглавје 16: Оданочување.....	84
Поглавје 17: Економска и монетарна политика.....	85
Поглавје 19: Социјална политика и вработување.....	86
Поглавје 20: Претпријатија и индустриска политика.....	88
Поглавје 25: Наука и истражување.....	90
Поглавје 26: Образование и култура.....	91
Поглавје 29: Царинска унија.....	93
КЛАСТЕР 4: ЗЕЛЕНАТА АГЕНДА И ОДРЖЛИВА ПОВРЗАНОСТ.....	94
Поглавје 14: Транспортна политика.....	94
Поглавје 15: Енергетика.....	96
Поглавје 21: Трансевропски мрежи.....	97

Поглавје 27: Животна средина и климатски промени.....	98
КЛАСТЕР 5: РЕСУРСИ, ЗЕМЈОДЕЛСТВО И КОХЕЗИЈА	101
Поглавје 11: Земјоделство и рурален развој	101
Поглавје 12: Безбедност на храната, ветеринарна и фитосанитарна политика	102
Поглавје 13: Рибарство и аквакултура.....	103
Поглавје 22: Регионална политика и координација на структурни инструменти	105
Поглавје 33: Финансиски и буџетски одредби	106
КЛАСТЕР 6: НАДВОРЕШНИ ОДНОСИ	107
Поглавје 30: Надворешни односи	107
Поглавје 31: Надворешна, безбедносна и одбранбена политика	108
АНЕКС I – ОДНОСИ ПОМЕЃУ ЕУ И СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА.....	110

1. ВОВЕД¹

1.1. КОНТЕКСТ

По првата Меѓувладина конференција за пристапните преговори на 19 јули 2022 година, скрининг-состаноците за сите шест кластери беа завршени на 7 декември 2023 година. Сите скрининг-извештаи за шесте кластери беа презентирани на Советот. Северна Македонија продолжи да ја спроведува Спогодбата за стабилизација и асоцијација, а заедничките тела во рамките на Спогодбата се состанаа.

Треба да се спроведат суштински реформи поврзани со ЕУ. Северна Македонија одржува добри односи со другите земји вклучени во процесот на проширување и го продолжи своето активно учество во регионалните иницијативи. Постојните билатерални договори со соседните земји треба да се спроведуваат со добра волја од сите страни, вклучително и Преспанскиот договор со Грција и Договорот за пријателство, добрососедство и соработка со Бугарија.

Северна Македонија продолжи со својата целосна усогласеност со заедничката надворешна и безбедносна политика на ЕУ, вклучително и во однос на воената агресија на Русија врз Украина, со што прати јасен сигнал за својот стратешки избор за пристапувањето кон ЕУ и се докажа како сигурен партнер.

Северна Македонија активно се вклучи во новиот План за раст за Западен Балкан и започна со спроведување на четирите столба на планот за постепена интеграција со единствениот пазар на ЕУ, регионална економска интеграција, фундаментални реформи и зголемена финансиска поддршка. Во рамките на Инструментот за реформи и раст, инструмент на ЕУ базиран на перформанси што ја поддржува постапката за пристапување во ЕУ, земјата ја донесе својата Реформска агенда, која опфаќа реформи во областите на: (i) управување, реформа на јавната администрација и управување со јавните финансии; (ii) зелена и дигитална транзиција; (iii) човечки капитал; (iv) развој на приватниот сектор и деловно опкружување; и (v) фундаментални права и владеење на правото.

Северна Македонија беше вклучена за вторпат во Извештајот на Комисијата за владеењето на правото за 2025 година².

1.2. ГЛАВНИ НАОДИ ОД ИЗВЕШТАЈОТ

КЛАСТЕР 1: ФУНДАМЕНТАЛНИТЕ ВРЕДНОСТИ НА ПРИСТАПНИОТ ПРОЦЕС

Демократија

Изборното законодавство дава соодветна рамка за одржување на демократски избори. Изборниот законик беше изменет во март 2024 година. Прегледот беше многу ограничен и нетранспарентен. Не е постигнат напредок во однос на преостанатите препораки на Организацијата за безбедност и соработка во Европа (ОБСЕ)/Канцеларијата за демократски институции и човекови права (ОДИХР) и Венецијанската комисија.

Се утврди дека **Собранието** ги извршува своите овластувања на генерално ефикасен начин. Сепак, политичката поларизација во Собранието продолжи, одложувајќи го донесувањето на

¹ Овој извештај го опфаќа периодот од 1 септември 2024 до 1 септември 2025 година. Тој се заснова на придонес од различни извори, вклучително и придонесите од Владата на Северна Македонија, земјите членки на ЕУ, извештаите на Европскиот парламент и информациите од различни меѓународни и невладини организации. Ги вклучува и резултатите од компаративните процени и индексите креирани од други засегнати страни, особено во областа на владеење на правото.

За да ја опише фактографската состојба, Извештајот ја користи следнава скала: рана фаза, одреден степен на подготвеност, умерена подготвеност, добро ниво на подготвеност и многу добар степен на подготвеност. За да го опише напредокот постигнат во извештајниот период, Извештајот ја користи следнава скала: назадување, нема напредок, ограничен напредок, одреден напредок, добар напредок и многу добар напредок. Каде што е соодветно, се користат и меѓуоценки.

² КОМ(2025) 900 последна верзија.

важни реформи и неколку одамна задоцнети именувања. Собранието одржа широк консензус за спроведување на новиот Деловник за работа. Овие правила досега имаа позитивен ефект врз оперативната ефикасност на Собранието; сепак, нивното долгорочно влијание сè уште не е утврдено. Собранието треба да ги забрза потребните реформи за процесот на интеграција во ЕУ. Дополнително, Собранието треба внимателно да ја планира и донесе својата агенда и да ја ограничи употребата на скратени законодавни постапки. Меѓупартиската соработка останува од суштинско значење за забрзување на спроведувањето на реформите поврзани со ЕУ, што е во интерес на граѓаните. Не беа направени обиди за донесување на релевантните уставни измени наведени во Заклучоците на Советот од 18 јули 2022 година, кои земјата се обврза да ги започне и да ги постигне, со цел да се обезбеди дека Уставот ги опфаќа граѓаните кои живеат во границите на државата и кои се дел од други народи, како што се Бугарите. Потребни се постојани и решителни чекори за да се забрза спроведувањето на сите реформи поврзани со ЕУ, надвор од оние од Реформската агенда и за напредување во процесот на пристапни преговори со ЕУ. Меѓупартиската соработка е од суштинско значење во оваа насока.

И покрај одреден напредок, сè уште е итно потребна сеопфатна реформа на локалната самоуправа, и зајакнување на дијалогот меѓу различните нивоа на **власт**. Меѓуетничките односи останаа стабилни и продолжи да се спроведува Охридскиот рамковен договор.

Воспоставени се институциите задолжени за процесот на **интеграција во ЕУ**. Северна Македонија треба да продолжи да ги засилува своите преговарачки структури со ЕУ и да постигне добра координација меѓу ресорните министерства и институциите со понатамошен развој на стручноста во однос на **правото на ЕУ** во јавната администрација.

Граѓанските организации (ГО) во Северна Македонија генерално работат севкупно во поволно опкружување. Владата донесе одлука за назначување членови на Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество. Овој развој доведе до долгоочекуваната реактивација на Советот, во согласност со препораките на Комисијата. Погледнувајќи напред, Советот сега треба ефикасно да ја извршува својата улога. Владата треба да ги зголеми своите напори за да обезбеди вклученост на граѓанското општество во сите приоритетни области и во консултативните активности. Сè уште не се донесени потребните измени на постојните законски и финансиски рамки за обезбедување транспарентно јавно финансирање на граѓанските организации.

Реформа на јавната администрација

Северна Македонија останува **умерено подготвена** во областа на реформата на јавната администрација. Постигнат е одреден напредок во областа на е-влада, со измените на Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги со кој се транспонира Регулативата eIDAS 2.0 и се воведува дигитален паричник за електронски идентитет. Направени се заложби за дигитализација на институционалните регистри, поедноставување на електронските постапки и зголемување на размената на податоци. Долгоочекуваните закони за административни службеници и за вработени во јавниот сектор беа донесени во јули 2025 година. Двата закони ги подобруваат постапките за селекција, привременото вработување, условите за работа и собирањето податоци во областа на управувањето со човечки ресурси. Сепак, правилата што ги регулираат државните службеници остануваат фрагментирани. Земјата продолжи со реорганизација на неколку државни институции во согласност со изменетиот Закон за организација и работа на органите на државната управа.

Препораките на Комисијата од минатата година беа делумно спроведени и продолжуваат да важат во голема мера. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

→ да донесува правни одредби што ја регулираат службата на врвниот менаџмент и да започне со спроведување на ревидираниот Закон за административни службеници и ревидираниот Закон за вработените во јавниот сектор;

→ да ја финализира ревизијата и да продолжи со спроведување на Законот за организација и работа на органите на државната управа и други поврзани закони во согласност со препораките за новата организација на органите на државната управа;

→ да обезбеди целосно спроведување на Законот за општа управна постапка со завршување на дигитализацијата на регистрите на институциите и размената на податоци, и поедноставување на електронските постапки.

Поглавје 23: Правосудство и фундаментални права

Северна Македонија постигна **помеѓу одредено и умерено ниво на подготвеност** во примената на *правото на ЕУ* и европските стандарди во оваа област. Свкупно, **немаше напредок**.

Функционирање на правосудството

Правосудниот систем на Северна Македонија постигна **помеѓу одредено и умерено ниво на подготвеност** и **нема** постигнато **напредок**. Земјата започна со спроведување на Развојната секторска стратегија за правосудство (2024 – 2028) и патоказ за Поглавје 23 и продолжи да ги спроведува препораките на Оценската мисија од 2023 година за Судскиот совет. Свкупната независност и финансиска автономија на правосудството се нарушени поради мешањето и притисоците од другите државни гранки, вклучително и обиди на Собранието да изврши притисок врз членовите на Судскиот совет да поднесат оставка, како и ограничените доделени финансиски средства. Недостигот на кадар во правосудството претставува загриженост, бидејќи влијае врз квалитетот и ефикасноста на правосудниот систем.

Препораките на Комисијата од минатата година беа спроведени само до ограничен степен, затоа, продолжуваат да важат во голема мера. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

→ да донесе нов Закон за парнична постапка, во согласност со европските стандарди, и да се забрза спроведувањето на новата Развојна секторска стратегија за правосудството;

→ да го зајакне Судскиот совет преку донесување ревидирана законодавна рамка и да продолжи со зголемување на неговата транспарентност и независност, во согласност со препораките на Оценската мисија од 2023 година, и мислењето на Венецијанската комисија, како и забрзување на спроведувањето на стратегиите за човечки ресурси за правосудството и јавното обвинителство;

→ да осигури дека автоматизираниот информациски систем за управување со судските предмети (АКМИС) е целосно функционален и компатибилен со нивото на сложеност на судските предмети и методот за оценување судии и претседатели на судови.

Борба против корупција

Северна Македонија постигна **помеѓу одредено ниво на подготвеност и умерено ниво на подготвеност** и **не постигна напредок** во превенцијата и борбата против корупцијата. Корупцијата останува распространета во многу области и претставува прашање на загриженост. Трагедијата од 16 март 2025 година во Кочани, во која во ноќен клуб изби пожар, при што загинаа 62, а над 190 лица беа повредени, откри трајни системски предизвици во врска со спроведувањето на антикорупциските мерки. Превентивните мерки и ефикасната репресија на корупцијата треба да се подобрат. Обвинението поднесено против претседателката на Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК), што доведе до нејзина оставка, го доведе во прашање кредибилитетот на институцијата. ДКСК треба проактивно да дава насоки за политиките за спречување на корупцијата, откривање и пријавување на наводни случаи на

корупција и зголемување на својата ефикасност во проверката на анкетните листови и надзорот над финансирањето на изборните кампањи. Паралелно, нејзините препораки треба ефикасно да се следат.

Јавното обвинителство, истражните центри и единиците за спроведување на законот треба да вработат специјализиран персонал и да добиваат финансиска поддршка. Случаите на корупција на високо ниво често се соочуваат со одложувања, застаруваат или резултираат со минимални казни, што го зајакнува јавниот скептицизам во врска со ефикасноста на борбата против корупцијата. Потребни се и целни процени на ризикот и специфични мерки за справување со корупцијата во најранливите сектори.

Препораките на Комисијата од минатата година не беа земени предвид и, затоа, продолжуваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

→ да донесе нов Кривичен законик во согласност со *правото на ЕУ* и меѓународните стандарди. Да го подобри резултатот во предметите на корупција на високо ниво – со навремени, професионални и транспарентни проактивни истраги, гонење, правосилни пресуди и поврат, вклучително и конфискација на криминални средства, конфискација заснована на вредност, проширена конфискација и конфискација од трета страна;

→ да го подобри спроведувањето на Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси, решавање на прашањата што чекаат да бидат донесени препораките на Групата на држави против корупција на Советот на Европа (ГРЕКО) и изготвување на новата антикорупциска стратегија за 2026 – 2030 година;

→ да додели доволно човечки и финансиски ресурси, вклучувајќи финансиски експерти, за: (i) Јавното обвинителство и Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција за да се обезбеди ефикасна одговорност во случаите на корупција на високо ниво; и (ii) Државната комисија за спречување на корупцијата за да се подобри проверката на анкетните листови за имотот и надзорот врз финансирањето на изборните кампањи.

Фундаментални права

Правната рамка за фундаменталните права е делумно усогласена со *правото на ЕУ* и со европските стандарди. Земјата продолжува да ги исполнува своите општи обврски во однос на фундаменталните права, но законодавството треба да се спроведува на систематски начин. Нов народен правобранител и осум нови заменици народни правобранители, за регионалните канцеларии на Народниот правобранител и канцелариите во Скопје, сè уште треба да се изберат. Не е постигнат напредок во однос на заштитата на личните податоци. Свкупната состојба, особено условите за живот, во затворите останува загрижувачка, иако инфраструктурата беше реновирана и подобрена во неколку затворски установи.

Препораките на Комисијата од минатата година беа адресирани само до ограничен степен, затоа, продолжуваат да важат. Во текот на наредната година, земјата особено треба:

→ да се справи со ужасните услови во затворите и да продолжи со напорите за промовирање алтернативи на затворањето и спроведување на релевантните препораки за условите за притвор, дадени од националните и меѓународните институции, особено од Европскиот комитет за спречување на тортура и нечовечко или понижувачко постапување или казнување (КСТ);

→ да осигури Канцеларијата на Народниот правобранител и Комисијата за спречување и заштита од дискриминација да добијат доволно финансиски и човечки ресурси што ќе им овозможат да функционираат независно и ефикасно;

→ да обезбеди соодветна поддршка за ранливите категории деца, особено децата жртви на насилство, децата Роми³ и децата со попреченост.

Слобода на изразување

Северна Македонија постигна **помеѓу одредено ниво на подготвеност и умерено ниво на подготвеност** за слободата на изразување и постигна **ограничен напредок** во оваа област. Правната рамка што ги регулира медиумите сè уште не е целосно усогласена со *правото на ЕУ*, особено со Европскиот закон за слобода на медиумите (ЕМФА), иако е постигнат одреден напредок во Законот за медиуми. Финансиската независност на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги е подобрена, а новите членови на нејзиниот Совет беа избрани од Собранието. Јавниот радиодифузен сервис се соочува со предизвици, и покрај подобрувањата во неговото финансирање и назначувањето на неговиот Совет од страна на Собранието. Остануваат предизвиците во врска со транспарентноста на сопственоста на медиумите. Рамката за распределба на државното рекламирање покренува загриженост за потенцијална злоупотреба на политичките средства и нарушување на пазарот.

Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и, затоа, продолжуваат да важат. Во текот на наредната година, земјата особено треба:

→ да продолжи да ја ревидира правната рамка што ги регулира медиумите за да ја усогласи со *правото на ЕУ* и европските стандарди, особено со воведување правила за целосна транспарентност во сопственоста на медиумите и распределба на јавни средства за државно рекламирање, конкуренција и државна помош, како и права на интелектуална сопственост;

→ да ја спроведе стратегијата за реформа на Јавниот радиодифузен сервис;

→ да продолжи навремено да ги решава сите случаи на закани и насилни дејства врз новинарите и да осигури сторителите да бидат казнети.

Поглавје 24: Правда, слобода и безбедност

Северна Македонија постигна **умерена подготвеност** за спроведување на *правото на ЕУ* во областа на правдата, слободата и безбедноста и постигна **ограничен напредок** во оваа област. Северна Македонија треба да ги зголеми своите капацитети за борба против сите форми на сериозен и организиран криминал. Во однос на миграцијата и азилот, немаше понатамошно усогласување со *правото на ЕУ*.

Препораките на Комисијата од минатата година не беа целосно спроведени и, продолжуваат да важат. Во текот на наредната година, земјата особено треба:

→ да продолжи проактивно да ги реформира структурите одговорни за борба против организираниот и финансискиот криминал и перењето пари, со фокус на зголемување на оперативниот капацитет и соработка и конфискација на имот кога тоа е оправдано;

→ да осигури ефективно спроведување и следење на националните стратегии за борба против тероризмот (2023 – 2027), борба против насилниот екстремизам (2023 – 2027) и на заедничкиот акциски план за борба против тероризмот;

→ да ги регистрира систематски мигрантите и да го подобри профилирањето со чувствителност на заштита и да донесе посистематски пристап во борбата против криумчарењето мигранти.

³ Во согласност со терминологијата на европските институции, општиот израз „Роми“ се користи овде за да се однесува на повеќе различни групи без да се негираат специфичностите на овие групи.

Борба против сериозен и организиран криминал

Северна Македонија постигна **помеѓу одредено ниво на подготвеност и умерено ниво на подготвеност** во борбата против сериозниот и организираниот криминал и постигна **ограничен напредок** во оваа област. Сè уште се очекува понатамошен напредок во усогласувањето со *правото на ЕУ*.

Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и остануваат да важат. Во текот на наредната година, земјата особено треба:

- да го подобри резултатот од истрагите, гонењето и пресудите во предмети на организиран криминал и предмети на перење пари со фокус на поврат на средства и конфискација на приноси од криминал;
- да го зајакне човечкиот и финансискиот капацитет на органите за спроведување на законот кои истражуваат организиран и сериозен криминал, финансиски криминал и перење пари, како и на Канцеларијата за поврат на имот и Агенцијата за управување со одземен имот;
- да го усогласи своето законодавство за оружје, наркотични дроги и психотропни супстанции со *правото на ЕУ*.

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

Постоење функционална пазарна економија

Северна Македонија постигна **ограничен напредок** и има **добро ниво на подготвеност** при развојот на функционална пазарна економија. Реалниот раст на БДП се забрза во 2024 година, поттикнат од приватната потрошувачка и јавните инвестиции. Надворешната позиција се влоши, а инфлацијата, по значителното намалување, повторно се зголеми од септември 2024 година. Фискалниот дефицит за 2024 година го надмина првичниот план како резултат на зголемувањето на платите и пензиите во јавниот сектор, одложувајќи ја фискалната консолидација и почитувањето на фискалните правила. Извршувањето на планираните капитални расходи продолжува да страда од слабо управување со јавните инвестиции. Напорите за формализирање на неформалната економија се во застој. Народната банка почна претпазливо да ја олабавува монетарната политика, а макропрudentната рамка беше зајакната. Банкарскиот сектор остана отпорен и покрај солидниот пораст на кредитниот раст. Состојбата на пазарот на трудот се подобри, но структурните проблеми продолжуваат, вклучително и ниски стапки на учество, значителна емиграција и голем јаз меѓу половите.

Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и, затоа, продолжуваат да важат во голема мера. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да го донесе преостанатото законодавство за спроведување на Законот за буџети и да се обезбеди усогласеност со фискалните правила, вклучително и преку донесување дополнителни мерки за зголемување на приходите и контрола на тековните трошоци;
- да го забрза спроведувањето на акцискиот план за управување со јавни инвестиции и донесување на Законот за јавно-приватно партнерство;
- да донесе и спроведе ревидиран акциски план за формализирање на неформалната економија.

Капацитет за справување со конкурентскиот притисок и пазарните сили во Унијата

Северна Македонија постигна **одреден напредок** и е со **умерена подготвеност** да се справи со

конкурентскиот притисок и пазарните сили во рамките на ЕУ. Новиот Закон за стручно образование и обука вклучува некои мерки за справување со значителните несовпаѓања на вештините. Дигитализацијата на економијата напредува, а новите училишни наставни програми овозможуваат подобро учење на ИТ-вештини. Остануваат значителни потреби од инвестиции во транспортната и енергетската инфраструктура. Проектите за подобрување на патната и железничката инфраструктура и за дигитализација на јавните услуги постигнаа одреден напредок, но треба да се зајакнат за да имаат позитивно влијание врз конкурентноста на домашните компании. Уделот на производството на енергија од обновливи извори дополнително се зголеми. Интеграцијата со ЕУ во трговијата и инвестициите, како и целокупната трговска отвореност, останаа на високо ниво во 2024 година.

Препораките на Комисијата од минатата година не беа целосно спроведени и, затоа, продолжуваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да ги зголеми финансиските и човечките ресурси за забрзување на реформите на системот за стручно образование и обука и спроведување на Законот за средно образование;
- да ги заврши клучните проекти во транспортната инфраструктура, како што се патните Коридори VIII и X;
- да го зголеми користењето на обновливите извори на енергија, вклучително и со донесување нов Закон за обновливи извори на енергија.

Поглавје 5: Јавни набавки

Северна Македонија е **умерено подготвена** во областа на јавните набавки. **Ограничен напредок** е постигнат од последниот извештаен период со ажурираната верзија на електронскиот систем за јавни набавки.

Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и, затоа, продолжуваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да донесе Закон за јавно-приватно партнерство и Закон за концесии, со цел понатамошно усогласување на правната рамка во овие области со *правото на ЕУ*;
- да ја зголеми конкуренцијата и примената на критериуми за економски најповолна понуда (ЕНП) за доделување договори, и да го подобри следењето и контролата на постапките за јавни набавки преку известување и следење на неправилностите, случаите на судир на интереси и измамничките практики;
- да ги зајакне контролите во јавните набавки и да ја подобри координацијата меѓу клучните засегнати страни за борба против корупцијата, како и да ги зајакне нивните капацитети за спроведување на начелата на транспарентност, слободна конкуренција, еднаков третман и недискриминација.

Поглавје 18: Статистика

Земјата постигна помеѓу **умерено и добро ниво на подготвеност** во областа на статистиката. Постигнат е **одреден напредок**, главно во статистиката на пазарот на трудот и стабилно пренесување на статистички податоци.

Препораките на Комисијата од минатата година не беа целосно спроведени и остануваат во голема мера да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да ја заврши подготвителната работа за земјоделскиот попис што треба да се спроведе во 2026 година;

→ да продолжи да обезбедува доволно кадар и финансиски ресурси за Државниот завод за статистика;

→ да продолжи со унапредување на макроекономските статистики, особено преку обезбедување транспарентност на статистичките податоци, зголемување на усогласеноста, навременоста и опфатот на постапката за прекумерен дефицит и владината финансиска статистика и со натамошно усогласување на финансиските сметки и кварталните национални сметки со Европскиот систем на сметки 2010 (ЕСС 2010).

Поглавје 32: Финансиска контрола

Земјата е **умерено подготвена** во областа на финансиската контрола. Постигнат е **одреден напредок** со донесувањето на Законот за јавна внатрешна финансиска контрола (ЈВФК), по повеќе од четири години собраниска постапка. Независноста на Државниот завод за ревизија (ДЗР) сè уште не е загарантирана со Уставот. Треба да се подобри ефикасноста на собранискиот надзор и следењето на препораките од ревизијата.

Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и главно остануваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

→ да обезбеди навремено спроведување на Законот за ЈВФК со цел да се зајакне институционалниот капацитет на единиците за внатрешна ревизија, раководната отчетност и стабилното финансиско управување;

→ да го донесе Законот за државна ревизија за да се зајакне независноста на Државниот завод за ревизија. Да го подобри собранискиот надзор врз поединечните ревизорски извештаи и да го зајакне следењето на препораките на ДЗР;

→ да го зајакне институционалниот капацитет на финансиската инспекција и Одделението за координација на борба против измама на ЕУ средствата (АФКОС) и да го подобри спречувањето, управувањето и пријавувањето на неправилности што влијаат на средствата на ЕУ.

КЛАСТЕР 2: ВНАТРЕШЕН ПАЗАР

Поглавје 1: Слободно движење на стоки

Северна Македонија е **умерено подготвена** во областа на слободното движење на стоки. Во текот на извештајниот период **не беше постигнат напредок**.

Препораките на Комисијата од минатата година не беа спроведени и, затоа, продолжуваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

→ да ги донесе Законот за надзор на пазарот и законодавството за спроведување што се неопходни за да се заврши усогласувањето со Директивата на ЕУ за општа безбедност на производите;

→ да донесе нова стратегија за слободното движење на стоки, која треба да вклучува планирање за значително зголемување на човечките ресурси за развој на правни и политички прашања и спроведување на *правото на ЕУ* во ова поглавје;

→ да донесе нов акциски план за отстранување на нетарифните бариери во трговијата и за обезбедување усогласеност со членовите 34 – 36 од Договорот за функционирање на Европската Унија, а потоа да започне со спроведување на овој акциски план.

Поглавје 2: Слободно движење на работници

Северна Македонија е во **рана фаза на подготвеност** во областа на слободното движење на работници и **не е постигнат напредок** во оваа област.

Препораките на Комисијата од минатата година не беа спроведени и, затоа, продолжуваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

→ да го зајакне капацитетот на Агенцијата за вработување, преку продолжување на организирање обуки, и дополнително да го усогласи законодавството и размената на добри практики, во согласност со прописите на Европските служби за вработување (EURES) и Европскиот орган за труд (ELA);

→ да продолжи со приспособувањето на правната рамка во согласност со *правото на ЕУ* за пристап до пазарот на труд, особено во врска со правилата за недискриминација врз основа на националност во однос на работниците од ЕУ во сите сектори;

→ да продолжи да преговара и да склучува билатерални договори за координација на социјалното осигурување и здравственото осигурување со земјите членки на ЕУ и да воведо административни мерки за подготовка за пристапување и за електронска размена на податоци за социјално осигурување.

Поглавје 3: Право на основање и слобода на давање услуги

Во однос на правото на основање и слободата на давање услуги, Северна Македонија е **умерено подготвена**. Постигнат е **ограничен напредок**, особено преку продолжување на усогласувањето на секторското законодавство со Директивата за услуги.

Препораките на Комисијата од минатата година не беа спроведени и, затоа, продолжуваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

→ да го интензивира спроведувањето на Акцискиот план 2024 – 2026 година за справување со неусогласеноста на наведените секторски закони со Законот за услуги преку донесување меѓусекторски измени;

→ да го финализира усогласувањето со *правото на ЕУ* за поштенски услуги и да осигури доволен капацитет за следење и спроведување на новите правила на поштенскиот пазар;

→ да се усогласи со *правото на ЕУ* за меѓусебно признавање на професионалните квалификации, особено со изменетата Директива за признавање на професионалните квалификации и Директивата за испитување пропорционалност пред донесување на ново регулирање на професиите.

Поглавје 4: Слободно движење на капитал

Северна Македонија постигна помеѓу **умерено и добро ниво на подготвеност** во областа на слободното движење на капиталот. Постигнат е **добар напредок** во услугите за плаќање и борбата против перење пари и финансирање на тероризам (АМЛ/ЦТФ). Северна Македонија се приклучи на географскиот опсег на шемите на Единствената евро платежна област (СЕПА) во март 2025 година.

Препораките на Комисијата од минатата година беа делумно спроведени. Во наредната година, Северна Македонија треба да го надогради овој напредок и особено:

→ да ги либерализира сите преостанати ограничувања во областа на движењето на капиталот и плаќањата;

→ да обезбеди целосна усогласеност на Законот за платежни услуги и платни системи со *правото на ЕУ*;

→ да обезбеди целосна усогласеност на Законот за спречување перење пари и финансирање тероризам (АМЛ/ЦФТ), да продолжи со развојот на законодавството за спроведување со кое се надополнува националната правна рамка за АМЛ/ЦФТ, како и да ги спроведе понатамошните препораки на Работната група за финансиска акција (ФАТФ/MONEYVAL).

Поглавје 6: Право на трговски друштва

Земјата има **добро ниво на подготвеност** во областа на правото на трговски друштва. **Не е постигнат напредок** во текот на извештајниот период. Земјата треба да ги засили заложбите за усогласување на своето законодавство со *правото на ЕУ* во оваа област.

Препораките на Комисијата од минатата година не беа целосно спроведени и, затоа, продолжуваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

→ да го усогласи националното законодавство со *правото на ЕУ* за поттикнување долгорочен ангажман на акционерите;

→ да го усогласи своето национално законодавство со Директивите за прекугранични конверзии, спојувања и поделби и за употреба на дигитални алатки и процеси во трговското право;

→ да донесе закони за сметководство и за ревизија што ќе бидат усогласени со најновото *право на ЕУ* во овие области, вклучително и преку зајакнување на улогата и капацитетот на Советот за унапредување и надзор на ревизијата.

Поглавје 7: Право на интелектуална сопственост

Северна Македонија и понатаму е **умерено подготвена** во областа на правото на интелектуална сопственост. **Не е постигнат напредок** во извештајниот период. Потребни се дополнителни заложби за усогласување на законодавството со *правото на ЕУ* во оваа област.

Препораките на Комисијата од минатата година не беа целосно спроведени и, затоа, продолжуваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

→ дополнително да ја подобри законската рамка за авторските права и сродните права, особено преку усогласување со Директивата за колективно управување со права, Директивата за рокот на заштита на авторските права и одредени сродни права, Директивата за дела-сираци, Директивата и Регулацијата од Маракеш, како и со Директивите за онлајн преноси на радиодифузни организации и реемитување на телевизиски и радиопрограми (SatCab II) и за Дигиталниот единствен пазар (DSM);

→ дополнително да ја подобри правната рамка во областа на права на индустриска сопственост, преку усогласување со Директивата за спроведување на правата на интелектуална сопственост и со Директивата за трговски тајни;

→ да ја спроведе националната стратегија за интелектуална сопственост и да ја стави во функција онлајн информативната платформа за институциите за спроведување на законот за размена на податоци за правата на интелектуална сопственост.

Поглавје 8: Политика на конкуренција

Земјата е **умерено подготвена** во областа на конкуренцијата. Во текот на извештајниот период **не беше постигнат напредок**.

Препораките на Комисијата од минатата година не беа целосно спроведени и, затоа, продолжуваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- дополнително да ја усогласи правната рамка, особено законодавството за спроведување за државна помош и антимонопол, со *правото на ЕУ*;
- да осигури целосна транспарентност на државната помош доделена од органите;
- да го зајакне административниот и финансискиот капацитет на националниот орган за конкуренција.

Поглавје 9: Финансиски услуги

Земјата останува **умерено подготвена** во областа на финансиските услуги. Постигнат е одреден напредок со донесувањето на законодавството кое има за цел усогласување со Директивата за закрепнување и решавање на банките (BRRD). Во согласност со препораките од минатата година, беше донесено законодавство за спроведување на Законот за финансиски инструменти и Законот за проспекти и обврски за транспарентност на издавачите на хартии од вредност. Земјата продолжи со напорите за усогласување со *правото на ЕУ* за инфраструктура на финансиските пазари.

Со оглед на тоа што една од препораките на Комисијата од минатата година не беше спроведена, а една беше делумно земена предвид, овие препораки остануваат валидни (видете ги првите две препораки подолу). Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да продолжи со усогласувањето на банкарското законодавство со ревидираните верзии на Регулативата за капитални барања и Директивата за капитални барања (како што е изменета со CRR3/CRD6) и со Директивата за шеми за гаранција на депозити (DGSD);
- да се усогласи со Директивата за солвентност II, особено столбовите 1 и 3;
- да го забрза донесувањето на Законот за инвестициски фондови и да ги продолжи напорите за усогласување со *правото на ЕУ* за инфраструктура на финансиските пазари.

Поглавје 28: Заштита на потрошувачи и здравствена заштита

Северна Македонија останува **умерено подготвена** во оваа област на заштита на потрошувачите и здравјето. Постигнат е **одреден напредок**, бидејќи земјата донесе законодавство кое е изготвено за да се усогласи со *правото на ЕУ* за правата на потрошувачите и за означувањето на стоките што им се нудат на потрошувачите. Исто така, го ратификуваше Протоколот за елиминирање на недозволената трговија со тутунски производи и благо го зголеми финансирањето за ретки болести.

Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и, затоа, продолжуваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да донесе Стратегија за заштита на потрошувачите 2025 – 2028 година, да воспостави веб-платформа за информирање на јавноста за прашањата на потрошувачите и да го зајакне капацитетот за надзор на пазарот;
- да осигури ефикасна контрола на тутунот преку правилно спроведување на релевантното *право на ЕУ* и целосно усогласување со *правото на ЕУ* за лекови за човечка и ветеринарна употреба);
- да ги направи електронските податоци во здравството интероперабилни со податоците од Фондот за здравствено осигурување и да се зголеми финансирањето, свеста и човечките ресурси во областа на здравството, особено за откривање на рак.

КЛАСТЕР 3: КОНКУРЕНТНОСТ И ИНКЛУЗИВЕН РАСТ

Поглавје 10: Дигитална трансформација и медиуми

Земјата е **умерено подготвена** во областа на дигиталната трансформација и медиумите. Постигнат е **одреден напредок** во усогласувањето на правната рамка со *правото на ЕУ* како дел од обврските од Реформската агенда, преку донесување стратегија за кибербезбедност и со мало зголемување на електронските услуги достапни за граѓаните и деловните субјекти.

Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и, затоа, остануваат да важат во голема мера. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да продолжи со усогласување со Европскиот кодекс за електронски комуникации, Законот на ЕУ за Гигабит инфраструктура (GIA), Директивата на ЕУ за безбедност на мрежи и информациски системи (Директива НИС 2) и пакетот на алатки за кибербезбедност 5Г;
- да ги зголеми напорите за зајакнување на независноста и капацитетот на медиумскиот регулатор, јавниот радиодифузен сервис и регулаторот за електронски комуникации;
- да продолжи со подобрување на услугата за итни случаи 112 преку обезбедување доволно човечки ресурси.

Поглавје 16: Оданочување

Северна Македонија останува **умерено подготвена** во областа на оданочувањето. Постигнат е **ограничен напредок**, особено со донесување на нов Закон за минимален глобален данок на добивка на корпорации, со што се усогласи со глобалниот минимален данок (GMT) на ОЕЦД и Директивата (ЕУ) 2022/2523 на Советот.

Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и, затоа, остануваат да важат во голема мера. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- дополнително да го усогласи законодавството со *правото на ЕУ* за ДДВ, акцизи и директно оданочување, и воспоставување транспарентен и ефикасен процес на враќање на ДДВ;
- да започне со подготовки за воспоставување механизам за ефикасно спроведување на автоматска размена на даночни информации со земјите членки на ЕУ, во согласност со Глобалниот стандард на ОЕЦД;
- да развие нов интегриран ИТ-даночен систем, да ја подобри неговата усогласеност во управувањето со ризици, да ја забрза стратешката реформа на националниот орган и да ги започне подготовките за меѓусебно поврзување и интероперабилност со заедничките ИТ-системи за оданочување на ЕУ.

Поглавје 17: Економска и монетарна политика

Земјата е **помеѓу умерено и добро ниво на подготвеност** во областа на економската и на монетарната политика и постигнат е **одреден напредок**. Препораките од минатата година беа делумно спроведени со назначување членови на Фискалниот совет и беа преземени чекори за да се осигури независност на Народната банка, особено со ревидирање на правната рамка која ги утврдува условите за вработување на нејзиниот персонал. Сепак, финансиската независност на Народната банка беше доведена во прашање со амандман на Законот за Народната банка со кој се промени механизмот за задржување на профитот, влијаејќи на способноста на Народната банка да гради општи резерви од профитот.

Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и, затоа,

остануваат да важат во голема мера. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да осигури навремено спроведување на реформите предвидени во органскиот Закон за буџет, вклучително и воведувањето на Интегрираниот информациски систем за финансиско управување (ИФМИС), ревизијата и влегувањето во сила на новите буџетски класификации и спроведувањето во пракса на Уредбата за управување со јавни инвестиции;
- да ја зајакне независноста на Народната банка со донесување на претстојните закони за административни службеници и Законот за вработените во јавниот сектор.

Поглавје 19: Социјална политика и вработување

Земјата останува **умерено подготвена** во областа на социјалната политика и вработувањето. Постигнат е **одреден напредок** со дополнително намалување на стапката на невработеност и зголемување на бенефициите за социјална помош. Продолжи спроведувањето на шемата Гаранција за млади низ целата земја. Стапката на сиромаштија останува значително висока. Градењето капацитети за социјалните партнери треба да продолжи. Северна Македонија треба да продолжи да се усогласува со *правото на ЕУ* за недискриминација и еднаквост, вклучително и родова еднаквост.

Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и, затоа, остануваат да важат во голема мера. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да преземе чекори за усогласување на националното законодавство со *правото на ЕУ* и стандардите за еднаквост и недискриминација во вработувањето, вклучувајќи го и *правото на ЕУ* за родова еднаквост во однос на одредбите од Директивата за рамнотежа помеѓу приватен и работен живот, транспарентноста на платите и жените во управните одбори;
- да продолжи да ги спроведува стратегиите за активирање на пазарот на труд за младите луѓе, долгорочно невработените и нискоквалификуваните поединци, како и за жените, лицата со попреченост и Ромите, и да осигури дека овие мерки се соодветно оценети;
- да го зголеми капацитетот на Државниот инспекторат за труд за справување со прашања поврзани со безбедноста и здравјето при работа, воспоставување систем за следење на повредите и смртните случаи поврзани со работата и зајакнување на бипартитниот социјален дијалог меѓу работодавачите и работниците; воспоставување рамка за следење и евалуација на социјалните услуги и унапредување на реформата на социјалната заштита, создавање посилни врски со иницијативите за активирање на вработувањето и зајакнување на социјалниот дијалог.

Поглавје 20: Претпријатија и индустриска политика

Земјата е помеѓу **умерено и добро ниво на подготвеност** во областа на претпријатијата и индустриската политика. **Не е постигнат никаков** напредок бидејќи препораките на Комисијата од минатата година не беа спроведени. Оттука, во наредната година, Северна Македонија треба:

- да го спроведе планот за консолидирање на институционалната структура и мандатите на јавните тела;
- да ја донесе Стратегијата за развој на мали и средни претпријатија (МСП); и да се зголеми подготвеноста за извоз и интеграцијата на компаниите во синцирите на снабдување преку засилување на напорите за спроведување на стратегијата за промоција на извозот;
- да го подобри процесот на консултации со претпријатијата за време на подготовката на мерките и нивно информирање со доволно време за условите за спроведување.

Поглавје 25: Наука и истражување

Земјата има постигнато **добро ниво на подготвеност** во областа на науката и истражувањето. Добар напредок е постигнат во спроведувањето на мерките од Акцискиот план 2024 – 2025 на Стратегијата за паметна специјализација 2024 – 2027. Северна Македонија, исто така, постигна добра примена во програмите Хоризонт Европа и Европска соработка во науката и технологијата (COST), го воспостави Европскиот центар за дигитални иновации и го зголеми државното финансирање за науката.

Препораките на Комисијата од минатата година беа делумно спроведени. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да ги зголеми инвестициите во науката и истражувањето во согласност со новите приоритети на Европската истражувачка област;
- да продолжи да го промовира и зголемува учеството во Хоризонт Европа;
- да им обезбеди поддршка на компаниите преку Европскиот центар за дигитални иновации ЕЦДИ.

Поглавје 26: Образование и култура

Во областа на образованието и културата Северна Македонија е **умерено подготвена**. Постигнат е **ограничен напредок**. Работата на Стратегијата за образованието за 2018 – 2025 година и на развивање соодветен систем за следење продолжи да се одвива бавно. Законот за образование на возрасните и Законот за стручно образование и обука (СОО) беа донесени, додека донесувањето на нов Закон за средно образование беше одложено и заменето со голем број измени на постојниот закон.

Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и, затоа, продолжуваат да важат во голема мера. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да донесе нов Закон за средно образование, да се развие законодавство за спроведување на Законот за образование на возрасни и за СОО, како и да се продолжи со воспоставување регионални центри за СОО и да се обезбеди нивна функционалност;
- да го подобри пристапот до квалитетно образование за сите, особено за децата со попреченост и децата од ромските заедници; натамошно да ги развива вештините на наставниците и да инвестира во нивниот континуиран професионален развој;
- да ја оптимизира училишната мрежа; да ги донесе и примени новите формули за финансирање на основното образование; да изготви и примени слични формули за средно, СОО и високо образование.

Поглавје 29: Царинска унија

Северна Македонија **има добро ниво на подготвеност** во оваа област. Во извештајниот период е постигнат **добар напредок**, особено преку консолидација и надградба на ИТ-системите. Петтата фаза на Новиот компјутеризиран транзитен систем (НКТС) е завршена и системот е пуштен во употреба во јануари 2025 година. Царинската управа воспостави целосно бесхартиена околина за обработка на царинските декларации и акцизните документи. Во декември 2024 година беше ратификуван Протоколот за елиминирање на недозволената трговија со тутунски производи. Препораките на Комисијата од минатата година беа во голема мера спроведени. Во наредната година, Северна Македонија треба да се насочи кон:

[Type here]

- понатамошна консолидација и примена на националните царински ИТ-системи, во согласност со работната програма на Комисијата за Царинскиот законик на Унијата (UCC) и со модулите од Повеќегодишниот стратешки план (MASP) и осигурување нивна надградба;
- обезбедување континуирано усогласување на царинското законодавство со *правото на ЕУ* и надградба на националната компонента на Новиот компјутеризиран транзитен систем (НКТС) до Фаза 6;
- зајакнување на борбата против царинските измами, особено криумчарење на тутунски производи, вклучително и преку засилена соработка со Европската канцеларија за борба против измами (ОЛАФ).

КЛАСТЕР 4: ЗЕЛЕНАТА АГЕНДА И ОДРЖЛИВА ПОВРЗАНОСТ

Поглавје 14: Транспортна политика

Земјата е **умерено подготвена** во областа на транспортот. Постигнат е **одреден напредок**, особено во мултимодалниот транспорт, при што подготвителната работа за мултимодалниот јазол во Трубарево напредува добро. Клучните технички студии и прелиминарниот проект заедно со тендерската документација се во завршна фаза на подготовка. Во секторските инспекциски тела сè уште недостасува административен и оперативен капацитет. Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и, затоа, продолжуваат да важат во голема мера. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да обезбеди инспекциските тела да располагаат со квалификуван оперативен и административен капацитет и да се зајакне нивниот капацитет за спроведување со цел намалување на сообраќајните несреќи и жртви во патниот и железничкиот сообраќај;
- да ги спроведе мерките за реформа на поврзаноста во патниот и железничкиот сообраќај и да ги финализира преостанатите договори/протоколи за заеднички гранични премини за да се олесни протокот на сообраќај и стоки;
- да донесе и спроведе законодавство за мултимодални и интелигентни транспортни системи (ИТС) во патниот и железничкиот сообраќај и за електронски информации за товарен сообраќај.

Поглавје 15: Енергетика

Северна Македонија е **умерено подготвена** во областа на енергетиката. Постигнат е **одреден напредок**, особено преку донесувањето на годишниот план за имплементација на праведната транзиција за 2025 година и новиот Закон за енергетика. Законодавството за обновливи извори на енергија и за енергетска ефикасност сè уште треба да се усогласи со најновото *право на ЕУ*. Земјата треба да ја забрза нејзината транзиција кон зелена енергија и да ја намали зависноста од јаглен.

Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и, затоа, продолжуваат да важат во голема мера. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да обезбеди доволно човечки ресурси и институционални капацитети за Министерството за енергетика, рударство и минерални сировини;

- да го финализира донесувањето и да започне со спроведување на законодавството за пакетот за интеграција на електрична енергија, како и законодавството за обновливи извори на енергија и енергетска ефикасност, во согласност со обврските од Договорот за основање на енергетска заедница;
- да ги спроведе Националниот акциски план за енергија, Националниот план за енергија и клима и Патоказот за праведна транзиција, како и да го подобри известувањето за спроведување преку воспоставување соодветен систем за собирање податоци.

Поглавје 21: Трансевропски мрежи

Северна Македонија има **добро ниво на подготвеност** во областа на трансевропските мрежи. Во текот на извештајниот период постигнат е **ограничен напредок**, со отворањето на делницата Градско – Дреново и на експресниот пат Страцин – Крива Паланка. Соработката меѓу Северна Македонија и Бугарија во однос на изградбата на железничкото поврзување долж Коридорот VIII е подобрена.

Препораките на Комисијата од минатата година не беа спроведени и, затоа, продолжуваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да го зајакне оперативниот и техничкиот капацитет на сите управни институции и на институциите на засегнатите страни кои се вклучени во развојот на Трансевропската транспортна мрежа (ТЕН-Т) и Трансевропската енергетска мрежа (ТЕН-Е), да ја усогласи правната рамка и да ја зголеми усогласеноста со Регулативата за трансевропска мрежа;
- да мобилизира доволно ресурси за спроведување на целите и роковите утврдени во петгодишниот работен план на Транспортната заедница за развој на проширувањето на ТЕН-Т;
- да го стави во функција Протоколот за гранични премини за железнички сообраќај, кој е склучен со Косово, да го финализира меѓусебниот договор за постапките за гранични премини со Грција и да го забрза напредокот во изградбата и завршувањето на железничкото поврзување долж Коридорот 8 со Бугарија.

Поглавје 27: Животна средина и климатски промени

Северна Македонија има **одредено ниво на подготвеност** во оваа област. Во текот на извештајниот период беше постигнат **ограничен напредок**, со донесување на Законот за контрола на индустриски емисии и законот за изменување на Законот за животна средина за ратификување на измените на Конвенцијата Еспо. Спроведувањето и извршувањето заостануваат во сите сектори.

Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и, затоа, претежно продолжуваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да ги зајакне административните и инспекциските капацитети за спроведување и извршување на *правото на ЕУ* за животна средина, како и да спроведе структурни реформи во сите сектори, со посебен фокус на оперативниот капацитет за цивилна заштита и координацијата со Механизмот за цивилна заштита на Унијата;
- да обезбеди функционирање на регионалните структури за управување со отпад и да овозможи спроведување на инвестиции во инфраструктурата за воспоставување регионален систем за управување со отпад во Североисточниот и Источниот Регион;

- да го донесе Законот за климатски промени, да го спроведе Националниот план за енергија и клима (НПЕК), да го усогласи и спроведе *правото на ЕУ* за следење, известување, верификација и акредитација (MRVA) и да го стави во функција Одделението за климатски промени при Министерството за животна средина и просторно планирање.

КЛАСТЕР 5: РЕСУРСИ, ЗЕМЈОДЕЛСТВО И КОХЕЗИЈА

Поглавје 11: Земјоделство и рурален развој

Северна Македонија останува **умерено подготвена** во областа на земјоделството и руралниот развој. Во текот на извештајниот период беше постигнат **одреден напредок**, особено во однос на Инструментот за претпристапна помош за рурален развој (ИПАРД) II и ИПАРД III.

Препораките на Комисијата од минатата година не беа целосно спроведени и, затоа, продолжуваат да важат во голема мера. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да даде приоритет на финализирањето на новиот Закон за земјоделство и рурален развој со цел зајакнување на политичката рамка во областите на поддршка на земјоделството и заедничкото организирање на пазарот;
- да осигури интероперабилност на различни елементи од Интегрираниот систем за администрација и контрола (ИСАК), да ја провери точноста на податоците и да ги пренесе Единствениот регистар на земјоделски стопанства и Системот за идентификација на земјишни парцели (СИЗП) во Платежната агенција;
- да ги подобри политиката за човечки ресурси и административниот капацитет во оперативните структури на ИПАРД за да се обезбеди ефикасно спроведување на програмата ИПАРД III.

Поглавје 12: Безбедност на храна, ветеринарна и фитосанитарна политика

Северна Македонија има **добро ниво на подготвеност** во областа на безбедноста на храната, ветеринарната и фитосанитарната политика. Постигнат е **одреден напредок** во извештајниот период, особено во борбата против болестите кај животните, контролата на здравјето на растенијата и спроведувањето мерки за искоренување штетници, врз основа на резултатите од програмите за фитосанитарно следење.

Препораките на Комисијата од минатата година не беа спроведени и, затоа, продолжуваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да ги донесе Нацрт-законот за официјални контроли и новиот Закон за здравје на животните, како и да продолжи со усогласувањето на националните правила со законодавството на ЕУ за добросостојба на животните; да подготви национален план за подобрување на објектите за производство на храна, добиточна храна и нуспроизводи од животинско потекло, со цел исполнување на структурните стандарди на ЕУ;
- да ги зајакне капацитетите за анализа на податоци и да ги подобри структурите што обезбедуваат правилно спроведување на Општата регулатива за закон за храна, особено во однос на разликата помеѓу процена на ризик и управување со ризик во рамките на Агенцијата за храна и ветеринарство;

→ да спроведе мерки за одржлива употреба на пестициди.

Поглавје 13: Рибарство и аквакултура

Северна Македонија е **умерено подготвена** во областа на рибарството и аквакултурата. Во текот на извештајниот период беше постигнат **одреден напредок** во зајакнувањето на контролите за нелегален риболов и административната структура за управување со политиките.

Препораките на Комисијата од минатата година беа делумно спроведени и продолжуваат да важат во голема мера. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да го донесе законодавството за спроведување на пазарните стандарди, информациите за потрошувачите, можноста за следење и организациите на производителот, како и Повеќегодишниот национален стратешки план за аквакултура;
- да го подобри системот за собирање податоци и известување, преку поставување податочна рамка за собирање податоци за рибарството и аквакултурата, и вклучување информации за улов на европска јагула и во рекреативен и во комерцијален риболов, како и обезбедување анализа на неговите последици;
- да ги подобри контролите на управувањето со рибниот фонд и на нелегалниот, непријавен и нерегулиран риболов (ННН) со воведување систем за сертификација на улов.

Поглавје 22: Регионална политика и координација на структурни инструменти

Северна Македонија е **умерено подготвена** во областа на регионална политика и координација на структурните инструменти. Во текот на извештајниот период беше постигнат **ограничен напредок**, особено преку подобрување на политичкиот дијалог.

Препораките на Комисијата од минатата година беа делумно спроведени и, затоа, продолжуваат да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да го надгради својот институционален, административен и технички капацитет за управување со фондовите на ЕУ со донесување на потребната политика за задржување на вработените и соодветните прописи, преку зајакнување на капацитетите, подобрување на спроведувањето на препораките од ЕУ и од ревизијата, како и преку интензивирање на меѓуинституционалната соработка;
- да ги зајакне јавните инвестиции преку донесување на Законот за јавно-приватни партнерства и да обезбеди брза операционализација на реформите предвидени во Уредбата за управување со јавни инвестиции;
- да го забрза процесот на децентрализација преку воспоставување кредибилна рамка за финансирање на општините и преку зајакнување на политичкиот дијалог за регионален развој; ова вклучува донесување на нов план за спроведување на Стратегијата за регионален развој за периодот 2025 – 2027 година.

Поглавје 33: Финансиски и буџетски одредби

Подготовките од ова поглавје се во **рана фаза**. Постигнат е **ограничен напредок** за време на извештајниот период. Националните сметки и пресметките засновани на бруто-националниот доход треба дополнително да се усогласат со *правото на ЕУ*. Сите царински декларации и

акцизни документи сега се обработуваат електронски, но сè уште не е воспоставена потребната институционална структура за ефикасно функционирање на системот на сопствени ресурси.

Препораките на Комисијата од минатата година не беа целосно спроведени и затоа продолжуваат да важат во голема мера. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да ги подобри правната основа и методолошките алатки за системот на сопствени ресурси;
- да продолжи со усогласување на податоците за националните сметки со ЕСС 2010 и подобрување на сеопфатноста на преносот на податоци до Евростат;
- да ги зајакне административните капацитети и механизмите за координација кај клучните засегнати страни во системот.

КЛАСТЕР 6: НАДВОРЕШНИ ОДНОСИ

Поглавје 30: Надворешни односи

Земјата има **добро ниво на подготвеност** во областа на надворешните односи и постигна **одреден напредок** во текот на извештајниот период, особено во спроведувањето на протоколите на Централноевропскиот договор за слободна трговија (ЦЕФТА) и во напорите да го развие системот за контрола на извозот.

Препораките на Комисијата од минатата година беа само делумно спроведени и, затоа, продолжуваат да важат во голема мера. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да воспостави правна рамка за политиката за меѓународна соработка и развој, како и хуманитарна помош кон земјите што не се членки на ЕУ, во согласност со политиките и начелата на ЕУ;
- да продолжи со спроведување на обврските од новиот Акциски план за Заедничкиот регионален пазар (ЗРП) за 2025 – 2028 година, со спроведување на Протокол 6 на ЦЕФТА за трговија со услуги, и да ги преземе потребните мерки за спроведување на Протокол 7 на ЦЕФТА за решавање спорови;
- да го усогласи идното национално законодавство за странски инвестиции со Регулативата на ЕУ за скрининг на странски директни инвестиции.

Поглавје 31: Надворешна, безбедносна и одбранбена политика

Северна Македонија има **добро ниво на подготвеност** во областа на заедничката надворешна, безбедносна и одбранбена политика. Постигнат е **добар напредок** бидејќи земјата продолжи да се усогласува со соодветните изјави на Високиот претставник во име на ЕУ и релевантните одлуки на Советот, вклучително и со рестриктивните мерки на ЕУ во врска со руската воена агресија врз Украина. Северна Македонија продолжи да учествува во мисии и операции на ЕУ за управување со кризи. Во ноември 2024 година, земјата потпиша Партнерство за безбедност и одбрана со ЕУ.

Препораките од минатата година беа спроведени во голема мера и продолжуваат делумно да важат. Во наредната година, Северна Македонија особено треба:

- да одржува целосна усогласеност со заедничката надворешна и безбедносна политика на

[Type here]

ЕУ;

- дополнително да го зајакне својот капацитет за спроведување и извршување на воспоставените санкции;
- да ја усогласи својата национална стратегија за мало и лесно оружје (МЛО) со ревидираниот План за контрола на МЛО во Западен Балкан (2025 – 2030).

1.3. СОСТОЈБА НА ПРИСТАПНИОТ ПРОЦЕС

По првата Меѓувладина конференција за пристапните преговори со Северна Македонија одржана на 19 јули 2022 година, Комисијата веднаш го започна аналитичкото испитување на *правото на ЕУ* – „скрининг“ процесот. Состаноците беа завршени во декември 2023 година и сите извештаи од скринингот за шесте кластери беа презентирани на Советот. Советот ѝ ги соопшти на Северна Македонија условите за отворање на пристапните преговори за првиот кластер (Фундаментални вредности) откако ќе се донесат уставните измени. Како одговор, во декември 2023 година, властите на Северна Македонија ги донесоа патоказите за владеење на правото и реформа на јавната администрација. Властите продолжија со работа на патоказите за владеење на правото, реформа на јавната администрација и функционирање на демократските институции, како и на акцискиот план за заштита на малцинствата. Важно е Северна Македонија да го подобри и финализира целокупното подготвително работење поврзано со одредниците за отворање на кластерот Фундаментални вредности.

* * *

2. КЛАСТЕР 1: ФУНДАМЕНТАЛНИТЕ ВРЕДНОСТИ НА ПРИСТАПНИОТ ПРОЦЕС

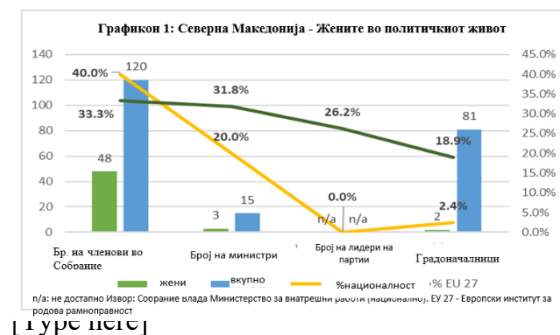
2.1. ФУНКЦИОНИРАЊЕ НА ДЕМОКРАТСКИТЕ ИНСТИТУЦИИ И РЕФОРМАТА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

2.2.1 Демократија

Функционирањето на демократските институции е генерално стабилно.

Избори

Првиот круг од локалните избори, одржан на 19 октомври 2025 година, беше конкурентен. Фундаменталните слободи беа во голема мера почитувани, иако овие избори се одржаа во силно поларизирано политичко опкружување и со одредени процедурални недостатоци. Изборното законодавство обезбедува соодветна рамка за одржување демократски избори. Сепак, правилата за кампањи, пристапот до медиумите и распределбата на државното финансирање не се соодветно регулирани. Постојаните недоследности, недостатоци и нејаснотии ја загрозуваат правната сигурност.

Не е постигнат напредок во решавањето на клучните преостанати препораки од ОДИХР и Венецијанската комисија на Советот на Европа. Таквите препораки вклучуваат: (i) ревизија на Изборниот законик преку инклузивни консултации; (ii) донесување мерки за зголемување на транспарентноста на

финансирањето на партиите и кампањите; (iii) ревизија на правилата за распределба на платено политичко рекламирање; и (iv) елиминирање на ограничувањата што го попречуваат ефикасното решавање на изборните спорови.

Државната изборна комисија (ДИК) во февруари 2025 година го назначи својот генерален секретар, по повеќе од три години откако позицијата остана непополнета.

Изборните дезинформации, манипулацијата со странски информации и заканите за мешање остануваат предизвици на кои треба дополнително ефикасно да се одговори. Во голема мера нерегулираната природа на онлајн кампањите и недостатокот на надзор врз политичкото рекламирање на платформите на социјалните медиуми се фактори што придонесуваат за изборните дезинформации.

Значајното политичко јакнење на жените останува ограничено во пракса, при што партиите често ги ставаат жените на неконкурентни позиции или не ги поддржуваат нивните кандидатури надвор од формалната законска усогласеност. Исто така, постои значителна недоволна застапеност на жените меѓу кандидатите за градоначалници. Треба да се преземат дополнителни чекори за подобрување на учеството на жените во изборниот процес и во донесувањето политички одлуки, а квотите во законската рамка треба да се зајакнат.

Собрание

Спроведувањето на новиот **деловник** на Собранието се соочи со неколку предизвици кои сепак беа надминати. Собранието треба да ја донесе својата годишна агенда и да ја заврши ревизијата на Кодексот за етничко однесување на пратениците. Беа формирани уште четири меѓупартиски групи за борба против корупцијата, животната средина, правата на лицата со попреченост и за спроведување на обврските што произлегуваат од Берлинскиот процес и Реформската агенда според Планот за раст.

Не се одржаа состаноци на Комитетот за односи меѓу заедниците и Комисијата за следење на соодветната и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници.

Не беа направени обиди за **донесување на соодветните уставни измени** наведени во Заклучоците на Советот од 18 јули 2022 година. Земјата се обврза да ги започне и да ги реализира овие измени, со цел во Уставот да се внесат граѓаните што живеат во рамките на државата, а кои се дел од други народи, како што се Бугарите.

Не беше постигнат консензус за донесување важни закони, како што е подобрувањето на статусот на канцеларијата на Народниот правобранител. Албанската опозиција повремено придонесуваше за обезбедување двотретинско мнозинство и имаше селективен пристап кон обезбедување „Бадентер“ (двојно мнозинство) за гласањето на неколку законски предлози и неколку тековни именувања. Комисијата за прашања на изборите и именувањата ја подобри својата транспарентност со објавување на дел од своите материјали. Именувањата треба да се базираат на јасни постапки и заслуги.

Во согласност со новиот деловник, беше обезбеден собраниски **надзор**, со месечни седници за пратенички прашања и двочасовни сесии за прашања од пратениците од опозицијата на почетокот на редовните седници. Опозицијата поднесе пет барања за гласање недоверба (интерпелација) против членови на Владата, од кои ниту едно не беше успешно. Претседателката на Комисијата за социјална политика, демографија и млади при Собранието,

од опозицискиот Европски фронт предводен од ДУИ⁴, поднесе оставка откако беше одобрена интерпелацијата против неа, со гласање поделено по етнички линии. Собранието одржа 12 јавни расправи или дебати. Собранието избра двајца членови на Советот на јавни обвинители и на Комисијата за спречување и заштита од дискриминација.

Процесот на донесување закони забележа пораст на употребата на скратени постапки, особено за предлог-закони предложени од пратениците за усогласување на законодавството со промените во Законот за организација и работа на органите на државната управа. Постапката со „европско знаменце“ постојано се применуваше за законите насочени кон усогласување на националното законодавство со *правото на ЕУ*. Употребата на скратени постапки треба да биде ограничена и да не се злоупотребува. Собранието повторно гласаше за измените на Законот за заштита на децата откако претседателката на Републиката го искористи своето суспензивно вето во декември 2024 година.

Владеење

Владината коалиција остана генерално стабилна. Постигнат е одреден напредок во реформата на **локалната самоуправа**. Владата го обнови секторскиот политички дијалог помеѓу различните нивоа на управување со одржување на Секторската работна група за регионален и локален развој, на која беше претставен новодонесениот акциски план 2024 – 2026 како патоказ за спроведување на реформите. Измените на Законот за рамномерен регионален развој и Законот за локална самоуправа, со цел подобрување на регулаторната и финансиската рамка во согласност со програмата за одржлив локален развој и децентрализација за периодот 2021 – 2026 година, допрва треба да се донесат од Собранието.

Иако тензиите се зголемија во пресрет на изборите, вклучително и неколку насилни меѓуетнички инциденти со учество на спортски групи, **меѓуетничката ситуација** во целина остана стабилна. Охридскиот рамковен договор од 2001 година, кој го негува мултиетничкиот карактер на општеството, продолжи да се спроведува.

Интеграција во ЕУ

Министерството за европски прашања, кое го координира процесот на интеграција во ЕУ, се соочува со недостиг на ресурси. Воспоставена е меѓусекторска структура за интеграција во ЕУ. Директоратот за ЕУ во Министерството за надворешни работи **и надворешна трговија** помага во координирањето на односите со институциите на ЕУ. Во Собранието, покрај Националниот совет за евроинтеграции и Комисијата за европски прашања, во април беше формирана Меѓупартиска парламентарна група за следење на имплементацијата на обврските од Берлинскиот процес и Планот за раст/Реформската агенда. Надлежностите на овие три тела треба подобро да се дефинираат. Неколку тела во рамките на Спогодбата за стабилизација и асоцијација одржаа состаноци.

Не беа изготвени извештаи за следење на спроведувањето на последната (јуни 2021 година) Национална програма за донесување на *правото на ЕУ* (НПАА). НПАА треба целосно да се усогласи со годишната и институционалната работна програма на Владата. Министерот за европски прашања редовно ја презентираше состојбата со спроведувањето на приоритетите според Планот за раст/Реформската агенда пред надлежните собраниски тела.

Граѓанско општество

⁴ Демократска унија за интеграција.

Иако граѓанските организации во целина продолжуваат да функционираат во поволна средина, просторот за дејствување на граѓанското општество се намали. Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество беше реактивиран откако Владата во март донесе одлука за именување на неговите членови. Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за соработка меѓу Владата и граѓанското општество 2025 – 2028 беше донесен во јули 2025 година. Клучен приоритет на Советот е да обезбеди транспарентност во државното финансирање на граѓанските организации и јасна институционална поставеност за соработка со граѓанското општество. Навременото спроведување на клучните мерки од Стратегијата е од суштинско значење, особено реформите на законодавството за здруженија и фондации, социјалното претприемништво, донациите и спонзорствата, стандардизацијата на државното финансирање, воспоставувањето гарантен фонд за кофинансирање на проекти финансирани од ЕУ и создавањето модел за структурно вклучување на граѓанското општество во пристапните преговори на земјата со ЕУ до 2026 година. Треба да се зголеми учеството на граѓанските организации во Националниот совет за евроинтеграции и Советот за партнерство за отворена власт. Постои и натаму итна потреба да се развие доследен пристап за вклучување на граѓанските организации во креирањето политики на национално и локално ниво, како и за понатамошно градење на довербата и соработката меѓу засегнатите страни.

Граѓански надзор врз безбедносниот и разузнавачкиот сектор

Собраниските комисии за одбрана и безбедност одржуваат редовни седници. Собраниската комисија за надзор над работата на Агенцијата за национална безбедност (АНБ) и на Агенцијата за разузнавање (АР) одржа само две седници откако беше избрана. Во април и септември, нејзини претставници спроведоа посети на АНБ и АР на самото место. Следењето на комуникациите го надгледува посебна собраниска комисија која редовно се состануваше, вклучително и за донесување на годишниот извештај на Оперативно-техничката агенција за 2024 година. Сè уште не се избрани членовите на Советот за граѓански надзор. Советот е техничко-експертско тело регулирано со Законот за следење на комуникациите, чија улога е да ѝ помага на Собраниската комисија за надзор над спроведувањето на мерките за следење на комуникациите. Во април 2025 година, Собранието избра три организации на граѓанското општество потребни за комплетирање на составот на Механизмот за граѓанска контрола во рамките на канцеларијата на Народниот правобранител. Специјализираното одделение за гонење на кривични дела сторени од лица со полициски овластувања и припадници на затворската полиција има потреба од соодветни финансиски и човечки ресурси за ефективно извршување на својата надлежност.

2.1.2. Реформа на јавната администрација

Стратешка рамка за реформа на јавната администрација

Стратешката рамка за реформа на јавната администрација е воспоставена. Квалитетот и опсегот на Стратегијата за реформа на јавната администрација 2023 – 2030 се соодветни, но спроведувањето сè уште бара подобрување.

Министерството за јавна администрација (МЈА) навремено го објави годишниот извештај за 2024 година за спроведување на Стратегијата за реформа на јавна администрација 2023 – 2030 и Акцискиот план 2023 – 2026. Политичката поддршка, раководството и надзорот над реформите во јавната администрација се во извесна мера подобвени. Советот за РЈА ги продолжи своите активности. Сепак, координацијата помеѓу МЈА и Министерството за финансии останува слаба. Капацитетот на МЈА да ги води реформите на техничко ниво беше делумно намален поради реорганизација и недоволни човечки ресурси. Свкупно, потребни

се понатамошни напори, дополнителен технички персонал и зголемена соработка меѓу надлежните институции за да се обезбеди ефикасно функционирање на структурите за следење и управување воспоставени со Стратегијата за РЈА и Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии (УЈФ).

Стапката на спроведување на мерките од РЈА и УЈФ останува недоволна. Државниот буџет продолжува да покрива само една третина од вкупните трошоци за активностите и на стратегиите за УЈФ и на стратегиите за РЈА. Квалитетот на финансиските пресметки за планираните реформи останува низок.

Развој и координација на политики

Сè уште се потребни напори за разјаснување на одговорностите на институциите што ги креираат политиките за да се обезбеди нивно соодветно функционирање и да се рационализира известувањето. Се применува новата рамка за развој и следење на секторските стратегии. Сепак, планските документи продолжуваат да се донесуваат без насоки и поддршка од Генералниот секретаријат. Квалитетот на секторските стратегии изготвени врз основа на новата методологија е малку подобрен. Во декември 2024 година беше донесен нов Деловник за работа на Владата. На Генералниот секретаријат сè уште му се потребни соодветен капацитет и овластувања за да обезбеди ефикасно планирање и координација на политиките засновани на докази. Подобрена е методологијата за спроведување на процесот на процена на влијанието на регулативата (ПВР), предвидувајќи дека ПВР се применува и на законите донесени по скратена постапка. Рокот за објавување на нацрт-закони и придружните ПВР е продолжен од 20 на 30 дена. Квалитетот и влијанието на јавните консултации остануваат слаби. Бројот на закони донесени по скратена постапка и од претходниот и од сегашниот собраниски состав малку се зголеми на повеќе од 60 % во 2024 година. Од есента 2024 година, Северна Македонија постојано ја користи постапката со „европско знаменце“, јасно означувајќи го *правото на ЕУ* што се транспонира во националното законодавство. Ниту Собранието, ниту Владата сè уште немаат воспоставено постапки за систематска *екс пост* евалуација на законите и политиките.

Во однос на јавниот надзор врз работата на Владата, годишниот план за работа на Владата и годишните извештаи сè уште не се достапни за јавноста. Бројот на нацрт-закони поднесени на денот на владината седница без соодветни проверки е намален. Дневниот ред на владините седници сè уште не се објавува пред одржувањето на состаноците. Доцнењата во објавувањето на записниците и одлуките од владините седници продолжуваат.

Управување со јавни финансии

Управувањето со јавните финансии е во голема мера воспоставено, иако сè уште се потребни натамошни подобрувања.

Стапката на спроведување на Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии (ПРУЈФ) 2022 – 2025 остана релативно ниска. Нова ПРУЈФ за 2025 – 2028 беше донесена во октомври 2025 година. Потребно е да се возобнови практиката на водење годишен дијалог за политиката на УЈФ во рамките на министерската работна група за УЈФ. Министерството за финансии продолжува да се соочува со предизвици во институционалниот капацитет, особено во привлекувањето и задржувањето на кадар со соодветни вештини и квалификации.

Реформите предвидени со Законот за буџети (ЗБ) продолжуваат да доцнат со спроведувањето. Влегувањето во сила на законот е одложено за јануари 2026 година. Иако беше постигнат напредок, со донесувањето на 17 подзаконски акти во декември 2024 година, целосното

спроведување на ЗБ до 2026 година се чини малку веројатно поради тековните одложувања во донесувањето на сите подзаконски акти и воспоставувањето на Интегриран информациски систем за финансиско управување (ИФМИС).

Уредбата за управување со јавни инвестиции беше донесена во април 2025 година. Кредитилитетот на буџетот се подобри благодарение на оперативноста на Фискалниот совет и подобреното следење на фискалните ризици. Сепак, и понатаму постојат отстапувања во макро-фискалното предвидување. Врската помеѓу стратешките приоритети и буџетските програми треба дополнително да се зајакне.

Родово-одговорното буџетирање е инкорпорирано како начело во Законот за буџети. Сепак, и понатаму е неопходно да се поттикнат посилни политички расправи во текот на подготовката на буџетот, да се подобри класификацијата на буџетските ставки, и да се зголеми бројот на индикатори расчленети по пол.

Министерството за финансии продолжи со напорите за подобрување на **буџетската транспарентност** преку објавување квартални податоци за приходите и расходите на јавните институции, органите на локалните самоуправи и претпријатијата во државна сопственост. Сепак, буџетската транспарентност во Северна Македонија останува ограничена, што се гледа од нискиот резултат од 35 поени во најновото Истражување за отворен буџет, под глобалниот просек од 45.

Слабите административни капацитети и последователната тешкотија во апсорпцијата на средствата доведоа до поврат на неискористените средства. Ризикот од понатамошни поврати на неискористени средства останува висок и претставува причина за загриженост.

Јавна служба и управување со човечки ресурси

Јавната служба и управувањето со човечки ресурси остануваат недоволни.

Долгоочекуваното ревидирано законодавство за административни службеници и за вработените во јавниот сектор, со цел да се обезбеди вработување врз основа на заслуги и правични унапредувања и отпуштања, беше донесено во јули 2025 година. Иако двата закона придонесуваат за подобрувања на организацијата на постапките за избор, регулирањето на привремените вработувања, условите за работа и собирањето податоци во областа на управувањето со човечки ресурси, тие и понатаму ја задржуваат фрагментираноста на системот, бидејќи дозволуваат постоење на голем број државни службеници со посебен статус, за кои правилата за кадровска политика може да се разликуваат без оправдана потреба. Сè уште се применува произволен пристап при распределбата на бонуси, врз основа на широко дефинирани критериуми и постапки. Постојната правна рамка овозможува континуитет на недоследната примена на постапките за вработување и унапредување во јавниот сектор. Спротивставените одредби во секторските закони, кои овозможуваат одредени вработени да бидат исклучени од опсегот на Законот за административни службеници, сè уште се во сила.

Системот за оценување на работните перформанси не се применуваше систематски. Сè уште недостасуваат податоци за отпуштања на вработени што не се на раководни позиции, а транспарентноста во однос на основите за отпуштање на административни службеници останува недоволна. Потребно е соодветно постапување по препораките на Државната комисија за спречување на корупцијата за подобрување на постапките за вработување во јавниот сектор. Сè уште не е воспоставена сеопфатна политика за задржување на вработените во јавната администрација. Системите за класификација на работни места и системите за плати треба да се подобрат за да се обезбеди поголема сигурност на работното место, стабилност и

задржување на персоналот. Во текот на извештајниот период, речиси сите вршители на должност останала на истите позиции како да била редовно именувани. Одлуките за именување и натаму се карактеризираат со недоволна транспарентност во однос на основите за именување, заслугите на кандидатите и користењето на конкурентни постапки. Министерството за јавна администрација е одговорно за координација и следење на управувањето со човечките ресурси во јавната администрација. Сепак, неговиот капацитет е несоодветен. Информацискиот систем за управување со човечки ресурси е функционален, но потребна е негова надградба. Извештајот од Регистарот на вработени во јавниот сектор за 2024 година не беше објавен што претставува прв ваков случај од 2015 година. Системот за наградување останува фрагментиран. Одредени министерства и тела ги зголемуваат платите на неконзистентен начин, а додатоците на плати вклучени во годишните закони за извршување на буџетот се исплаќаат преку нетранспарентна постапка.

Во отсуство на податоци од регистарот на вработени во јавниот сектор, се проценува дека жените сочинуваат повеќе од половина од вкупниот број вработени во јавната служба според регистарот на вработени во јавниот сектор. Сепак, овие податоци не ги опфаќаат институциите како што се Армијата и неколку агенции за спроведување на законот. По одлуката на Уставниот суд, за 2024 година нема официјални податоци за еднаквата застапеност. Процените покажуваат дека нема промени во соодносот на етничките групи во јавната администрација. Насоките за интегритет за различни категории вработени во јавниот сектор се воспоставени. Сепак, нема извештаи за нивната примена. Донесен е закон со цел воспоставување Академија за обука на јавната администрација. Сè уште не постои централизирана база на податоци за спроведените обуки.

Одговорност на администрацијата

Одговорноста на администрацијата бара понатамошно подобрување.

Неколку државни институции била споени или трансформирани како дел од реорганизацијата на институциите на централната власт, со цел подобрување на ефикасноста на администрацијата и линиите на одговорност. Сè уште не е донесен новиот системски Закон за организација и работа на органите на државната управа. Голем број тела остануваат одговорни пред Собранието, но нивното работење во практика не се следи соодветно. Недостасува јасна типологија за органите на државната управа, а во дел од институциите постои преклопување на надлежностите. Делегирањето на овластувањата за донесување одлуки на раководните позиции од средно ниво останува многу ограничено, како на централно така и на локално ниво.

Правната и институционалната рамка за правото на граѓаните на пристап до јавни информации е воспоставена. Сепак, потребни се дополнителни подобрувања во врска со одговорите на барањата за пристап до информации и со проактивното објавување информации. Нивото на објавување на информации на веб-страниците на органите на државната управа останува незадоволително. Агенцијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер продолжи ефикасно да ги обработува жалбите. Расправите во Собранието за извештаите на Народниот правобранител и Државниот завод за ревизија остануваат ограничени, а следењето на наодите и препораките сè уште не се спроведува систематски. Законодавството за правата на граѓаните на добра администрација е задоволително. Со законодавството се утврдуваат правата на граѓаните да бараат надоместок на штета, како и одговорноста на јавните органи во случаи на неправилно постапување.

Обезбедување услуги за граѓаните и за деловните субјекти

Обезбедувањето услуги за граѓаните и деловните субјекти сè уште треба да се подобри.

Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги беше изменет за да се транспонира Регулативата eIDAS 2.0 и да се воведе дигитален паричник за електронски идентитет. Беше формирано ново Министерство за дигитална трансформација. Неговата надлежност е насочена кон овозможување и промовирање на е-влада и дигиталната агенда. Националниот портал за е-услуги (<https://uslugi.gov.mk/>), кој нуди услуги на три јазици, беше подобрен и надграден со услуги наменети за деловните субјекти, со што се олесни пристапот на корисниците. Понудата на е-услуги беше проширена со вклучување нови услуги кои се најбарани од граѓаните. Донесувањето на законодавството за електронско архивирање го олеснува користењето на алатките за е-влада. Употребата на Регистарот на население останува ограничена. Потребно е да се продолжи со напорите за усогласување со Европската рамка за интероперабилност и со Законот за интероперабилна Европа. Постоечките алатки за е-идентификација и е-потпис сè уште се тешки за користење и не се бесплатни за јавноста. Спроведувањето на Законот за општата управна постапка низ целата администрација сè уште не е систематско. Потребни се дополнителни напори за ангажирање и задржување на ИТ-кадарот во јавната администрација.

2.2. ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО И ФУНДАМЕНТАЛНИ ПРАВА

2.2.1 Поглавје 23: Правосудство и фундаментални права

Основните вредности на ЕУ вклучуваат владеење на правото и почитување на човековите права. Од огромно значење се постоењето ефективен (независен, висококвалитетен и ефикасен) правосуден систем и ефикасна борба против корупцијата, како и почитувањето на фундаменталните права во закон и во практика.

Функционирање на правосудството

Стратешки документи

Развојна секторска стратегија за правосудството е воспоставена и нејзиното спроведување треба да се подобри.

Спроведувањето на Развојната секторска стратегија за правосудство 2024-2028 година и придружниот акциски план е засегнато од доцното активирање на Советот за следење на спроведувањето на стратегијата, формиран според нов формат во јуни 2025 година. Ова го спречи навременото следење и воведувањето на потребните мерки за отстранување на недостатоците во правосудството. Стапката на спроведување на активностите планирани во 2024 година изнесува 42,9 %. Државниот буџет за 2025 година и неговото дополнување не обезбедија доволно ресурси за секторот. Не е постигнат напредок во спроведувањето на Стратегиите на човечки ресурси за судската мрежа од 2020 година во судовите и во јавните обвинителства.

Раководни тела

Раководните тела се воспоставени, но треба дополнително да ги засилат нивните напори за заштита на независноста, интегритетот и професионалноста на судиите и јавните обвинители.

Во декември 2024 година, претседателот на **Судскиот совет** поднесе оставка, но продолжи да биде член на Советот. Причините за оставката беа прекумерен политички притисок и повторени изјави од највисоките нивоа во Владата за распуштање на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители. Во јануари, членовите на Судскиот совет со право на глас едногласно избраа нов претседател. Акцискиот план на Судскиот совет за спроведување на препораките

од Оценската мисија од 2023 година, во рамките на надлежностите на Советот, постепено се спроведува. Треба да се донесе Законот за Судскиот совет, земајќи ги предвид препораките од Оценската мисија и мислењето од Венецијанската комисија.

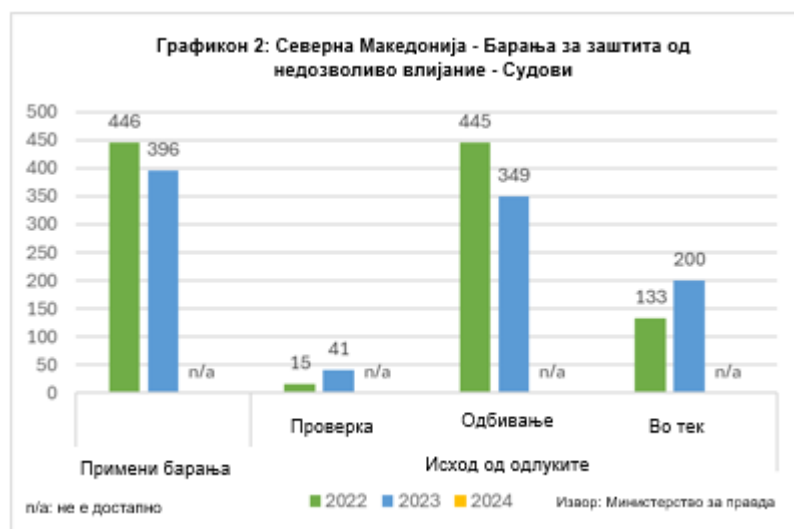
Советот продолжи да ја спроведува својата Комуникациска стратегија на Судскиот совет и судовите на Република Северна Македонија (2024-2028 година). Тој продолжи со напорите за подобрување на својата транспарентност, вклучително и обезбедување детални објаснувања за своите одлуки за именувања и унапредувања.

Двајца нови членови на Судскиот совет беа избрани од нивните колеги во декември. Претседателот на Републиката не предложи нов член на Судскиот совет до Собранието, а позицијата останува празна.

Двајца нови членови на Советот на јавните обвинители беа избрани од Собранието и еден од нивните колеги. Советот ја зголеми својата транспарентност преку ажурирање на својата веб-страница, олеснување на присуството на медиумите и граѓанските организации на своите седници и обезбедување подетални објаснувања за своите одлуки.

Судскиот совет и Советот на јавните обвинители мора да продолжат со своите напори за обезбедување детални образложенија за своите одлуки, особено во врска со изборот, назначувањето и унапредувањето на судиите и јавните обвинители.

Независност и непристрасност

Независноста и непристрасноста на правосудството треба да се подобрат. Вооченото ниво на доверба во правосудството останува многу ниско. Надворешното и политичкото мешање остануваат сериозна загриженост. Повторените изјави од високи политичари претставуваат прекумерно влијание или заплашување и ја поткопуваат независноста на правосудството. Избраните политичари и

владини функционери ја засилија својата реторика за преземање мерки против судиите и јавните обвинители кои ги обвинуваат за корупција. Во декември, полицијата изврши претрес во просториите на Судскиот совет, по известување од Министерството за внатрешни работи. Понатаму, Собранието не го одобри годишниот извештај на Судскиот совет за 2023 година. Ова послужи како правна основа за членовите на владејачката коалиција да иницираат интерпелации против петте члена на Судскиот совет избрани од Собранието. Интерпелациите беа проследени со гласање за недоверба поради наводното непрофесионално извршување на должностите, што дополнително ја еродираше довербата на јавноста во правосудството. Иако постапката за интерпелација, сама по себе, не претставува правна основа за разрешување, владини функционери на највисоко ниво јавно побараа оставка од членовите на Судскиот совет. Судскиот совет издаде соопштение во кое нагласува дека неговите членови, и судиите воопшто, мора да бидат ослободени од каков било облик на притисок или влијание за да можат да донесуваат независни одлуки. Во соопштението се повикуваат сите јавни функционери да

ги почитуваат релевантните закони, Уставот и меѓународните договори, со цел да се одржи владеењето на правото и да се врати довербата на јавноста во правосудството.

Судскиот совет ги заврши повеќето од претстојните унапредувања на судии во повисоките судови и изборите на претседатели на Вишиот управен суд, апелационите судови во Битола, Гостивар и Штип, како и неколку основни судови. Сепак, постапката за избор на претседател на Врховниот суд покренала загриженост за можно мешање, бидејќи членовите на Судскиот совет не дадоа суштински

аргументи за тоа зошто избраниот кандидат е посоодветен од конкурентот. Изборот на судии во граѓанскиот оддел на Апелациониот суд во Скопје бележи отстапување од ранг-листата.

Законот за јавното обвинителство и Законот за Советот на јавните обвинители треба да се ревидираат во согласност со мислењето на Венецијанската комисија, со цел да се спроведат европските стандарди и да се зајакне автономијата на обвинителството. Препораките на ГРЕКО мора да се спроведат, особено со фокусирање на автоматска распределба на предмети, со разјаснување на постапките за надзор и одговорност, дисциплинските прекршоци и санкции, како и со зајакнување на улогата на Советот на јавните обвинители.

Воспоставени се етички кодекси и за јавните обвинители и за судиите. Советодавното тело за етика на судии и судии поротници едногласно донесе заклучок во октомври 2024 година во кој се истакнува дека деловно-финансискиот однос на судија со странка во постапка е основа за исклучување на судијата од понатамошно одлучување.

Во декември по скратена постапка беа донесени неколку закони со кои се намалуваат коефициентите на плати за судиите, јавните обвинители и членовите на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители.

Отчетност

Отчетноста во правосудството треба да се подобри. Одлуката на Судскиот совет да разреши двајца судии и да казни други по истите основи, правните експерти ја оценија како селективна. Во септември 2025 година, *ad hoc* Советот за одлучување по жалби на Врховниот суд го потврди решението на Судскиот совет за разрешување на судија кој неоправдано ги одложувал постапките во еден од предметите на поранешното

СЈО и бил ставен на црната листа на американскиот Стејт Департман за вмешаност во значителна корупција.

Советот на јавните обвинители ја потврди одлуката на главниот обвинител за суспензија на обвинител поради обвиненија за вознемирување при вршење на должноста и злоупотреба на службена положба. По разгледувањето на затворена седница, шест од деветте членови со право на глас на Советот на јавните обвинители ја отфрлија иницијативата за разрешување на главниот обвинител, која ја подготви Министерството за правда на барање на Владата. Во јули, владејачката коалиција ја поддржа интерпелацијата против главниот обвинител, иницирана од една од опозициските партии. Интерпелацијата не претставува правна основа за разрешување на главниот обвинител.

Органите на Северна Македонија продолжија да ги спроведуваат препораките од Оценската мисија од декември 2023 година. Во јуни, Венецијанската комисија објави мислење за ревидираниот Предлог-закон за Судскиот совет, препорачувајќи да се разјаснат основите за разрешување.

Судиите и јавните обвинители се должни да го пријават својот имот и интереси до Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК), која води регистар на избрани и именувани функционери. ДКСК се соочува со целокупни ограничувања во проверката на изјавите за имотна состојба. Врз основа на Годишниот план за следење на имотната состојба и судирот на интереси за 2025 година, проверени се изјавите на 13 членови на Судскиот совет и 9 членови на Советот на јавните обвинители. Судиите и јавните обвинители, како и членовите на двата Совета, исто така мора да избегнуваат судир на интереси и да ги пријавуваат сите судири што ќе се појават.

Квалитет на правда

Квалитетот на правдата треба да се подобри. Недостигот на персонал во правосудството продолжува да биде загрижувачки. Вработувањето на најголемата досега генерација во Академијата за судии и јавни обвинители (130 кандидати), кое беше суспендирано за време на изборниот период во мај 2024 година, остана во мирување бидејќи не беа обезбедени соодветни буџетски средства во државниот буџет за 2025 година или во неговото дополнување. Сепак, во февруари 2025 година, беа вработени 97 дипломирани студенти од постариот процес на вработување на

Академијата, осмата генерација дипломирани студенти. Двата Совета првично се согласија да продолжат со вработувањето според бројките предложени на Академијата при изборот во 2020 година. Судскиот совет, имајќи корист од намалениот интерес на дипломираните студенти да се вработат во Јавното обвинителство, објави оглас за дополнителни работни места, како и Советот на јавните обвинители. На крајот, 68 дипломирани студенти беа избрани за основните судови и 19 за основните јавни обвинителства. Академијата треба да продолжи да биде единствената влезна точка во правосудството и обвинителството и нејзината почетна обука не треба да се скратува.

Во октомври 2024 година, членовите на Управниот одбор на Академијата за судии и јавни обвинители именуваа нов директор. Судскиот совет и Советот на јавните обвинители ги именуваа нивните членови во Управниот одбор на Академијата. Јавноста и медиумите присуствуваа на општите седници на Врховниот суд, во согласност со неговиот изменет деловник за работа. Оваа зголемена транспарентност имаше за цел да ја подобри довербата на јавноста во правосудниот систем.

Врховниот суд и четирите апелациони судови продолжија со нивните напори да обезбедат доследност на пресудите. Врховниот суд издаде 11 дополнителни начелни правни мислења, ставови и заклучоци.

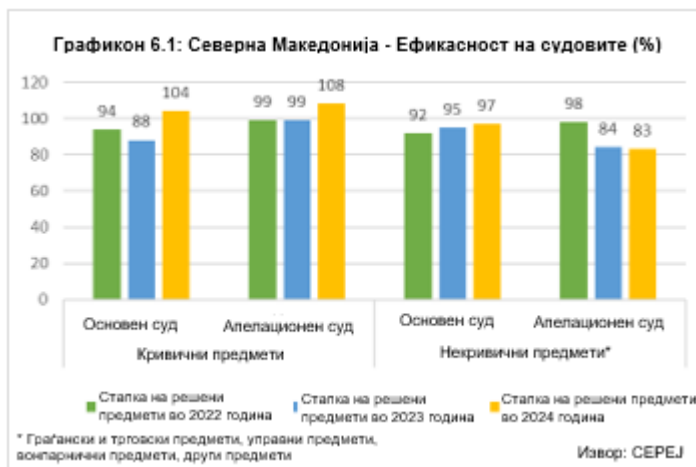
Повеќето постапки за медијација се однесуваа на комерцијални предмети и предмети поврзани со трудот. Има приближно 2,5 медијатори на 100 000 жители, што е далеку под регионалниот просек од 17,8.

Ефикасност

Ефикасноста на правосудниот систем дополнително се намали. Ефикасноста е под негативно влијание на зголеменото времетраење на постапките и големиот број заостанати предмети. Времетраењето на постапките се зголеми за речиси сите категории на предмети. Освен во првостепените административни предмети, стапката на решавање беше под 100 % во сите категории на предмети и за првостепена и за второстепена постапка.

Според оцената на Судскиот совет, потребни се 273 нови судии, покрај 363-те актуелни судии. Годишниот извештај на Советот на јавните обвинители за 2024 година покажува дека на 31 декември 2024 година на должност биле 169 јавни обвинители, што е помалку од проценетите потребни 261.

Собранието го измени Законот за работните односи, дозволувајќи им на судиите и јавните обвинители да бидат на должност до 67 години. Повеќето судии и јавни обвинители кои наполниле 64 години избрале да ја продолжат нивната работа до 67 години. Ова делумно се осврна на загрижувачкото влијание врз

[Type here]

човечките ресурси предизвикано од предвидените пензионирања воведени во 2022 година. Советот за координирање на информатичко-комуникациска технологија во правосудните органи (Совет за ИКТ), кој го води процесот на дигитализација, работи на нова ИКТ-стратегија за правосудството.

Автоматизираниот информациски систем за управување со судските предмети (АКМИС) треба да се ажурира во согласност со промените во процесните закони и во согласност со новите мерки за сложени предмети. Новиот систем за управување со судските предмети на обвинителството е во развој.

Нов систем за аудио и видео снимање на судските расправи се користи во сите судови од октомври 2024 година. Потребни се повеќе напори за дигитализирање на правосудниот систем, особено во врска со комуникацијата со судовите и употребата на видеоконференции за судски рочишта.

Буџетот наменет за судовите во 2025 година изнесува 0,3 % од БДП, што е далеку под законски утврденото ниво од

0,8 % од БДП. Треба да се обезбедат доволно финансиски средства за да се подобри ефикасноста на правосудниот систем и да се осигури негова финансиска автономија.

Извештајот за посетите на поранешниот претседател на Врховниот суд на сите пониски судови, објавен во октомври 2024 година, потврди недоволни човечки и финансиски ресурси, како и несоодветна инфраструктура.

Уставниот суд го одложи повторното разгледување на одредбите за двојазичност во судските постапки во Законот за употреба на јазиците сè додека Судот не го добие својот целосен состав од девет судии. Спроведувањето на препораките на Венецијанската комисија од 2019 година и нејзиниот *пријател на судот* од 2025 година остана незавршено.

Борба против корупцијата

Евиденција

Евиденцијата за борба против корупцијата за предмети на корупција на високо ниво и за предмети на корупција кои не се на високо ниво остана стабилна. Беа започнати разни истраги, вклучително и против поранешен заменик претседател на Владата, по кого беше издадена меѓународна потерница.

Трагичниот пожар во ноќниот клуб во Кочани на 16 март, во кој загинаа 62 лица, а повеќе од 190 беа повредени, предизвика јавни протести поради коруптивни практики, системска

[Type here]

институционална небрежност и недостаток на надзор врз основните безбедносни стандарди и владеењето на правото. На 13 јуни, Јавното обвинителство поднесе обвинение против 34 физички и три правни лица, главно за „тешки дела против општата сигурност“ во врска со катастрофата во Кочани. Меѓу обвинетите се сопствениците на ноќниот клуб, поранешни градоначалници, инспектори, обезбедувачи, поранешни министри, вработени во државни институции.

Во декември 2024 година, главниот јавен обвинител издаде задолжителна наредба дека сите јавни обвинители мора да ги приоритизираат предметите на корупција заедно со предметите од значаен јавен интерес. Истражните центри на Јавното обвинителство треба да им дадат приоритет и на тие предмети. Од вкупно 14 истражни центри, 5 сега се целосно функционални. Сепак, последиците од измените на Кривичниот законик од септември 2023 година, недостигот на соодветни човечки и финансиски ресурси и одложувањата во судските постапки го попречуваат воспоставувањето солидна евиденција за предмети за борба против

корупцијата, вклучително и оние на поранешното Специјално јавно обвинителство (СЈО). Ова дополнително придонесува за чувство на неказливост. Слабата транспарентност на правосудството и работењето на обвинителството продолжуваат да ја попречуваат ефективната и интегритетот на постапките во предметите на корупција на високо ниво.

Во март 2025 година, Уставниот суд поведе постапка за оценување на уставноста во врска со измените на Кривичниот законик од септември 2023 година. На Собранието му се дадени шест месеци да ги разгледа релевантните одредби, во спротивно Судот ќе го има последниот збор дали да ги укине (т.е. сите одлуки врз основа на одредбите повеќе нема да бидат важечки и релевантните предмети ќе треба да се покренат одново) или да ги поништи (т.е. стариот законик ќе биде во сила од денот на поништувањето и одлуките врз основа на измените од 2023 година ќе останат во сила).

Правна рамка

Правната рамка за борба против корупцијата е воспоставена. Таа треба да се подобри за превентивни мерки и за спроведување на законот.

Групата на држави против корупцијата на Советот на Европа (ГРЕКО) истакна дека на Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси му недостасува соодветен механизам за санкционирање на прекршувања поврзани со правилата за судир на интереси, интегритет и борба против корупцијата.

Способноста на ДКСК ефективно да го надгледува финансирањето на политичките партии останува ограничена поради несоодветната законодавна рамка и недостигот на ресурси и експертиза. Измените на Изборниот законик од март 2024 година ги занемарија клучните препораки на ОДИХР, особено за финансирање на кампањи од трети страни, прилози во натура и пријавување на заеми, како и за ефективни санкции.

Недоследното спроведување на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер продолжи и некои јавни институции ги отфрлија барањата или го одложија објавувањето на информациите од произволни причини.

Во јуни 2022 година, влезе во сила Законот за лобирање. Сепак, до денес само три организации се регистрирани како лобистички организации. Законот за заштита на укажувачите сè уште треба да се доусогласи со *правото на ЕУ* и да обезбеди соодветни механизми за спроведување. Поединци кои пријавуваат прекршоци може да се соочат со вознемирување, отпуштање од работа или други реперкусии, што ја поткопува ефективностa на законот.

Стратешки документи

Земјата има воспоставено соодветна Национална стратегија за **спречување на корупцијата и судирот на интереси (2021-2025)**. Спроведувањето на стратегијата продолжува да биде бавно, што укажува на општ недостаток на посветеност и одговорност низ институциите. ДКСК ги идентификуваше ограничените човечки и финансиски ресурси, недоволната отчетност и слабата меѓуинституционална координација како дополнителни причини за слабото спроведување. Само 18 % од планираните активности за 2024 година беа спроведени во целост, додека 32 % се во тек, а 50 % не се спроведени. Ова претставува многу ограничен пораст во однос на претходната година, кога 13 % од планираните активности за 2021 година беа спроведени во целост, 33 % беа во тек, а 54 % не беа спроведени. Северна Македонија мора да донесен нова Национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси (2026-2030) на навремен и инклузивен начин. Новата стратегија треба јасно да ги идентификува приоритетните активности, одговорноста на институциите за спроведување на активностите и нивните финансиски импликации.

Институционална рамка

Институционалната рамка за борба против корупцијата е воспоставена. Таа е соодветна за превентивни мерки, но треба да се подобри за спроведување на законот.

Во јули 2025 година, претседателот на **Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК)** поднесе оставка откако беше обвинет за обелоденување службени тајни и фалсификување испит за добивање безбедносен сертификат. Во извештајниот период не е започната постапка за именување на нов претседател на ДКСК. Во согласност со Законот, ДКСК сега ја води заменик-претседателот. Иако ДКСК продолжува да работи, нејзиниот кредибилитет е доведен во прашање. ДКСК ја фокусираше својата работа на меѓуинституционална соработка, подигање на свеста, спроведување на системи за интегритет, надзор над финансирањето на изборните кампањи и изјавите за имотна состојба. Во декември 2024 година, ДКСК ги критикуваше предложените измени на Законот за јавните набавки, користејќи ги своите овластувања за надзор над борбата против корупцијата. ДКСК беше помалку активна во откривањето и пријавувањето на наводни случаи на корупција. ДКСК се двоумеше во решавањето на политички чувствителни случаи и нејзината комуникација со јавноста беше недоволна, што предизвика загриженост во врска со нејзината транспарентност.

ДКСК мора да го зголеми својот капацитет за проактивно идентификување на потенцијални случаи на злоупотреба на службената должност. По наодите во извештаите на ДКСК честопати не се постапува од релевантните институции. ДКСК сè уште се соочува со ограничувања во проверката на изјавите за имотна состојба. Дополнително, нејзиниот надзор врз финансирањето на изборните кампањи останува слаб поради несоодветната законодавна рамка, ограничените ресурси, рачната обработка на податоци и недостатокот на планирање.

Во 2024 година, ДКСК потпиша меморандуми за соработка за електронска размена на податоци со пет институции и со неколку банки. Сега е опремена со нов софтвер кој треба да ѝ помогне

поефикасно и потранспарентно да го извршува својот мандат. Потребни се понатамошни напори за промовирање на размена на податоци и софтверот треба да се одржува и надградува.

ДКСК би имала корист од ангажирање специјализиран персонал со истражно искуство за да се подобри проверката на изјавите за имотна состојба и да се обезбеди ефективен надзор врз финансирањето на изборните кампањи.

Буџетот и персоналот на Јавното обвинителство и **Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција** (ОЈОГОКК) остануваат недоволни за ефективно справување со корупцијата на високо ниво и организираниот криминал. Отсуството на доволен број финансиски експерти или аналитичари и недостатокот на стратешко планирање во управувањето со истрагите ја попречуваат целокупната ефикасност на Обвинителството. Воведувањето на поспецијализирана експертиза и концентрирањето на ресурсите на сложени предмети би придонеле за зголемување на неговата ефикасност.

Државниот завод за ревизија, истражните центри поврзани со Јавното обвинителство и полициските сили немаат соодветни ресурси. Ова влијае на квалитетот и ефикасноста на истрагите. Понатаму, истрагите треба да бидат поддржани од паралелни финансиски истраги, проследени, кога е оправдано, со механизми за замрзнување и конфискација. За да се зголеми бројот на финансиски истраги, на обвинителството му се потребни доволно финансиски и човечки ресурси.

Во април 2025 година се одржа конститутивната седница на Меѓуресорското тело за координација на активностите против корупцијата, со која претседаваше заменик-претседателот на Владата задолжен за добро владеење. Граѓанското општество има еден претставник во телото, кој е член со право на глас. Повторното формирање на ова тело е позитивен развој на настаните, но ќе бара понатамошно силно политичко водство и ефективна соработка со сите засегнати страни.

Фундаментални права

Општа рамка

Општата рамка за фундаменталните права е во голема мера задоволителна. Заштитата, почитувањето и исполнувањето на фундаменталните права треба да се подобрат.

Меѓународни инструменти за човекови права

Треба да се подобри соработката со меѓународните тела за следење на човековите права и следењето на нивните препораки.

Северна Македонија ги има ратификувано повеќето меѓународни инструменти за човекови права. Сепак, земјата не е страна на Меѓународната конвенција за заштита на сите лица од присилно исчезнување ниту на Факултативниот протокол кон Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права. Во ноември 2024 година, земјата ја ратификуваше Конвенцијата на Советот на Европа за пристап до официјални документи (CETS бр. 205), позната и како Тромсо Конвенција. Конвенцијата се применува од март 2025 година.

Земјата одржува добра евиденција за известување кај меѓународните и регионалните тела, но се соочува со предизвици во спроведувањето и следењето на препораките. Националните капацитети се подобрени, но постои потреба од подобрување на знаењето и ангажманот на засегнатите страни. Се препорачува зајакнување на следењето, известувањето и меѓуинституционалната координација засновани на докази. Потребни се повеќе напори за Северна Македонија целосно да ги искористи своите придобивки од статусот набљудувач во Агенцијата за фундаментални права на Европската Унија (ФРА).

Европскиот суд за човекови права

Соработката со Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП) и спроведувањето на неговите пресуди е соодветна. Во текот на извештајниот период, ЕСЧП донесе 6 пресуди против Северна Македонија. Судот утврди прекршувања на Европската конвенција за човекови права, кои се однесуваат главно на почитувањето на приватниот и семејниот живот, правото на правично судење и заштитата на имотот. Во моментот, има 5 предмети под засилен надзор од Комитетот на министри поврзани со малтретирање од полицијата, заштита на приватниот живот, дискриминација на ученици Роми (7 предмети минатата година).

Северна Македонија треба да ги реши систематските прашања или структурните прашања што ги покренa Судот, особено во областите право на живот и заштита од тортура, забрана за дискриминација.

Владата ги отфрли првичните три номинации за нов национален судија во ЕСЧП и формираше нова комисија за избор.

Унапредување, заштита и спроведување на човековите права

Правната и институционалната рамка за унапредување, заштита и спроведување на човековите права е воспоставена, но треба да се подобри. Земјата продолжува да ги исполнува нејзините општи обврски за фундаменталните права, но законодавството и соодветните стратегии треба да се спроведуваат на систематски начин. Народниот правобранител е акредитиран како Национална институција за човекови права со статус Б од 2014 година. Собранието не ја донесе долгоочекуваната измена на

Законот за Народниот правобранител, неопходна за надградба на својот статус на акредитација

„Б“ според Париските начела. Собранието не избра нов заменик-народен правобранител, ниту 8 нови заменик-народни правобранители, за регионалните канцеларии и за Скопје, од предвидените 10. Изборот од Собранието на членови на независни тела за човекови права и еднаквост, вклучително и Комисијата за спречување и заштита од дискриминација, треба да биде врз основа на заслуги и во согласност со применливите правни одредби. Канцеларијата на Народниот правобранител и Комисијата за спречување и заштита од дискриминација и натаму немаат финансиски и човечки ресурси потребни за независно и ефикасно функционирање.

Спречување тортура и нечовечно постапување

Северна Македонија во моментот е меѓу земјите за кои постои најголема загриженост за условите во притвор. Земјата треба итно да се справи со континуирираниот проблем со несоодветни услови на притвор во затворите, полициските станици, социјалната заштита и психијатриските установи. Северна Македонија обезбедува соодветни правни гаранции за спречување на тортура и малтретирање. Сепак, следењето на предметите останува недоволно. Затворот Идризово, и покрај неодамнешното реновирање на женскиот дел, покажува постојани недостатоци и особено сериозно дотраените објекти. Лошите услови за притвор остануваат сериозен и постојан проблем што, според судската практика на ЕСЧП, може да претставува малтретирање.

Северна Македонија треба да го продолжи дијалогот со Европскиот комитет за спречување на тортура и нечовечко или понижувачко постапување или казнување (КПТ) за спроведување на препораките на КПТ објавени во мај 2024 година и оние од сите претходни извештаи.

Постојат системски недостатоци и

одложувања во истражувањето и гонењето на случаите на наводно насилство од полициските службеници, како и случаи на насилство во затворите. Северна Македонија мора да ги засили своите напори за спроведување ефикасни, ефективни истраги и истраги за справување со полициската тортура, прекршувањата и нелегалната употреба на принудни мерки преку добро функционален механизам за надворешен надзор на полицијата.

Бројот на вработени во Националниот превентивен механизам (НПМ) се намали на три службеници со полно работно време. Телото продолжува да има ограничени буџетски средства за ефективно извршување на својот мандат во согласност со Факултативниот протокол кон Конвенцијата на ОН против тортура и друго сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување (ФПКПН).

Извршување кривични санкции

Системот на извршување на санкции (вклучително и пробацијата) треба да се подобри.

Од 11 казнено-поправни установи, со 5 управуваат в.д. директори. Останатите 6 в.д. директори беа именувани со полно работно време откако ја завршија постапката на конкурентно номинирање во април. В.д. директор сè уште раководи со Управата за извршување на санкции.

Високото ниво на корупција во затворите останува сериозна загриженост. За спроведување на активностите од Планот за спречување на корупција во

националниот затворски систем (2022-2026), од ноември 2024 година во затворите се спроведуваат задолжителни претреси на простории и лица од затворската полиција.

Затворите се преполни и не е постигнат никаков напредок во обезбедувањето здравствена заштита на затворениците. Потребна е посилна посветеност од Министерството за здравство, особено во однос на акредитацијата на здравствениот персонал за секој затвор и пристапот до здравствена заштита. Недостатокот на соодветни мерки за третман на зависности од дрога во затворите останува прашање на сериозна загриженост.

Пробацискиот систем продолжува да се подобрува, со тоа што пробациските службеници решиле повеќе предмети и постои подобра координација помеѓу засегнатите страни. Академијата за судии и јавни обвинители организираше тркалезни маси со судии и јавни обвинители. Ова беше со цел да се промовира електронскиот надзор и пробациската служба, со цел да се подигне свеста за потребата од поширока употреба

на пробацијата, вклучително и куќен притвор со електронски надзор и условен отпуст со електронски надзор. Во 2024 година имало вкупно 793 новопримени предмети, што е зголемување во однос на 2023 година, а вкупно 262 предмети до март 2025 година.

Не е постигнат напредок во измена на правната рамка за алтернативни казни. Влегоа во сила измените на Законот за основното образование, со кои се утврдува правната рамка за образовниот процес во казнено-поправните установи. Северна Македонија мора да преземе неопходни чекори за да обезбеди образовни, културни и спортски активности за притворените лица.

Заштита на лични податоци

Правната рамка за заштита на личните податоци е недоволна и капацитетите на Агенцијата за заштита на личните податоци треба да се подобрат.

Не е постигнат напредок во однос на заштитата на личните податоци. Донесувањето на законодавството за целосно усогласување со Општата регулатива за заштита на податоците и со Директивата на ЕУ за спроведување на законот сè уште е во тек. Собранието го измени Законот за заштита на личните податоци за да ги вклучи земјите од НАТО како подобни приматели за

пренос на лични податоци, без претходна консултација со Агенцијата за заштита на личните податоци (АЗЛП). Сепак, не постојат правни или процедурални рамки за да се обезбеди дека пренесените податоци добиваат заштита еквивалентна на стандардите утврдени со ГДПР. Поради недостаток на буџетска независност и недоволни средства, АЗЛП продолжува да се бори за да ја исполни својата институционална улога. Во еден загрижувачки развој на настаните, Владата ја отстрани ГДПР од списокот на тела кои мора систематски да се консултираат пред да се донесат секторски закони или прописи за спроведување. Собранието не именуваše директор на АЗЛП од јануари 2025 година. Сите овие фактори негативно влијаеја врз спроведувањето на Стратегијата за спроведување на правото за заштита на личните податоци во Северна Македонија за периодот 2025-2030 година. Не е забележан напредок во координацијата, комуникацијата и одговорот на препораките на АЗЛП. Пробивите на безбедноста на податоците се сè почести, а некои не се пријавуваат во согласност со правните барања. Сè уште постои ниска свест за заштита на податоците и недоволна ИТ-заштита на личните податоци во органите на државната управа.

Слобода на вероисповед или верување

Северна Македонија обезбедува соодветни правни гаранции за слободата на вероисповед или верување. Уставот и понатаму ги гарантира правата на слобода на вероисповед или верување и истите се применуваат во практика.

Слобода на изразување

Северна Македонија обезбедува соодветни правни гаранции за слободата на изразување. Треба да се подобри поволната средина за слободно, независно и професионално работење на медиумите.

Заплашување новинари

Ефективното спроведување на правната заштита за новинарите продолжува да биде предизвик, особено во врска со онлајн вознемирувањето и родово базирано насилство насочено кон новинарките.

Во 2024 година, четири физички напади и сериозни закани против новинари беа пријавени до Министерството за внатрешни работи, а еден предмет беше упатен до Јавното обвинителство. Иако бројот на напади се намали во споредба со 2023 година, кога беа пријавени седум случаи, само два од предметите беа решени, истрагите беа бавни, а обвиненија не беа поднесени во некои инциденти, особено оние што вклучуваат онлајн злоупотреба насочена кон истражувачки новинари. Податоците за 2024 година покажуваат дека имало 15 предмети во кои биле вклучени новинари или медиуми како тужители или обвинети во тужби за навреда и клевета. Ова е зголемување во споредба со 2023 година, кога беа регистрирани 12 вакви предмети.

Отсуството на конкретно законодавство против стратешките тужби против јавното учество (SLAPP) и ограничената свест на судиите, адвокатите и новинарите за ова прашање продолжуваат да ја попречуваат ефективната заштита на новинарите и другите лица кои се вклучени во јавното учество од овој облик на прогон. Треба да се обезбеди усогласување со Директивата и препораките на ЕУ против SLAPP.

За да се зајакне правната заштита на новинарите, назначени се четири јавни обвинители за координирање и надгледување на предметите поврзани со напади врз новинари.

Законодавна средина

Правната рамка што ги регулира медиумите не е целосно усогласена со *правото на ЕУ*, особено со Европскиот закон за слобода на медиумите (EMFA). Во април 2025 година, Собранието ги донесе измените на Законот за медиуми на транспарентен начин. Според промените во правната рамка, онлајн медиумите се должни да се регистрираат во Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, со цел да се подобри транспарентноста, да се обезбеди правно признание и да се помогне во елиминирањето или намалувањето на протокот на дезинформации. Правилата за медиумска концентрација остануваат неусогласени со *правото на ЕУ* и европските стандарди. Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги не утврдува правила за процена на влијанието на пазарната концентрација врз медиумскиот плурализам.

Спроведување на законодавството/институции

Финансиската независност на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги е подобрена. Во 2025 година, органите доделија средства за радиодифузниот сектор, како што е пропишано со Законот за аудио и аудиовизуелни медиуми, зголемувајќи ја неговата финансиска независност и оперативни капацитети. Сепак, рекламирањето во комерцијалните медиуми, кога не е распределено на транспарентен и недискриминаторски начин, претставува ризик за политичка злоупотреба на средствата, потенцијално поткопувајќи ја независноста на медиумите и нарушувајќи го пазарот.

Во јуни 2025 година, Собранието ги избра новите членови на Советот на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (АВМУ). Беше изразена загриженост во врска со начинот на кој беа избрани членовите на Советот на Агенцијата поради недостаток на транспарентност, јасни критериуми и непристрасност.

Медиумскиот регулатор продолжи да ги следи радиодифузните медиуми на ефикасен начин. Надградбата на техничките и институционалните капацитети на медиумскиот регулатор е од суштинско значење за исполнување на новите одговорности што произлегуваат од усогласувањето на правната рамка со Директивата за аудиовизуелни медиумски услуги.

Спроведувањето на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер останува недоследно. Ова се должи на тоа што некои јавни институции ги одбиваат барањата врз основа

на произволни причини, вклучително и користење на заштитата на личните податоци како општо оправдување. Процесот на добивање информации е претерано долг.

Јавен радиодифузен сервис

И покрај подобреното финансирање, јавниот радиодифузен сервис продолжува да се соочува со значителни предизвици, особено во однос на неговата институционална автономија. Собранието во јули именуваше нов Програмски совет за *Македонската радио телевизија* (МРТ), со што се реши одложувањето што траеше од декември 2018 година. МРТ сè уште не ги намира своите неплатени долгови. Иако напорите за модернизација и подобрување на професионалните стандарди се во тек, ограничената административна автономија останува пречка за вработување нов персонал.

Економски фактори

На земјата ѝ е потребна сеопфатна стратегија за развој на сите медиумски сектори. Локалните приватни медиуми се во опаѓање, додека непрофитните и локалните медиуми продолжуваат да се соочуваат со значителни финансиски предизвици, а националните терестријални ТВ-станции остануваат финансиски најстабилни. Политичките партии продолжуваат да издвојуваат државни средства за рекламирање, но транспарентноста околу платеното политичко рекламирање останува проблем, особено на социјалните медиуми. Печатените, радиодифузните и дигиталните медиуми се законски обврзани да ја откријат својата сопственост пред регулаторното тело за аудиовизуелни медиуми. Исто така, во функција е и саморегулаторен регистар на професионални онлајн медиуми за дигитални национални медиуми.

Интернет

Со измените на Законот за медиуми се воспоставува Регистар на професионални онлајн медиуми, со кој се бара од порталите да бидат правни лица со локална канцеларија, да користат национален домен и да вработуваат најмалку двајца вработени за да добијат пристап до објектите резервирани за признаени медиуми.

Неутралноста на мрежата е обезбедена и законски и во практика. Сепак, предизвиците продолжуваат во секторот на онлајн медиуми, со зголемени закани од дезинформации, говор на омраза и прекршувања на правата од интелектуална сопственост. Советот за етика во медиумите пријави 84 жалби за говор на омраза во 2024 година, што е намалување во споредба со претходната година.

Професионални организации и услови за работа

Саморегулаторниот Совет за етика во медиумите продолжува со својата работа и покрај загриженоста за обезбедување долгорочно одржливо финансирање. Недостатоците во условите за работа на новинарите продолжуваат, особено поради краткорочните договори или договорите на скратено работно време, недостатокот на здравствено и социјално осигурување, неплатените прекувремени часови и ниските плати. Овие проблеми придонесуваат за самоцензура и им овозможуваат на сопствениците на медиумите да вршат влијание врз уредувачката содржина.

(Видете исто така Поглавје 10 – Дигитална трансформација и медиуми)

Слобода на собирање и здружување

Северна Македонија обезбедува соодветни правни гаранции за слободата на изразување. Правилата за јавни собири треба да се подобрат.

[Type here]

Уставот го гарантира правото на слобода на собирање и здружување. Правната рамка генерално е усогласена со меѓународните обврски за слободата на здружување. Потребни се понатамошни активности за спроведување на одлуките на Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП) во врска со регистрацијата на здруженија. Не е постигнат напредок во ревидирањето на Законот за здруженија и фондации. Законодавните измени треба да бидат во согласност со меѓународните стандарди, препораките на Венецијанската комисија и да бидат во согласност со Препораката на Европската комисија против расизам и нетолеранција (ЕКРН). Протестите во текот на годината се одржаа без инциденти. Немаше пријави за прекумерна употреба на сила за време на собириите. Во август, учесниците на маршот за жртвите од трагедијата во Кочани пријавија дека полицијата ги запираше возилата што доаѓаат од други градови на пат кон протестот, иако Министерството за внатрешни работи негираше дека го ограничувала пристапот, наведувајќи дека проверките биле дел од рутинските мерки за контрола на сообраќајот.

Работничките права и правата на синдикално организирање се опфатени во *Поглавје 19 – Социјална политика и вработување*.

Права на сопственост

Правната и институционалната рамка за спроведување на правата на сопственост е во голема мера воспоставена.

Напредокот во однос на правата на сопственост останува ограничен, првенствено поради долгите и скапи постапки. Има мал напредок во спроведувањето на националната стратегија за правата на сопственост и имотните регистри на ниво на општина не се ажурираат и се водат во аналогна форма. Агенцијата за катастар на недвижности воведо нови дигитални услуги за јавноста, намалувајќи го бројот на нерешени предмети за 20 % во споредба со 2024 година и намалувајќи го заостанатиот број на вкупно примени предмети за 10 %. Регистрацијата на земјиштето и имотите е завршено, а ласерското скенирање е спроведено низ целата земја. Сепак, административните органи одговорни за процесите на поврат, надоместок и легализација имаат тешкотии со обемот на работа, првенствено поради недостигот на персонал и недоволното финансирање. И покрај официјалното затворање на процесот на денационализација во 2013 година, над 5000 предмети остануваат нерешени.

Недискриминација

Правната и институционалната рамка за недискриминација сè уште треба целосно да се усогласи со *правото на ЕУ*, вклучително и во однос на Директивата за расна еднаквост и Директивите за стандарди за телата за еднаквост. Треба да се донесе национална стратегија или акциски план за борба против расизмот, во согласност со стратегијата на Комисијата.

Земјата дополнително го одложи усогласувањето на начелата на недискриминација во сите релевантни закони. На почетокот на 2025 година, Собранието донесе измени на Законот за основното образование, Законот за средното образование и Законот за учебници за основно и средно образование. Измените, кои беа донесени по итна постапка и без консултации со релевантните засегнати страни, ги отстранија содржините за сексуалното и репродуктивното здравје и родовата еднаквост. Ова предизвика загриженост во врска со усогласеноста со Законот за спречување и заштита од дискриминација и меѓународните стандарди.

Именувањата на членови во Комисијата за спречување и заштита од дискриминација од Собранието треба да бидат засновани на заслуги и во согласност со критериумите утврдени со закон. Треба да се земе предвид и искуството на кандидатите и нивната работа за време на интервјуто, кои исто така мора да ја покажат својата способност да се справат со сите области во рамките на мандатот на телото за еднаквост. Во 2024 година, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација разгледа 485 предмети на дискриминација. Повеќето претставки

се засноваа на национално или етничко потекло, што беше и најраспространетата форма на дискриминација. Како и во претходната година, јавниот сектор останува примарно место на дискриминација, сочинувајќи 66 % од предметите. Најчестите области на дискриминација во 2024 година беа работата и вработувањето (39 %), по што следуваа прашања поврзани со членството во синдикати, јавното информирање и медиумите, како и образованието, пристапот до стоки и услуги и правосудството.

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација нема институционална и финансиска независност, а нема ни недоволен административен персонал. Националната стратегија за еднаквост и недискриминација 2022-2026 не даде видливи резултати.

Правната рамка и меѓуинституционалниот капацитет за борба против говорот на омраза и злосторствата од омраза бараат понатамошно зајакнување за усогласување со *правото на ЕУ* и европските стандарди, а особено со Рамковната одлука на Советот од 2008 година за борба против одредени форми и изразување на расизам и ксенофобија преку кривичното право. Земјата треба да дејствува врз основа на Општата препорака за политика бр. 15 на Европската комисија против расизам и нетолеранција (ЕКРН) на Советот на Европа за борба против говорот на омраза и целосно да се осврне на наодите и препораките наведени во извештајот на ЕКРН од септември 2023 година. Органите не собираат податоци за говорот на омраза и злосторствата од омраза на систематски начин, иако граѓанските организации постојано ги документаат случаите на злосторства од омраза во нивните бази на податоци.

Во 2024 година, граѓанските организации регистрирале 1391 случаи на наведен говор на омраза, од кои најчести се врз основа на националност, етничко потекло, политичка припадност, сексуална ориентација и родов идентитет.

Родова еднаквост

Правната и институционалната рамка за родова еднаквост и борба против родово базирано насилство е нецелосна. Механизмите за спроведување и извршување треба да се подобрат.

Нема значителен напредок во националната политичка рамка за интегрирање на родовата еднаквост, ниту во напорите за усогласување со *правото на ЕУ* и релевантните меѓународни стандарди за родова еднаквост. Спроведувањето на Националната

стратегија за родова еднаквост (2022-2027) и нејзиниот соодветен акциски план и понатаму се недоволни.

Потребни се поголеми напори за институционални и правни реформи за решавање на клучните аспекти на родовата еднаквост, особено во пристапот до политичкиот, економскиот и социјалниот живот, пристапот до здравствени услуги, спречувањето на родово базирано и семејно насилство и заштитата на жртвите.

Родовиот базиран говор на омраза, вклучително и заканите кон жените бранители на човекови права, останува распространет, особено на социјалните медиуми. Промените во општинските

политики од родова еднаквост кон „рамноправност меѓу мажите и жените“ ја поткопуваат родовата еднаквост.

Предизвиците во спроведувањето на Истанбулската конвенција и понатаму постојат поради недостаток на законодавство и несоодветно финансирање. Досега не е спроведена анализа на националното законодавство за усогласеност со Директивата 2024/1385 за насилство врз жените и семејно насилство. Кривичниот законик има потреба од понатамошно усогласување, особено со криминализирање на принудните бракови, психолошкото насилство и гонењето по службена должност за штети поврзани со семејно насилство. Континуираната обука за судии, обвинители и полиција е од клучно значење, како што препорачува Групата на експерти за акција против насилството врз жените и семејно насилство (ГРЕВИО). Во 2024 година, пријавени се 1087 случаи на семејно насилство, од кои 84 % вклучуваат жени, но ова претставува само 3 % од проценетите случаи на родово базирано насилство. Постојат 14 центри за жртви на семејно насилство, но само 6 се активни и функционираат.

Националната програма за реинтеграција на жртви на насилство врз жени и семејно насилство беше донесена во септември 2024 година, но нема јасни постапки, буџети и правилно дефинирани улоги. Нејзината ефикасност е попречена од отсуството на преодно домување, недостатокот на мерки за економско јакнење и лошата координација меѓу секторите. Превентивните здравствени програми, донесени во февруари 2025 година, усогласени со Директивата на ЕУ за правата на жртвите и Директивата за еднаков третман на стоки и услуги, нудат бесплатни медицински услуги и ослободување од партиципација за жртви на родово базирано насилство и семејно насилство. Сепак, овие и понатаму се симболични поради ограниченото финансирање и недоволниот пристап до кризни центри, фокусирани само на сексуално насилство.

Права на детето

Воспоставена е правната и институционалната рамка за правата на детето. Спроведувањето и извршувањето треба да се подобрат.

Главните предизвици во обезбедувањето ефективно спроведување се слабата рамка за одговорност, несоодветниот и недоволен капацитет и финансирање, недостатокот на систематско следење и недоволната меѓуинституционална соработка. Потребни се понатамошни реформи за да се обезбеди почитување на правата на децата на образование, здравство, заштита од насилство и недискриминација.

Допрва треба да се формира национално тело за координирање на сите политики кои се однесуваат на спроведувањето на Конвенцијата на ОН за правата на детето и Факултативниот протокол кон Конвенцијата. Националниот акциски план за правата на децата (2025-2029) сè уште не е донесен.

Напорите за спроведување во заштитата на правата на децата треба да бидат во согласност со *правото на ЕУ* и да се базираат на клучните препораки на Европската комисија, особено во однос на интегрираните системи за заштита на децата. Потребни се повеќе средства за

[Type here]

спроведување на Националната стратегија за превенција и правда за децата (2022-2027) и нејзиниот придружен Акциски план (2022-2026) и Националната стратегија за превенција и заштита на децата од насилство (2020-2025).

Законот за правда за децата во голема мера ги одразува барањата за процедурални заштитни мерки за децата кои се осомничени или обвинети во кривични постапки. Редовното следење и надзор на воспитно-поправните установи и затворите е од клучно значење за заштита и обезбедување услуги на притворените деца. Пристапот до правдата, правното застапување, како и капацитетот на јавните службеници што работат со деца жртви, деца сведоци и деца во судир со законот во моментот се недоволни.

Продолжува спроведувањето на Стратегијата за деинституционализација (2018-2027). Сите големи институции се затворени, а сите деца се преместени во згрижувачки семејства или во мали групни домови.

Лица со попреченост

Правната и институционалната рамка за правата на лицата со попреченост е нецелосна. Спроведувањето и извршувањето треба да се подобрат.

Лицата со попреченост сè уште не се во можност целосно да ги уживаат своите права. Ова е така затоа што законодавството и владините политики не се усогласени со Конвенцијата на ОН за правата на лицата со попреченост (КПЛП). Потребно е зајакнување на капацитетот на националните органи. Канцеларијата на Народниот правобранител го следи спроведувањето на КПЛП во тесна соработка со граѓанските организации. Спроведувањето на националната стратегија за правата на лицата со попреченост е во тек. Националната стратегија за деинституционализација (2018-2027) се спроведува преку активностите наведени во акцискиот план за 2023-2025 година. Лицата со интелектуална и физичка попреченост постепено се префрлаат во станбени единици управувани од служби во заедницата за организирано живеење со поддршка. Насоката на Комисијата за самостоен живот и вклучување во заедницата на лицата со попреченост во контекст на финансирањето од ЕУ (C/2024/7188) би можело да послужи како водечки документ во овој поглед.

Генерално, лицата со попреченост и понатаму се соочуваат со значителни форми на дискриминација, вклучително и недоволен пристап до информации и услуги, дискриминаторските ставови и социјалната маргинализација.

Пристапноста останува ограничена, вклучително и поради инфраструктурни бариери. Законодавната рамка треба да се усогласи со *правото на ЕУ* во областа, вклучително и Европскиот закон за пристапност. Законот за пристапност на веб-страниците и мобилните апликации на институциите од јавниот сектор (во согласност со Директивата (ЕУ) 2016/2102) беше донесен од Собранието во септември 2025 година.

(видете Поглавје 19 – Социјална политика и вработување за аспекти поврзани со социјалните услуги, помошта и бенефициите).

ЛГБТИК-лица

Правната заштита на правата на ЛГБТИК-лицата треба да се подобри. ЛГБТИК-лицата се соочуваат со дискриминација. Законот за спречување и заштита од дискриминација експлицитно ги наведува сексуалната ориентација и родовиот идентитет како заштитени основи за дискриминација. Сегашното законодавство не ги признава истополовите партнерства. Донесувањето на национална стратегија или акциски план за еднаквост на

ЛГБТИК сè уште е во тек. Не се преземени никакви чекори за спроведување на пресудата на Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП) од јануари 2019 година за правно признавање на родот.

На 21 јуни 2025 година, беше организирана ЛГБТИК-парада на гордоста во форма на протестен марш, која се одржа без инциденти. Говорот на омраза против заедницата продолжува на социјалните медиуми. Во 2024 година, граѓанските организации пријавија 230 случаи на наводен говор на омраза врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет, но сепак правните одговори остануваат недоволни (298 случаи во 2023 година). Граѓанските организации, исто така, документираа два случаи на насилство мотивирано од омраза врз основа на сексуална ориентација и родова еднаквост, без ажурирања за истрагите за децениските напади врз ЛГБТИК-Центарот за поддршка или вандализам и закани против ЛГБТИК-организации и активисти. ЛГБТИК-организациите изразија загриженост за негативното влијание на намалувањето на средствата од УСАИД врз ЛГБТИК-програмите, што потенцијално дополнително ќе ги ослаби ЛГБТИК-движењата и движењата за родова еднаквост, бидејќи антидемократските активисти продолжуваат да добиваат влијание. Кампањите за подигање на свеста за борба против ЛГБТИК-фобијата, кои во моментот се недоволни, би можеле да ја подобрат состојбата.

Процедурални права и права на жртвите

Правната рамка за процесните права на осомничените и обвинетите, како и правата на жртвите на криминал е делумно усогласена со *правото на ЕУ* и треба да се подобри.

Земјата има солидна мрежа што обезбедува примарна и секундарна бесплатна правна помош. Бесплатната правна помош е достапна преку 34 подрачни единици на Министерството за правда, релевантните граѓански здруженија, правни клиници во рамките на правните факултети и преку адвокати сертифицирани за давање секундарна правна помош. Сепак, системот на правна помош во кривичните постапки треба дополнително да се зајакне за да се подобри пристапот до правдата. Поточно, потребно е повторно да се проценат критериумите за подобност за задолжителна одбрана и бесплатна правна помош за лицата на кои им недостасуваат доволно средства, како и за застапување на интересите на жртвите на криминалот. Законодавството за правна помош за жртвите на трговија со луѓе треба да се ревидира.

Измените на Законот за кривичната постапка, насочени кон обезбедување целосна усогласеност со Директивата за правата на жртвите, сè уште не се спроведени. Потребно е да се подигне јавна свест за механизмите за надоместок и улогата на Комисијата за спроведување на Законот за исплата на паричен надоместок на жртви **од кривични дела со насилство**.

Заштита на малцинствата

Препораките на Советодавниот комитет за Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства за унапредување и обезбедување одржливост на стратегијата „Едно општество“ сè уште не се целосно спроведени.

Националната стратегија за развој на интеркултурализмот и општествената кохезија 2024-2026, објавена во 2024 година, сè уште треба да биде донесена од Собранието.

Агенцијата за примена на јазикот и Агенцијата за остварување на правата на заедниците и понатаму немаат доволно персонал и не се соодветно финансирани.

Северна Македонија сè уште не ја ратификувала Европската повелба за регионални или малцински јазици, потпишана во 1996 година.

Роми

Правната и институционалната рамка за Ромите е воспоставена, но Ромите и понатаму се соочуваат со дискриминација.

Северна Македонија постигна задоволителен напредок во областа на инклузијата на Ромите, спроведувајќи ја Стратегијата за инклузија на Ромите 2022 - 2030 година. Министерот без ресор задолжен за интегрирање и спроведување на Стратегијата за инклузија на Ромите 2022-2030 година беше назначен за национален координатор и национална контакт точка за инклузија на Ромите во Северна Македонија. Сепак, стратегијата нема јасен пристап за учество, зајакнување и градење капацитети. Меѓуинституционалната соработка останува на ниско ниво. Акцискиот план за правата на жените и девојчињата Ромки се спроведува во умерена мера. Други предизвици се нередовното одење во училиште, децата на улица и сегрегацијата во училиштата. Владата останува посветена на приоритетите од Познанската декларација, но спроведувањето треба значително да се подобри и треба да се донесат акциски планови за 2025-2026 година.

Права на државјанство

Северна Македонија треба да ја приспособи својата правна рамка кон *правото на ЕУ* за правата на државјанство на ЕУ, со цел целосно усогласување пред пристапувањето. Ова треба да вклучува спроведување анализа на потребите за усогласување и спроведување што произлегуваат од Директивата 2004/38/ЕЗ во сите засегнати области на политиката, како и соодветно планирање на навремено усогласување.

Северна Македонија дозволува стекнување државјанство од посебен економски интерес. Комисијата го задржува ставот, како што е изразено во извештаите за механизмот за суспензија на визите, дека спроведувањето на законот не треба да води кон систематско доделување државјанство во замена за инвестиции, бидејќи може да се искористи за заобиколување на постапката за краткорочни визи на ЕУ и длабинската процена на индивидуалните миграциски и безбедносни ризици. Отсуството на систематско доделување државјанство врз основа на посебен економски интерес е исто така потребно за да се обезбеди усогласеност со *правото на ЕУ*. Во 2024 година, економско државјанство им беше доделено на двајца турски државјани, а во 2025 година на еден државјанин на Босна и Херцеговина.

2.2.2 Поглавје 24: Правда, слобода и безбедност

ЕУ има заеднички правила за управување со границите и миграцијата, визна политика и азил. Соработката во делот на Шенген наложува укинување на граничните контроли во рамките на ЕУ. Постои и соработка во борбата против сериозниот и организиран криминал и тероризмот и за судски, полициски и царински прашања, сите со поддршка од агенциите на ЕУ за правда и внатрешни работи.

Борба против сериозен и организиран криминал

Правната рамка за сериозен и организиран криминал е делумно усогласена со *правото на ЕУ* и потребен е понатамошен напредок. Треба да се подобри капацитетот за борба против сериозен и организиран криминал.

Правно усогласување, стратегиски и институционални рамки

Северна Македонија е делумно усогласена со *правото на ЕУ* во борбата против сериозниот и организираниот криминал и има донесено неколку стратегиски документи засновани на соодветните стратегии на ЕУ. Новата национална Проценка на закани од сериозен и организиран криминал (**SOCTA**) 2025 година беше презентирана во јуни 2025 година. На 29 јули 2025 година, Собранието го донесе Законот за внатрешни работи и измените на Законот за полиција.

Министерството за внатрешни работи има План за интегритет (2023-2025) и акциски план. Втор годишен извештај за нивното извршување беше објавен на крајот од 2024 година, што укажува на висока стапка на спроведување, со сите извршени обуки, контроли и други активности. Во министерството функционира Оддел за внатрешна контрола, криминалистички истраги и професионални стандарди. Покрај тоа, во рамките на Одделот за сузбивање на организиран и сериозен криминал, Биро за јавна безбедност, во Министерството за внатрешни работи постои одделение за случаи на корупција.

Во однос на **институционалната рамка**, Националниот координативен центар за сузбивање на организиран и сериозен криминал е оперативен, но поголем дел од неговите ресурси треба да бидат посветени на борбата против сериозниот и организираниот криминал, што треба да се интензивира. Истражните центри, кои се интегрирани во неколку јавни обвинителства, продолжуваат да се соочуваат со недоволни човечки и финансиски ресурси и немаат соодветен пристап до потребните бази на податоци, курсеви за професионална обука и опрема.

Реформата од 2018 година во разузнавачкиот и безбедносниот сектор резултираше со создавање на Агенција за национална за безбедност (АНБ), контраразузнавачка служба одвоена од Министерството за внатрешни работи, и Оперативно-техничката агенција (ОТА), одговорна за овластен надзор на комуникациите. За да се обезбеди целосна независност на агенциите, АНБ не треба да остане во просториите на Министерството за внатрешни работи, додека ОТА не треба да остане во истите простории како национален телекомуникациски оператор. Треба да се обезбедат соодветни финансиски и човечки ресурси за да се обезбеди правилно функционирање на ОТА.

Во однос на **спречувањето на перење пари**, од Северна Македонија се очекува да се усогласи со *правото на ЕУ*.

Канцеларијата за поврат на имот (АРО) функционира од 2018 година. Треба да се донесат дополнително законодавство за спроведување и стандардни оперативни постапки што детално го регулираат нејзиното функционирање. Сепак, треба да се обезбедат доволно човечки и финансиски ресурси за да биде целосно оперативна.

Агенцијата за управување со одземен имот (АУОИ) требаше да вработи доволно персонал за да обезбеди нејзино целосно функционирање до јуни 2025 година, во согласност со Реформската агенда на Северна Македонија. Сепак, Агенцијата сè уште нема доволно персонал и финансиски ресурси, магацински капацитети, опрема и буџет, како и ефикасен систем за управување со предмети, па затоа не е целосно оперативна.

Во однос на **киберкриминалот**, Собранието сè уште не го ратификувал Вториот дополнителен протокол кон Конвенцијата за киберкриминал. Во текот на извештајниот период не е постигнат напредок во усогласувањето со *правото на ЕУ* за **сексуална злоупотреба и експлоатација на деца**. Акцискиот план за борба против трговијата со деца (2021-2025) треба да се усогласи со Конвенцијата од Ланзароте и законодавството на ЕУ за сексуална злоупотреба и експлоатација на деца.

[Type here]

Правната рамка за **трговија со луѓе** е само делумно усогласена со *правото на ЕУ*. Треба да се измени за да се усогласи со Директивата за спречување и сузбивање на трговијата со луѓе и заштита на жртвите на трговијата и ревидираната Директива која влезе во сила во јули 2024 година. Нов национален координатор на Комисијата за борба против трговијата со луѓе и нелегалната миграција беше назначен во ноември 2024 година. Комисијата го одржа својот прв состанок во февруари 2025 година.

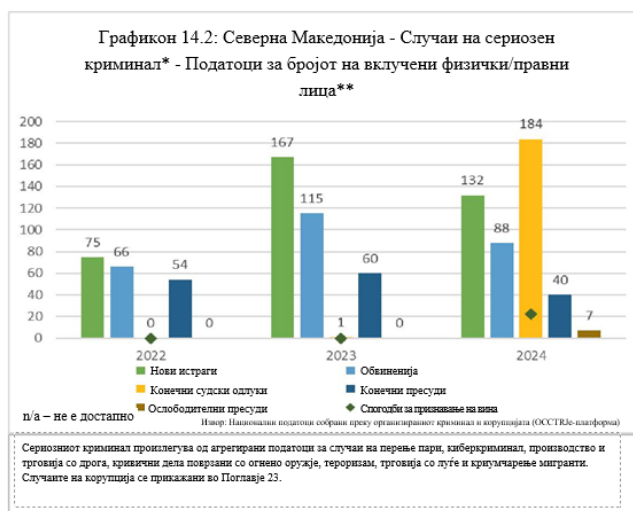
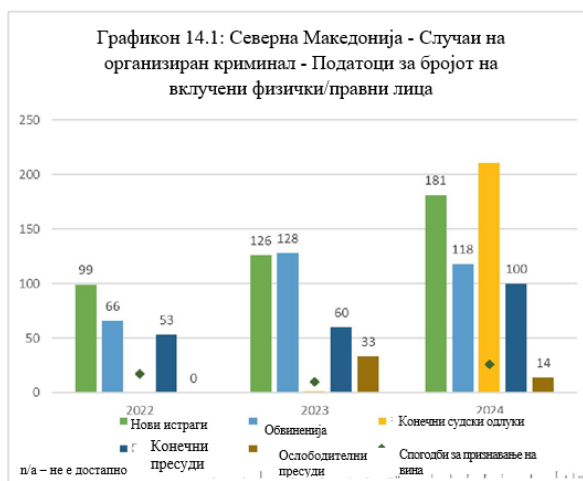
Регулаторната рамка за **малото и лесно оружје**, вклучително и за обележување и алармно и сигнално оружје, сè уште не е целосно усогласена со *правото на ЕУ*. Постојниот закон за оружје треба да се измени до декември 2025 година во согласност со обврските од Реформската агенда. Во април 2025 година, Собранието донесе измени на Законот за прекршоците против јавниот ред и мир, со кои се забранува употребата на пиротехнички средства и експлозивни материјали во затворени простории. Фокалната точка за огнено оружје во рамките на Министерството за внатрешни работи сè уште не е целосно функционална. Во септември 2025 година, беа уништени над 100 конфискувани парчиња огнено оружје и 1000 куршуми конфискувана муниција и други делови од оружје. Ова е прво уништување од 2023 година.

Капацитет за спроведување и примена

Северна Македонија продолжува со евидентирањето на предметите на гонење организиран криминал. Бројот на истраги, конечни судски одлуки и конечни пресуди се зголеми, додека бројот на обвиненија се намали во 2024 година (во споредба со 2023 година).

Треба да се подобри оперативниот капацитетот на структурите одговорни за борба против организираниот криминал. Особено внимание треба да се посвети на зголемување на нивниот буџет, опрема, пристап до бази на податоци, екипирање и обука, како и на усогласување на законодавството со европските и меѓународните стандарди.

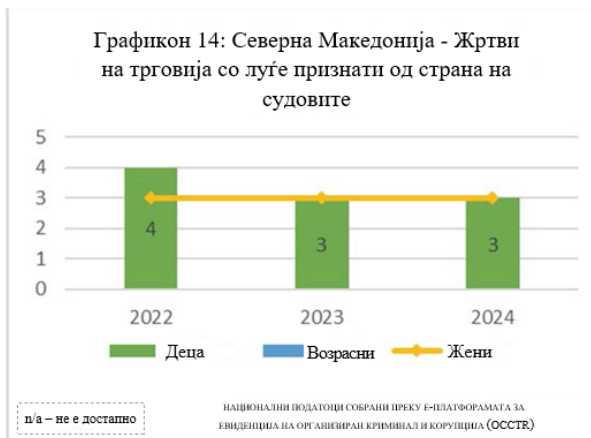
Финансиските истраги остануваат слаба област за Северна Македонија и треба веднаш да се подобрат. Северна Македонија пријави дека само 18 финансиски истраги биле спроведени паралелно со случаи на организиран криминал и перење пари во 2024 година. Во септември 2025 година беше одобрено формирањето на Националниот совет за финансиски истраги и конфискација на имот. Со новото координативно тело ќе претседава заменик-претседателот на Владата задолжен за политики за добро владеење.

Северна Македонија треба да ги зајакне своите капацитети за заплена и конфискација на средства. Нивото на заплени на средства малку се зголеми во 2024 година во споредба со 2023 година. Северна Македонија пријави заплени на средства во вредност од околу 6 милиони евра (во споредба со 4 милиони евра во 2023 година). Постигнат е напредок во конфискацијата на средства: во 2024 година беа конфискувани средства во вредност од над 5 милиони евра, во споредба со 0,5 милиони евра во 2023 година.

Северна Македонија продолжува да ја спроведува својата Национална стратегија за борба против трговијата со луѓе и илегалната миграција (2021-2025), што е во согласност со соодветната стратегија на ЕУ.

Оперативната соработка со Европол останува на добро ниво. Бројот на разменети пораки бележи мало зголемување во споредба со претходниот извештаен период, додека бројот на случаи покренати на билатерална и мултилатерална основа речиси се дуплираше во истиот период. Во двата случаи, податоците беа пренесени преку апликацијата на мрежата за безбедна размена на информации (СИЕНА). Во извештајниот период, надлежните национални органи: (i) учествуваа во заеднички истражни тимови за фалсификувани евра, предводени од Европол и Србија; (ii) придонесоа за аналитички производи развиени од Европол; и (iii) учествуваа во оперативни состаноци и оперативни акции организирани од Европол.

Како дел од Европската мултидисциплинарна платформа против криминални закани (ЕМПАКТ), надлежните национални институции учествуваа во 94 оперативни акции, а Северна Македонија беше ководач во шест од нив. Северна Македонија треба повеќе да ги користи ресурсите од Агенцијата на ЕУ за обука за спроведување на законот (ЦЕПОЛ) и да го ревидира работниот аранжман за да ја зајакне соработката со Агенцијата. Северна Македонија треба да ги интегрира знаењата и компетенциите стекнати на обуките на ЦЕПОЛ во националниот систем за обука за спроведување на законот.

Во 2024 година, регистрирани се 12 кривични дела поврзани со **сексуална експлоатација на деца преку интернет**; истрагите доведоа до обвинение против 10 лица.

Воспоставена е правна и институционална рамка за справување со родово базирано насилство. Постојат механизми за превенција, заштита и поддршка на жртвите на родово базирано насилство, вклучително и услуги за привремено сместување за жртвите и нивните роднини. Потребно е зајакнување на капацитетите на агенциите за спроведување на законот и другите вклучени институции.

Соработка во областа на дрогата

Треба да се подобри правната рамка за соработка во областа на дрогата.

Правно усогласување, стратегиски и институционални рамки

Законот за контрола на опојни дроги и психотропни супстанции не е целосно усогласен со законодавството на ЕУ или меѓународните стандарди. Земјата има Национална стратегија за дроги, која го опфаќа периодот од 2021 до 2025 година, и која е усогласена со стратегијата на ЕУ. Не постои акциски план за спроведување на стратегијата за 2024-2025 година. Подготовките за новата стратегија треба да се забрзаат, врз основа на евалуација на тековната стратегија.

Меѓуминистерската комисија за наркотични дроги, одговорна за координирање на активностите против нелегалното производство, трговија и злоупотреба на дроги, сè уште не е функционална. Националната опсерваторија за дроги, со седиште во Министерството за здравство, продолжува да се соочува со недостиг на доволно ресурси, што влијае на нејзиниот оперативен капацитет за извршување на дневни задачи за следење на дрогите.

Сè уште не е воспоставен систем за рано предупредување за брза размена на податоци за нови психотропни супстанции. Иако во 2016 година беше номиниран национален координатор за систем за рано предупредување, забележан е ограничен број активности.

Треба да се склучи нов работен договор помеѓу Агенцијата за лекови на Европска Унија (ЕУДА) и надлежните национални органи. Размената на податоци со ЕУДА и националното претставување на настани организирани од ЕУДА се влошија. Зајакнувањето на соработката со ЕУДА треба да биде приоритет, бидејќи е клучно за обновување на работниот договор.

Капацитет за спроведување и примена

Според рамката ЕМПАКТ, надлежните агенции за спроведување на законот во Северна Македонија учествуваа во два оперативни акциски планови за нелегална трговија со дрога, едниот поврзан со канабис, кокаин, хероин, а другиот со синтетички дроги и прекурсори.

национални податоци собрани преку е-платформата за евиденција на организиран криминал и корупција (OCCTR)

Меѓународната полициска соработка во борбата против трговијата со дрога продолжи на добро ниво во 2024 година. Редовна размена на информации се одвиваше со Европол, ИНТЕРПОЛ и Центарот за спроведување на законот во Југоисточна Европа (СЕЛЕК).

Нивото на заплени и конфискации на дрога малку се зголеми, но остана многу ниско во 2024 година. На 15 септември 2025 година, Агенцијата за управување со одземен имот уништи повеќе од 4.000 тони марихуана, 18.000 растенија марихуана, 79 килограми цвет и повеќе од 21

[Type here]

килограм други дроги, вклучително и амфетамини, кокаин и хероин, конфискувани во текот на веќе завршени кривични постапки. Ова е прво уништување од 2023 година.

Борба против тероризмот и спречување на радикализација и насилен екстремизам

Правната рамка за борба против тероризмот е делумно усогласена со *правото на ЕУ*. Борбата против тероризмот и насилниот екстремизам е на задоволително ниво.

Правната рамка за заштита на критичната инфраструктура и отпорноста на критичните субјекти не е усогласена со *правото на ЕУ*. Треба да се подобри заштитата на критичната инфраструктура и отпорноста на критичните субјекти.

Правно усогласување, стратегиски и институционални рамки

Од разрешувањето на претходното раководство на Националниот комитет за спречување на насилен екстремизам и борба против тероризам на Северна Македонија и назначувањето на нов Национален координатор во јули 2024 година, Комитетот функционира без заменици. Ова може да има негативен ефект врз правилното работење на координативното тело. Првиот конститутивен состанок на Комитетот се одржа во март 2025 година.

Земјата има национална стратегија за борба против тероризмот и национална стратегија за борба против насилниот екстремизам, обете кои го опфаќаат периодот од 2023 до 2027 година и се придружени со акциски планови за нивно спроведување.

Во земјата не постои механизам за упатување за спречување и борба против насилниот екстремизам и радикализација.

Северна Македонија нема закон во сила за заштита на критичната инфраструктура/отпорноста на критичните субјекти и треба да ги засили напорите за усогласување со *правото на ЕУ*, особено со Директивата на ЕУ за отпорност на критичните субјекти.

Капацитет за спроведување и примена

Нивото на ризик од тероризам се смета за ниско. Северна Македонија спроведува активности согласно Заедничкиот акциски план за борба против тероризмот за Западен Балкан и нејзиниот билатерален договор. Националниот комитет поднесува извештаи за спроведувањето на овие активности.

Во декември 2024 и јануари 2025 година, агенциите за спроведување на законот во земјата покажаа позитивни резултати во борбата против тероризмот и радикализацијата со разбивање на две терористички ќелии кои ширеа дихадистичка пропаганда на интернет и се закануваа дека ќе извршат терористички напади врз меки цели.

Земјата применува национален план за реинтеграција, ресоцијализација и рехабилитација на странски терористички борци и членовите на нивните семејства. Вклучувањето е на доброволна основа.

Мерките за спречување и борба против насилниот екстремизам се спроведуваат на локално ниво од шест акциски тимови во заедницата и десет локални мултидисциплинарни тимови и локалните совети за превенција. Продолжува да постои потреба од соодветна правна рамка што детално ќе ја утврди поделбата на овластувањата, задачите и одговорностите меѓу чинителите на локално и централно ниво.

Радикализацијата во затворите останува проблем и покрај тоа што постои Национална стратегија за развој на казнено-поправниот систем (2021-2025) што опфаќа мерки против

радикализацијата во затворите. Забележано е дека лица осудени за терористички дела комуницираат со други затвореници. Ова го зголемува ризикот од радикализација на редовните затвореници и од создавање врски помеѓу тероризмот и организираниот криминал. Потребно е блиско следење од безбедносните служби. Покрај тоа, агенциите за спроведување на законот треба да бидат поактивно вклучени во процесите пред и по ослободувањето на лица осудени за терористички дела кои се радикализирале додека биле во затвор.

Онлајн радикализацијата останува една од најраспространетите форми на радикализација. За да одговорот правилно, безбедносните агенции на Северна Македонија мора да бидат соодветно финансирани, опремени, снабдени со човечки ресурси и професионално обучени.

11 странски терористички борци ги издржуваат своите казни во затвор во Северна Македонија. Во текот на извештајниот период не е извршена репатријација.

Судска соработка во кривични, граѓански и трговски предмети

Имаше ограничен напредок во судската соработка во граѓанските и кривичните предмети. Судската соработка во граѓанските и кривичните предмети треба да се подобри со земјите членки на ЕУ, Европското јавно обвинителство (ЕППО) и Европска правда.

Правната рамка за судска соработка во граѓанските и кривичните предмети е делумно усогласена со *правото на ЕУ* до степен до кој

усогласувањето е веќе можно.

Бројот на барања за меѓусебна правна помош во граѓанската материја постојано опаѓа, додека бројот на барања за меѓусебна правна помош во кривичната материја остана стабилен.

Ограничен е напредокот во однос на правната рамка за соработка во граѓански и трговски предмети. Законот за ратификација на Конвенцијата за договорите за избор на надлежен суд од 30 јуни 2005 година беше донесен во текот на извештајниот период и ратификуван на 21 ноември 2024 година. Конвенцијата влезе во сила за Северна Македонија на 1 март 2025 година.

Северна Македонија треба дополнително да ја подобри навременоста и ефикасноста на обработката на барањата за судска соработка, особено меѓусебната правна помош во кривичните предмети.

Продолжува соработката со Европавда. Обвинителот за врска со Европавда во Северна Македонија беше активен во олеснувањето на истрагата и покрај тоа што сè уште работи од земјата. Владата сè уште не ги обезбедила потребните средства за обвинителот за врска да стане целосно оперативен. Северна Македонија има работен договор со Европското јавно обвинителство. Северна Македонија учествуваше во 41 нов случај во Европавда помеѓу март 2024 и јули 2025 година: повеќето од овие случаи се поврзани со перење пари, измама и трговија со дрога; речиси половина (18) од нив беа отворени на барање на обвинителот за врска. Моментално работат три заеднички истражни тимови (ЈИТ), од кои еден е поддржан од Европавда.

Легална и нелегална миграција

Правната рамка за управување со легалната и нелегалната миграција е делумно усогласена со *правото на ЕУ*. Управувањето со легалната и нелегалната миграција треба да се подобри.

Правно усогласување, стратегиски и институционални рамки

Северна Македонија има стратешки документи за миграцијата кои истекуваат, вклучително и Национална стратегија за интегрирано гранично управување 2021-2025 и нејзиниот придружен Акциски план за 2022-2025 година и резолуцијата на миграциската политика 2021-2025 година. Подготовките за стратегиите по 2025 година треба да се приоритизираат и да се базираат на евалуација на тековните.

Земјата продолжува активно да управува со мешаните миграциски текови. Правната рамка во голема мера е усогласена со европските стандарди.

Законот за вработување и работа на странци и законодавството за правото на обединување на семејството треба дополнително да се усогласат со *правото на ЕУ*. Северна Македонија треба да обезбеди дека правните механизми развиени за државјаните од трети земји ги спречуваат нелегалните секундарни движења во ЕУ.

Севкупно, Северна Македонија треба да ги зајакне институционалните и административните капацитети за управување со миграцијата преку зголемување на бројот на вработени и обезбедување дополнителни материјални и технички средства.

Капацитет за спроведување и примена

Пристигнувањата од Сирија опаднаа во 2024 година, а пристигнувањата од Авганистан и Мароко постојано се намалуваат. Сепак, пристигнувањата од Египет се зголемуваат. Случаите на криумчарени мигранти во 2024 година порасна, а бројот на откриени криумчарени мигранти во 2024 година исто така се намали во споредба со 2023 година.

Систематското евидентирање на мигрантите и профилирањето чувствително на заштита остануваат приоритет. Фрагментацијата на задачите меѓу институциите, особено Министерството за внатрешни работи и Министерството за социјална политика, демографија и млади, го прави управувањето со миграцијата помалку ефикасно.

[Type here]

Двата привремени транзитни центри за краткорочно сместување, со вкупен капацитет од 2.000 лица, остануваат несоодветни за подолг престој. Статусот на центрите сè уште не е во согласност со националните правни стандарди и немаат соодветни заштитни услуги како што се медицинска или психо-социјална помош и толкување.

Евидентирањето на приведени нелегални мигранти продолжува значително да се подобрува, со поддршка од Европската агенција за гранична и крајбрежна стража (Фронтекс). Северна Македонија треба да продолжи да ја засилува борбата против шверцувањето мигранти, вклучително и преку меѓународна соработка.

Северна Македонија продолжува да ги спроведува договорите за реадмисија со земјите од ЕУ. Земјата има договор со ЕУ и протоколи, со кои дополнително се олеснува неговото спроведување со 11 земји членки и билатерални договори за реадмисија со 8 земји кои не се членки на ЕУ. Северна Македонија треба да постигне напредок во воспоставувањето практична соработка за враќање на државјани од трети земји со земјите на потекло и активно да го засили ангажманот со овие земји.

Произволното задржување нелегални мигранти во Прифатниот центар за странци во Гази Баба кои треба да се изведат пред Кривичниот суд за да дадат изјава и понатаму е причина за загриженост.

Евидентирањето на барања за азил се намали во 2024 година. Недостасува ефикасна судска контрола врз практиките на притвор, а притворените мигранти добиваат само правно советување и помош во постапката за азил. Условите за живот на барателите на азил остануваат незадоволителни.

Северна Македонија учествува во Глобалната алијанса за борба против криумчарење мигранти и е поканета да го обнови својот ангажман по повод втората конференција на Глобалната алијанса, закажана за крајот на 2025 година.

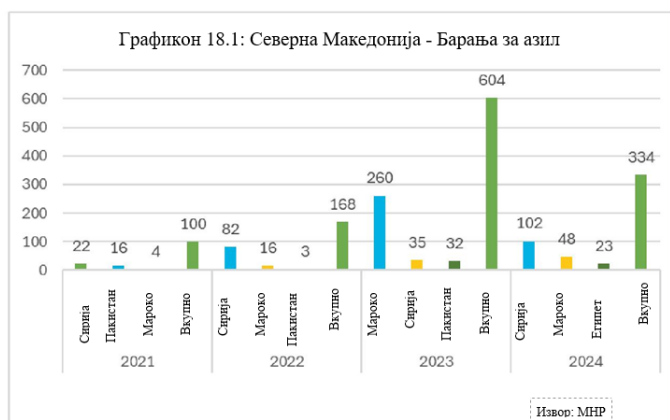
Азил

Правната рамка за азил е делумно усогласена со *правото на ЕУ*. Треба да се подобри управувањето со азилот.

Правно усогласување, стратегиски и институционални рамки

Иако Законот за азил е делумно усогласен со *правото на ЕУ*, квалитетот на постапките за азил останува загрижувачки.

Немаше понатамошни правни промени во текот на извештајниот период. Како резултат на тоа, претходно изразените загрижености остануваат валидни. Немањето броеви за лична идентификација за барателите на азил останува критична бариера за нивниот систематски пристап до права како што се вработување, отворање банкарска сметка или стекнување дипломи за завршено образование. Личните карти не се издаваат веднаш по поднесувањето на барањето за азил и не се во машински читлив формат, за разлика од документите кои им се издаваат на други лица кои не се државјани.

Решенијата за азил немаат правно образложение и индивидуализирани процени. Потребен е висококвалификуван кадар кој ќе работи на случаите на азил на административно ниво. Немањето услуги за толкување финансирани од државата во текот на постапката за азил е сè уште голем проблем.

Потребни се и напори за подобрување на обезбедувањето информации за меѓународна заштита и советување во установите за притвор и на

граничните премини. Потребни се натамошни напори за справување со одложените обединувања на семејствата за лица што се под супсидијарна заштита, а особено за малолетниците без придружба.

Воспоставена е третата генерација на Патоказот за соработка договорен помеѓу Агенцијата за азил на Европската Унија (ААЕУ) и Северна Македонија за 2025-2027 година, која останува клучна алатка за зајакнување на системот за азил и прием. Соработката со ААЕУ е задоволителна. Условите за прием, вклучително и за барателите на азил со посебни потреби, треба да се подобрат.

Капацитет за спроведување и примена

Северна Македонија останува да биде земја на транзит. За прв пат од 2016 година, во 2024 година шест лица добија статус на бегалец. Бројот на барања за азил во земјата останува низок. Во 2024 година беа поднесени 334 барања за азил, во споредба со 604 во 2023 година. Малиот број на обработени барања за азил во голема мера се должи на ограничениот пристап до постапката, усложнет од нелегалните враќања во Грција по несоодветна проверка и слаби перспективи за интеграција. Имаше значителен пораст на барањата за азил од државјани на Египет, додека најголем број продолжи да биде за Сиријци, по што следат Мароко и Ирак. Според Евростат, во 2024 година, 3 375 државјани на Северна Македонија поднеле барање за азил во ЕУ-27, во споредба со 6 760 (во 2023 година).

Перцепцијата што преовладува за Северна Македонија само како транзитна земја продолжува да ги попречува инвестициите во системот за азил. Институционалната неподготвеност да се обезбеди пристап до територијата и постапките за азил остануваат предизвик. Наместо тоа, фокусот останува на враќање на лицата во Грција преку нелегален процес на кој му недостасуваат заштитни мерки, вклучително и правото на жалба. Северна Македонија треба веднаш да ги суспендира овие враќања без рамковен договор и/или договор за реадмисија со Грција. Не е воспоставен ефикасен скрининг при пристигнување бидејќи алатките дизајнирани за идентификување и упатување на лица со потенцијални потреби за заштита или ранливости се недоволно искористени.

Спроведувањето на постапката за азил не е усогласено со *правото на ЕУ*. Одлуките за протерување се донесуваат без квалитетна процена и без да се осигури дека вратените баратели на азил нема да се соочат со прогон во нивната земја на потекло. Постапките за азил се долги

и може да траат неколку години од датумот на првото евидентирање, со просечно времетраење од една до две години.

Не постои правна рамка за интеграција на барателите на азил и нема сеопфатен пристап за интеграција. Доцни активирањето на социјалната помош и здравственото осигурување за лицата на кои им е одобрена меѓународна заштита.

Уписот на децата на барателите на азил во основно образование продолжи како што е предвидено со Законот за основното образование, но не секогаш веднаш по пристигнувањето. Истата одредба треба да важи и за средното образование.

Визна политика

Визниот режим во голема мера е усогласен со списоците на ЕУ за земји кои задолжително мора да поседуваат виза и оние со безвизен режим, освен за Турција, чии државјани подложат на виза за влез во Шенген-зоната, но може да влезат без виза во Северна Македонија.

Во седмиот извештај на Комисијата во рамките на Механизмот за суспензија на визниот режим за 2024 година е констатирано дека Северна Македонија продолжила да презема дејства за постапување според претходните препораки на Комисијата. Треба да се постигне напредок во укинување на визното ослободување за граѓаните на Турција.

Управување со Шенген и надворешни граници

Законодавната и стратешката рамка за управување со надворешните граници е делумно усогласена со *правото на ЕУ*. Управувањето со границите треба да се подобри.

Правно усогласување, стратегиски и институционални рамки

Со оглед на потребата од зајакнување и воспоставување цврсти темели за Шенгенскиот систем, потребно е да се продолжи со зајакнување на националното управување со Шенген преку воспоставување на Акцискиот план на Шенген што ја опфаќа целата Шенгенска рамка.

Од септември 2025 година, 133 членови на постојаниот корпус на Европската агенција за гранична и крајбрежна стража се распоредени на аеродромот во Скопскиот регион и на границите на Северна Македонија со Грција и Србија во рамките на заедничката операција на Фронтекс во Република Северна Македонија, која се спроведува врз основа на договорот за статусот меѓу Северна Македонија и Европската Унија.

Спроведувањето на Стратегијата за интегрирано гранично управување и соодветниот акциски план е во тек. Продолжува прекуграничната соработка со соседните земји.

Собранието ја продолжи кризната состојба на сите граници до крајот на 2025 година, поради висок ризик од зголемен прилив и транзит на мигранти и дозволи распоредување на армијата на сите граници.

Капацитет за спроведување и примена

Соработката со надлежните гранични служби на Албанија, Бугарија, Косово* и Србија е во согласност со Шенгенскиот каталог на препораки и најдобри практики. Северна Македонија

* Оваа ознака не е во спротивност со ставовите за статусот и е во согласност со Резолуцијата 1244/1999 на Советот за безбедност на Обединетите Нации и Мислењето на МСП за Декларацијата за независност на Косово.

воспостави заеднички (едношалтерски) гранични премини со Косово и Србија за поедноставување и олеснување на движењето на луѓе, возила и стоки.

Фалсификување на еврото (кривични аспекти)

Релевантното законодавство во голема мера е усогласено со *правото на ЕУ* за сузбивање фалсификувани валути.

Сите аспекти на царинската соработка се опфатени во Поглавје 29 – Царинска унија.

2.3. ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

Табела 19: Северна Македонија – клучни економски бројки	2016– 21 година просек	2022 година	2023 година	2024 година
БДП по глава на жител (% од ЕУ-27 во процентни поени)¹⁾	41	42	41	42
Реален раст на БДП	1,8	2,8	2,1	2,8
Стапка на активност на населението на возраст од 15 до 64 години (%), вкупно	65,4	66,4	65,4	66,0
<i>жени</i>	52,8	54,4	54,7	55,7
<i>мажи</i>	77,6	78,4	76,0	76,2
Стапка на невработеност на населението на возраст 15 – 64 години (%), вкупно²⁾	19,6	14,5	13,2	12,5
<i>жени</i>	19,1	12,6	11,4	11,2
<i>мажи</i>	19,9	15,9	14,4	13,4
Вработеност на населението на возраст од 15 до 64 години (годишен раст %)²⁾	1,1	-0,1	-0,2	0,6
Номинални плати (годишен раст %)	4,9	11,1	15,3	12,9
Индекс на потрошувачки цени (годишен раст %)	1,3	14,1	9,4	3,5
Девизен курс во однос на ЕУР	61,58	61,62	61,56	61,53
Биланс на тековната сметка (% од БДП)	-2,0	-6,1	0,4	-2,3
Нето-странски директни инвестиции, СДИ (% од БДП)	3,1	4,9	3,3	7,1
Биланс на општата влада (% од БДП)	-3,6	-4,3	-4,6	-4,4
Долг на општата влада (% од БДП)	43,7	49,7	49,8	53,8
Белешки: 1) Евростат 2) Во 2023 година, спроведувањето на нова регулатива предизвика промени во анкетата што влијаеја на обемот и дефиницијата на вработеноста и невработеноста. Ова предизвика прекин на временските серии на податоци, ограничувачки ја споредливоста со претходните податоци. Извори: Државен завод за статистика, Народна банка на Северна Македонија, Министерство за финансии и Евростат				

2.3.1. Постоење на функционална пазарна економија

Економско управување

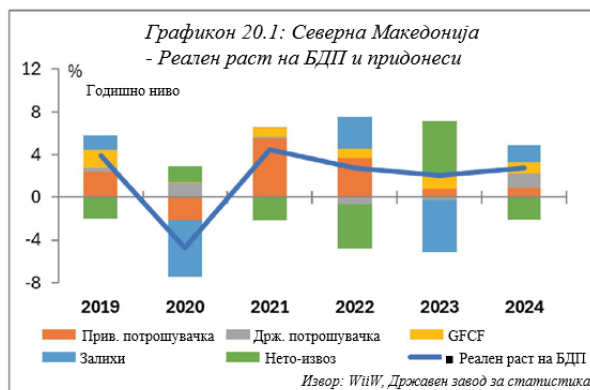
Владата не постигна напредок во клучните реформи. Владата ги одложи плановите за фискална консолидација и го одложи целосното спроведување на новиот Закон за буџети за

2023 година ⁽⁵⁾, првично планиран за 2025 година. Нов Сектор за управување со јавни инвестиции (УЈИ) беше формиран во 2024 година, а уредбата со која се регулираат постапките за УЈИ беше донесена во април 2025 година по значително одложување. Владата ги суспендираше директните субвенции за домашниот производител на електрична енергија, ЕСМ, но ги замени со големи гаранции за кредити од комерцијалните банки и презеде нови обврски за трошење што бараа дополнителен буџет. Во однос на макрофинансиската помош (МФП) од ЕУ, Владата не изрази интерес за спроведување на втората и последна транша и поврзаните реформи. Во ноември истече двегодишниот аранжман според Инструментот за претпазливост и ликвидност (ПЛЛ) на ММФ. Во согласност со обврските за ПЛЛ, земјата напредуваше во фискалните и структурните реформи, го зајакна фискалното управување преку донесување на новиот Закон за буџети и ги намали надворешните нерамнотежи за време на периодот на ПЛЛ. Сепак, таа не исполни некои други обврски, особено во врска со навремената процена на фискалните ризици од јавните работи на патните коридори VIII и Xd, како и ревизијата на буџетот што значително го зголеми планираниот буџетски дефицит во однос на целта поставена со ПЛЛ.

Спроведувањето на насоките за политика договорени на Економскиот и финансиски дијалог во мај 2024 година беше ограничено. Владата не ја исполни првичната фискална цел за 2024 година. Платите во јавниот сектор беа зголемени во текот на годината над првично буџетираните средства, а пензиите беа зголемени во септември 2024 година и повторно во март 2025 година, на линеарен начин, а не преку индексација. Буџетот за 2025 година не е во согласност со новото правило за дефицит, чија примена е одложена за 2027 година, една година подоцна од првично планираното. Владата не иницираше никакви мерки за елиминирање на даночните ослободувања. Таа сè уште не го донесе Предлог-законот за јавно-приватно партнерство.

Макроекономска стабилност

Економскиот раст се зајакна во 2024 година, и покрај намалената надворешна побарувачка. По значителното забавување на растот во 2023 година, годишниот раст на реалниот БДП се забрза во 2024 година,

По значителното забавување на растот во 2023 година, годишниот раст на реалниот БДП се забрза во 2024 година, од 2,4 % во првата половина на 3,1 % во втората половина. За целата година, реалниот БДП се зголеми за 2,8 %, во споредба со просечната стапка на раст од 1,7 % во периодот 2019 – 2023 година. Економската активност во голема мера беше поттикната од инвестициите и јавната потрошувачка, при што вторите делумно одразуваа силен пораст на платите во јавниот сектор. Бруто формирањето на

капитални средства се зголеми за 8,9 % во 2024 година, по остриот пад во 2023 година, сигнализирајќи го крајот на продолженото намалување на залихите. Растот на потрошувачката на домаќинствата, исто така, се забрза, потпомогнат од зголемувањето на реалните расположливи приходи. Придонесот на нето-извозот кон растот стана негативен поради забавувањето на извозот, што главно го одразуваа слабеењето на побарувачката кај главните

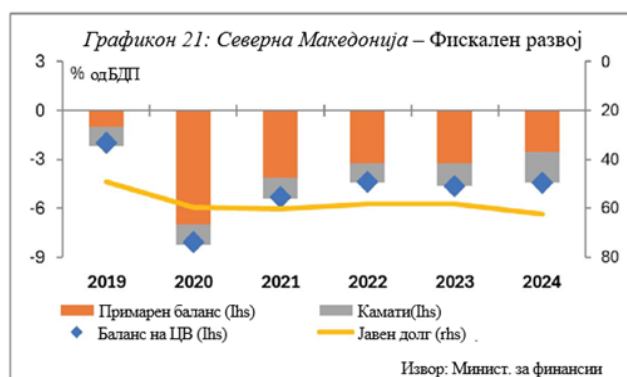
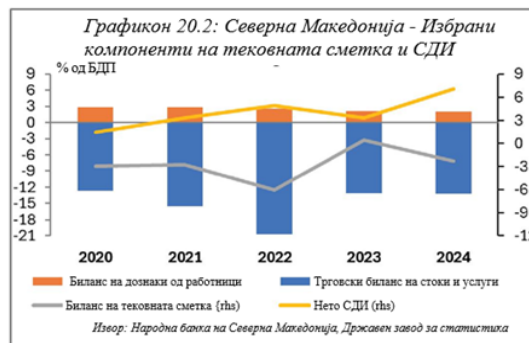
⁵ Со новиот Закон за буџети, донесен од Собранието во септември 2022 година и кој треба да влезе во сила во целост до 1 јануари 2025 година, се воведуваат фискални правила и Фискален совет и се зајакнува среднорочната буџетска постапка.

европски трговски партнери. Конвергенцијата со нивоата на приходи во ЕУ остана многу бавна, при што реалниот БДП по глава на жител во стандардите на куповна моќ се зголеми од 40 % од просекот на ЕУ-27 во 2017 година на 43 % во 2021 година, а потоа се намали на 42 % во 2024 година.

Надворешната позиција на земјата малку се влоши. По малиот суфицит во 2023 година, предизвикан од падот на цените на енергијата, билансот на тековната сметка повторно се намали во дефицит во текот на 2024 година (на 2,3 % од БДП), како резултат на влошувањето на трговскиот дефицит со стока (намалување за 3 процентни поени на 20,1 % од БДП) и помалиот суфицит во билансот на секундарниот доход. Дефицитот на примарниот доход се прошири. Сето ова заедно повеќе го компензираше зголемувањето на суфицитот во трговијата со

услуги, кој сè повеќе е поттикнат од придонесот на професионалните, техничките и научните услуги. Странските директни инвестиции се зголемија за 4,2 процентни поени на 7,1 % од БДП во 2024 година, што е далеку над просекот во претходните пет години (4,0 %), а со тоа далеку го надминуваат дефицитот на тековната сметка. Економијата останува ранлива на потенцијален обновен пораст на цените на енергијата, со оглед на нејзината висока енергетска интензивност и големата зависност од увезената енергија. Девизните резерви беа зголемени од два големи владини заеми од Унгарија од 1 милијарда евра, од кои половина беа наменети за рефинансирање на еврообврзница што достасува во јануари 2025 година. Девизните резерви изнесуваа 4,8 месеци од потенцијалниот увоз на стоки и услуги на крајот на јуни. Бруто-надворешниот долг се зголеми за 3,3 процентни поени во 2024 година, на 79,8 % од БДП. Ова зголемување се должи и на зголеменото задолжување на општата влада во странство и на меѓукомпаниското позајмување. Структурата на бруто-надворешниот долг, доминирана од долгорочно и финансирање со фиксна каматна стапка, претставуваше ограничен ризик.

Инфлацијата повторно забрза кон крајот на 2024 година. Инфлацијата се забави на 3,5 % во просек во 2024 година, во споредба со 9,4 % во 2023 година. Ова главно го одразуваше падот на глобалните цени на стоките и постепеното, иако бавно, намалување на секундарните ефекти од високите цени на енергијата и храната врз другите домашни сектори. Сепак, основната инфлација повторно расте од септември 2024 година, поттикната од зголемувањето на цените на храната, и покрај привремените контроли на цените од Владата, кои вклучуваат ограничувања на бруто-маржите на профит на основните прехранбени производи. Главната инфлација изнесуваше 4,4 % во август 2025 година. Основната инфлација остана отпорна на промени поради зголемувањето на трошоците за работна сила.

Народната банка започна со олеснување на монетарната политика. Народната банка ја намали основната каматна стапка во неколку наврати од септември 2024 година, од 6,30 % на 5,35 % во февруари 2025 година. Сепак, целокупната монетарна политика остана претпазлива, имајќи го предвид зголемувањето на домашните ризици за

[Type here]

инфлацијата, особено од растот на номиналните плати.

Фискалната консолидација е одложена. Фискалниот дефицит за 2024 година изнесуваше 4,4 % од БДП, повисок од почетниот план⁶, но понизок од ревидираната проекција (4,7 %), врз основа на голема ревизија на буџетот и последователно дополнително ребалансирање кое ги намали средствата за капитални расходи. Капиталните расходи беа намалени за 17,3 %, а тековните расходи беа зголемени за 9 % за финансирање на: (i) отплата на заостанати долгови; (ii) зголемување на платите во јавниот сектор; (iii) трансфери повисоки од очекуваните во Фондот за здравствено осигурување и во единиците на локалната самоуправа; и (iv) нови приоритети за трошење, особено линеарното зголемување на пензиите. Затоа, сметката за плати се зголеми за 0,5 процентни поени на годишно ниво на 4,6 % од БДП, додека трансферите во пензискиот фонд се зголемија за 1 процентен поен на 11 % од БДП. Спроведувањето на капиталните расходи остана значително под ревидираната цел (77 %), изнесувајќи 3 % од БДП.⁷ Владата очекува зголемување на приходите во 2025 година и понатаму од мерките за формализирање на неформалната економија и очекуваната зголемена ефикасност на Управата за јавни приходи (УЈП) преку дигитализација. Ревизијата на буџетот, донесена од Собранието во јули, не ја зголеми целта за дефицит за 2025 година (4 % од БДП), но ги зголеми проекциите и за приходите и за расходите, при што вторите треба да ги оправдаат, особено, понатамошното линеарно зголемување на пензиите, зголемувањето на платите во јавниот сектор и дополнителните проекти од општините.

Напредокот во зајакнувањето на фискалната рамка е мешан. Во контекст на одложувањето на целосното спроведување на новиот Закон за буџети од 2022 година и на новото правило за дефицит, со што се ослабна фискалната рамка, новиот Фискален совет, во согласност со одредбите на новиот Закон за буџети, го објави своето мислење за Среднорочната фискална стратегија од октомври 2024 година. Владата во септември 2024 година објави изјава за фискална политика, исто така во согласност со барањата на новиот Закон за буџети, а во април 2025 година ја донесе Фискалната стратегија 2026 – 2030. Фискалното управување се соочува со влошување на квалитетот на статистичките податоци. Ревизиите на податоците за националните сметки се зголемија по број и по големина. Покрај тоа, фискалните податоци остануваат делумни, со големи делови од јавните субјекти исклучени, и не ги одразуваат стандардите ESA2010.

Кумулативното зголемување на нивоата на јавниот долг во последните пет години предизвикува загриженост. Јавниот долг се зголеми за 4,3 пп на годишно ниво на 62,4 % од БДП во 2024 година, што е значително над нивото од пред пет години (49,2 %). Иако уделот на надворешниот долг во јавниот долг се намалува во последните пет години (-5,7 пп), тој останува висок, на 55,6 %. Свкупно, долгот во странска валута сочинуваше 66 % од вкупниот долг. 91 % од долгот во странска валута е во евра, што е значително над прагот утврден во Стратегијата за управување со јавен долг (80 %). Сепак, ризиците што произлегуваат од девалвацијата на девизниот курс се ублажуваат со „де факто“ врзувањето на валутата за еврото.

Политичката комбинација не беше целосно усогласена за да одговори на тековните предизвици што произлегуваат од инфлацијата и да ги задоволи потребите од фискална консолидација. Монетарната политика започна внимателно олеснување од есен 2024 година, со можност за повторно затегнување ако е потребно. Сепак, монетарната политика е

⁶ Оригиналниот фискален дефицит за 2024 година беше проектиран на 3,4 % од БДП, во согласност со планот на претходната Влада за фискална консолидација, кој требаше да постигне дефицит од 3 % во 2026 година во согласност со новите фискални правила.

⁷ Вклучувајќи го и Јавното претпријатие за државни патишта (ЈПДП), кое според правилата на ESA2010 треба да се евидентира во рамките на општата влада, капиталните расходи беа околу 6,6 % од БДП во 2024 година.

ограничена од фиксниот девизен курс и ослабена од вишокот ликвидност, оставајќи ја фискалната политика како главен стабилизатор. Сепак, експанзивните фискални политики го намалија фискалниот простор и ризикуваат зголемување на домашните ценовни притисоци. Понатаму, преку своите привремени ценовни ограничувања за клучните категории на храна и ограничувањата на профитните маржи на трговците на мало, Владата придонесе за нестабилноста на инфлацијата.

Функционирање на пазарите на производи

Деловно опкружување

Долгогодишните пречки за водење бизнис сè уште постојат. Големата неформална економија, која според некои процени сочинува дури 38 % од БДП,⁸ ја поткопува конкурентноста на домашните компании. Во 2024 година, уделот на работната сила вработена во неформалниот сектор се зголеми за 1,6 процентен поен на 12,3 %, според Државниот завод за статистика. Спроведувањето на Акцискиот план на Владата за 2023 година за формализирање на неформалната економија се забави, делумно поради реорганизација на одговорностите во новата Влада. Понатаму, правната сигурност во деловното опкружување е попречена од зголемувањето на брзите собраниски постапки, како и од недоследната примена на прописите.

Влијание на државата врз пазарот на производи

Ограничувањата на маржите на профит имаат само привремено влијание врз цените, а контролата на државната помош останува слаба. Владата продолжи да наметнува привремени ценовни горни граници за клучните категории на храна, како и ограничувања на маржите на профит на трговците на мало. Од 2023 година, Владата ги воведе овие мерки во четири наврати, поврзувајќи ги со државни празници кога потрошувачката се зголемува⁹. Последната мерка истече на 30 април 2025 година¹⁰. Сепак, влијанието врз нивото на цените не беше трајно, а капацитетот на двете институции одговорни за следење се покажа како недоволен. Транспарентноста и ефективноста на државната помош продолжуваат да бидат под влијание на големиот број даватели на државна помош, недостатокот на ажуриран регистар и сè уште ограничените овластувања на Комисијата за заштита на конкуренцијата (КЗК) во надзорот на државната помош. Набавката на систем за управување со информации што ги поврзува различните институции како дел од воспоставувањето регистар на државна помош е одложена за 2026 година.

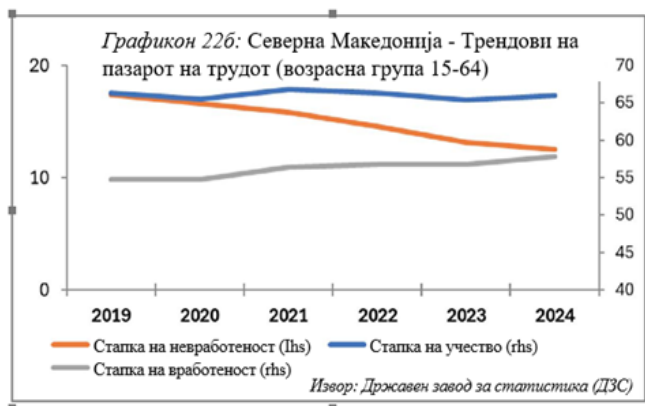
Приватизација и реструктурирање

Уделот на јавниот сектор во економијата е низок. Во 2024 година, бројот на претпријатија во целосна државна сопственост остана непроменет во споредба со претходната година, на 14. Бројот на претпријатија во делумна сопственост остана на 38, повеќето од нив со удел во државна сопственост под 1 % од

⁸ Kelmanson, Kirabaeva, Medina, Mircheva, and V причини и опции за политика“, Работен документ

⁹ Во втората половина од 2024 година беа ограничуваат маржите на трговците на мало, не (најмалку 10 % попуст во однос на најниската ц исто така, влијаат на производителите.

¹⁰ По привременото ограничување во есента 20 до средината на јануари 2025 година, Владата 10 % и 15 % ограничувања на маржата и во м производи до 30 април.

издадениот капитал¹¹. Вкупната вредност на државната сопственост во претпријатија се намали, од околу 10 % од БДП во претходните години на 7,7 % во 2024 година. Иако државната сопственост е релативно мала, таа има големи импликации на ниво на целата економија бидејќи е претежно содржана во мрежните индустрии кои се критични за доброто функционирање на остатокот од економијата. Управувањето со претпријатијата во државна сопственост останува слабо, додека претпријатијата од енергетскиот, железничкиот, поштенскиот и комуналниот сектор продолжуваат да создаваат загуби и претставуваат големи фискални ризици.

Функционирање на финансискиот пазар

Банкарскиот сектор се покажа како отпорен, а макропрudentниот збир алатки беше зајакнат. Финансиското посредување е сè уште релативно слабо во Северна Македонија, со средства на финансискиот сектор од околу 87 % од БДП на крајот на 2024 година. Сепак, ова е над нивото од пред пет години (79 %). Диверзификацијата напредува бавно, при што банките учествуваат со 78 % од вкупните средства на финансискиот сектор на крајот на 2023 година (2019: 81,4 %). Коефициентот на адекватност на капиталот на банките дополнително се зголеми на 18,8 % во првиот квартал од 2025 година, поткрепен со постепено зголемување на контрацикличните заштитни слоеви на капиталот на Народната банка во текот на 2024 година, во услови на солидна профитабилност на банките. Приносот на капиталот на банките се намали, во споредба со претходната година, на 16,6 % (-1,6 процентни поени). Ликвидноста во банкарскиот сектор е висока. На крајот од првиот квартал, учеството на ликвидните средства во вкупните средства, од 21,4 %, беше над нивото од претходната година. Народната банка ги зголеми задолжителните резерви за да апсорбира вишок ликвидност. Соодносот на нефункционалните кредити во вкупните кредити кон нефинансискиот сектор се намали на рекордно ниско ниво од 2,7 % во 2024 година. Годишниот раст и на депозитите и на банкарските кредити кон приватниот сектор се зголеми, особено кон компаниите.

Функционирање на пазарот на труд

Пазарот на трудот остана отпорен, иако структурните предизвици продолжуваат. Во последните години, имаше постојани подобрувања кај клучните индикатори на пазарот на трудот. Стапката на невработеност (возрасна група од 15 до 64 години) постепено се намали, на 12,5 % во просек во 2024 година, во споредба со 17,1 % пет години претходно. Стапката на вработеност, исто така, се подобри (57,8 %, во споредба со 47,5 % во 2019 година). Високото иселување продолжува да се одразува врз работната сила, иако во 2024 година работната сила се намали за многу помалку (0,2 %) отколку во 2023 година (2 %). Учеството на пазарот на трудот се зголеми на 66 % (2019: 57,3 %). Невработеноста кај младите (возрасна група од 15 до 24 години) останува висока, со 29 %. Пазарот на трудот продолжува да се соочува со структурни недостатоци како што се ниските стапки на учество, особено за жените, и несовпаѓањето на вештините. Ова е голема пречка за економскиот раст. Растот на платите остана висок, поттикнат од договорите за плати во јавниот сектор и зголемувањето на минималните плати. Просечните бруто-номинални плати се зголемија за 12,9 % во 2024 година, што е нешто помал пораст во споредба со претходната година, при што годишното зголемување дополнително се забави на 8,5 % во јуни 2025 година. Реалниот раст на платите се забрза на 8,8 % во 2024 година (за +3,7 процентни поени на годишно ниво), а потоа се намали на 3,8 % во јуни 2025 година.

2.3.2. Капацитет за справување со конкурентскиот притисок и пазарните сили во Унијата

¹¹ Бројките се засноваат на информации од Владата. Новата хармонизирана и меѓународно стандардизирана глобална база на податоци за претпријатија во државна сопственост, изработена од Светската банка, покажува дека во Северна Македонија има 88 претпријатија во државна сопственост, од кои во 35 Владата поседува 100 % сопственички удел.

Образование и иновации

Реформата на стручното образование и обука напредува, додека високото образование сè уште се соочува со застарени наставни програми, а несовпаѓањето на вештините продолжува. Основните резултати од учењето се слаби и се влошуваат. Најновите резултати од Програмата на ОЕЦД за меѓународно оценување на учениците (ПИСА) за Северна Македонија покажуваат пад во сите предметни области. Бројот на лица со завршено високо образование расте, но наставните програми не успеваат да ги оспособат дипломираните студенти со потребните вештини за да одговараат на побарувачката на работна сила. Собранието го донесе новиот Закон за стручно образование и обука (СОО) во декември 2024 година. Со Законот се воведуваат неколку клучни иновации како што се формализирање на партнерствата за дуално образование помеѓу стручните институции и работодавачите, зголемување на бројот на часови за практична обука во стручното образование и поставување на правна рамка за воспоставување мрежа на регионални центри за стручно образование и обука. Во врска со дигиталната трансформација на образовниот систем, според новата наставна програма за основно образование, предметот техничко образование и информатика ќе се изучува од 4 до 9 одделение. Во април 2025 година, Собранието, исто така, донесе измени на Законот за средно образование, со кои се предвидува ажурирана наставна програма за средно образование, вклучувајќи дигитални и зелени вештини. Донесени се новите формули за финансирање на основното и средното образование. Јавните трошоци за образование и обука се намалија малку на 3,2 % од БДП во 2024 година (2023 година: 3,7 %), останувајќи под просекот на ЕУ од 4,7 %. Буџетот за образование се намали како удел во вкупниот државен буџет од 11,7 % во 2023 година на 9,2 % во 2024 година. Трошењето е често неефикасно, фокусирано на плати и стоки и услуги, наместо на одржување и инвестиции во инфраструктура. Вкупните инвестиции во истражување и иновации во земјата остануваат многу ниски (2022 година: 0,38 % од БДП) и учеството на приватниот сектор во истражувањето продолжува да биде маргинално.

Физички капитал и квалитет на инфраструктурата

Потребата од модернизација на транспортната инфраструктура останува значителна, но инвестициите се ограничени. Работите на клучниот транспортен проект, делници од трансевропските патни коридори VIII и Xd, започнаа по долги одложувања, но нивното завршување е одложено за две години, до 2029 година. Коридорот VIII, кој би ја поврзал Северна Македонија со Албанија и Бугарија и би обезбедил алтернативна опција за извоз преку пристаништата во овие две земји, е во застој поради тешкотии во договорите. Завршувањето на овие и други витални транспортни проекти е од суштинско значење за зголемување на растот на продуктивноста и конкурентноста на домашната економија. Јавните инвестиции како дел од БДП, по наглото зголемување во 2023 година, повторно се намалија. Вкупните инвестиции, на 28,4 % од БДП во 2024 година, исто така се намалија во споредба со 2023 година (31,9 %), но останаа над просекот за претходните пет години.

Дигитализацијата на економијата напредува бавно. Уделот на домаќинствата со пристап до интернет дома се зголеми за 11,4 процентни поени помеѓу 2020 и 2024 година, на 90,8 %. Постои одреден напредок во развојот на ИКТ-инфраструктурата – фиксен широкопојасен интернет беше достапен за 79,6 % од домаќинствата (2019 година: 70,9 %) на крајот на 2023 година, што е под просекот на ЕУ (ЕУ 2024: 93,1 %). Дигиталното донесување кај малите и средни претпријатија во Северна Македонија се забрза во последните години, но останува нерамномерно и во голема мера фокусирано на основните технологии. Помалите компании и руралните области сè уште се соочуваат со значителни пречки во добивањето пристап до широкопојасен интернет. Во мај 2025 година, Владата донесе неколку закони за поттикнување на дигитализацијата, во согласност со Патоказот за дигитална трансформација од крајот на 2023 година.

Мерките за подобрување на енергетската ефикасност се одложени. Фондот за енергетска ефикасност сè уште не е оперативен, иако неговата правна основа беше создадена во 2023 година. Клучните оперативни документи и формирањето на заеднички Управен одбор треба да бидат договорени меѓу Министерството за финансии и Развојната банка. Во септември, Собранието го донесе новиот Закон за енергетска ефикасност, кој предвидува низа мерки за подобрување на енергетската ефикасност и намалување на емисиите на стакленички гасови, како што е барање за реновирање на најмалку 3 % од јавните згради годишно и финансиска поддршка за приватни инвестиции во енергетска ефикасност.

Владата ги зголеми капацитетите за обновлива енергија. Иако економијата продолжува во голема мера да се потпира на производство на електрична енергија од јаглен, инсталираниот капацитет на електраните од обновливи извори на енергија се зголеми на 55,7 % од вкупниот капацитет во 2024 година, во споредба со 17 % во 2021 година. Обновливите извори учествуваа со 41 % во вкупното производство на електрична енергија во 2024 година, во споредба со 22,8 % во 2021 година. Сепак, напредокот во политиките за намалување на климатските промени заостанува. Донесувањето на Законот за климатска акција, со кој би се вовеле механизми за одредување на цените на јаглеродот, е одложено. Новодонесениот Закон за енергетика го хармонизира законодавството во Северна Македонија со неодамна донесеното законодавство на Енергетската заедница, обезбедувајќи правна основа за интеграција на пазарот на електрична енергија и поврзување со ЕУ. Законот, исто така, предвидува понатамошен развој на складирањето на енергија.

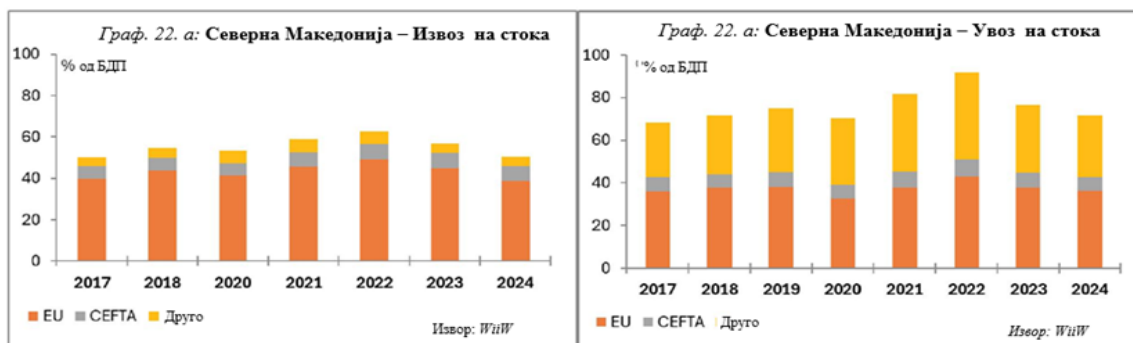
Секторска структура и структура на претпријатија

Трговијата и услугите стануваат сè поважни за економијата. Структурата на производството на економијата сè повеќе се потпира на услугите и трговијата (67,4 % од вкупната додадена вредност во 2024 година, приближно исто како и во 2023 година, во споредба со 60 % во 2019 година). Придонесот на производството (15,3 % од додадената вредност) и градежништвото (6,6 %) остана релативно стабилен во текот на изминатите пет години. ИКТ станува сè поважен сектор за производство и вработување. Неговиот придонес кон додадената вредност се зголеми од 4,1 % во 2019 година на 5,6 % во 2024 година, додека ИТ-секторот учествуваше со 3,5 % во вработеноста во 2024 година, во споредба со 1,9 % во 2019 година. Уделот на земјоделството се намали и во однос на додадената вредност (од 9,4 % во 2019 година на 6,8 % во 2024 година) и во однос на вработеноста (од 13,9 % на 9 % во истиот период). Во однос на вработеноста, услужниот сектор, вклучувајќи ја и трговијата, учествуваше со 36,8 % од вкупната вработеност (во споредба со 31,7 % во 2019 година), проследено од производството (19,8 %, исто како и пред пет години) во 2024 година. Учеството на земјоделството се намали во периодот 2019 до 2024 година за 4,9 процентни поени на 9,0 %.

Економска интеграција со ЕУ и ценовна конкурентност

Трговската отвореност се намали, но сè уште е на историски високи нивоа. Извозот и увозот на стоки и услуги како дел од БДП дополнително се намалија во 2024 година, на 138,5 % (2023 година: 148,7 %), поради намалување на вредностите и на увозот и на извозот, но отвореноста на трговијата останува над петгодишниот просек од 120 % пред кризата со КОВИД-19. Уделот на производите со повисока додадена вредност во структурата на извозот дополнително се зголеми во 2024 година, вклучувајќи ги хемикалиите (39 % од вкупниот извоз

[Т

на стоки) и машините и транспортната опрема (37 %). ЕУ е главен трговски партнер на земјата, со 61,4 % од вкупната трговија со стоки (2023 година: 61,8 %). 76,9 % од вкупниот извоз на стоки на Северна Македонија отиде во ЕУ, додека 50,5 % од нејзиниот увоз потекнува од таму. ЦЕФТА, вториот најголем трговски партнер на земјата, учествуваше со 11,1% во трговијата (2023: 10 %). Земјите од ЕУ се исто така и најголемите инвеститори во Северна Македонија, со учество од 44 % од вкупните приливи на странски директни инвестиции во 2024 година, по рекордно високо ниво од 69,7 % во 2022 година. Учеството на ЕУ-27 во вкупниот фонд се зголеми на 67 % во 2024 година, во споредба со 64,2 % во 2021 година.

Надворешната ценовна конкурентност малку се намали. Реалниот ефективен девизен курс (РЕДК) дефлациониран според индексот на потрошувачки цени, како мерка за надворешна конкурентност, се намали за 0,1 % во 2024 година, по просечна апрецијација од 1,8 % помеѓу 2019 и 2023 година. Номиналните трошоци за работна сила по единица значително се зголемија во 2024 година, што го одразува силниот пораст на номиналните плати во контекст на слаб раст на продуктивноста.

2.4. ЈАВНИ НАБАВКИ, СТАТИСТИКА, ФИНАНСИСКА КОНТРОЛА

Поглавје 5: Јавни набавки

Правилата на ЕУ гарантираат дека јавните набавки на стоки, услуги и работи во која било земја членка се транспарентни и отворени за сите компании од ЕУ врз основа на недискриминација и еднаков третман.

Институционална поставеност и законско усогласување

Правната рамка за јавни набавки е во голема мера усогласена со *правото на ЕУ*. Законот за изменување и дополнување на Законот за јавните набавки (ЗЈН), донесен во февруари 2025 година, ги замени постојните „административни контроли“ со *екс анте* административна проверка на тендерската документација и воведо промени во составот и функционирањето на Државната комисија за жалби по јавни набавки (ДКЖН). Сепак, практиката на „ставање на црна листа“ на компании за несоодветно професионално однесување за време на фазата на набавки продолжува, што не е во согласност со регулативите на ЕУ. Во 2024 година, Бирото за јавни набавки издаде 32 негативни референци против 31 економски оператор; 18 истекоа, а 10 беа отстранети. До крајот на 2024 година, само четири негативни референци останаа активни.

Процесот на финализирање и донесување на Законот за јавно-приватно партнерство (ЈПП) продолжува да се одложува. Одговорноста за координирање на ЈПП е префрлена од Министерството за економија на Министерството за енергетика, рударство и минерални сировини. Сè уште постои потреба од воспоставување сеопфатен регистар за ЈПП и за концесии.

Капацитет за спроведување и извршување

Во 2024 година, пазарот на јавни набавки изнесуваше 8,8 % од БДП на земјата во споредба со 10,9 % во 2023 година. Конкуренцијата во јавните набавки останува ограничена. Употребата на постапки за преговарање за јавни набавки се намали на 1,5 % во 2024 година, во споредба со 1,6 % во 2023 година. Во 2024 година, електронскиот систем за јавни набавки овозможи 350 трансакции за јавни набавки со мала вредност.

И покрај развојот на упатства за користење на квалитативни критериуми за доделување, примената на критериумот економски најповолна понуда (ЕНП) останува ограничена. Во 2024 година, само 1.251 од 22.975 огласи за јавни набавки (5,4 %) го применија критериумот за

ЕНП, што е мало намалување од 5,6 % во 2023 година. Во однос на вредноста, само во 5,8 % од тендерите беа користени критериумите за ЕНП. Потребно е да се организира дополнителна обука и да се обезбедат методолошки упатства за примена на критериумот ЕНП со цел зголемување на неговата употреба. Во текот на 2024 година, беа склучени шест нови договори за јавно-приватно партнерство.

Капацитетот за управување со процесите на јавни набавки, особено на локално ниво, бара понатамошно подобрување за да се обезбеди кохерентен пристап низ целиот циклус на набавки. Помалите договорни органи продолжуваат да се соочуваат со предизвици во врска со квалитетот на тендерската документација. До крајот на 2024 година, имаше 1.221 сертифицирани службеници за јавни набавки, во споредба со 1.142 на крајот на 2023 година.

Стратегијата за јавни набавки вклучува **мерки за борба против корупцијата** и судири на интереси. Сепак, системите за управување со ризици интегрирани во циклусот на набавки, заедно со известувањето за потенцијални коруптивни практики или неправилности, треба да се подобрат. Извештаите со црвено знаменце редовно се објавуваат на веб-страницата на Бирото за јавни набавки и претставуваат важен напредок во борбата против корупцијата. Сепак, активностите за следење остануваат недоволни.

Електронскиот систем за набавки продолжува да функционира ефикасно. На 1 април 2025 година, Бирото за јавни набавки стави во функција ажурирана верзија на електронскиот систем за јавни набавки.

Ефикасен систем за правна заштита

Законодавството за **правото на правна заштита** е во голема мера усогласено со *правото на ЕУ*. Со измената на ЗЈН се зголеми бројот на членови на ДКЖЈН. По донесувањето на додатокот, сите членови на ДКЖЈН беа разрешени, а нови членови беа повторно именувани. Капацитетот за спроведување на ДКЖЈН останува несоодветен со оглед на значителниот број жалби (1.014 во 2024 година во споредба со 1.019 во 2023 година). Потребен е дополнителен квалификуван персонал за да се обезбеди навремена обработка на жалбите. Во 2024 година, пред Управниот суд беа поднесени 85 жалби против одлуките на ДКЖЈН.

Поглавје 18: Статистика

Европската статистика ја развиваат, произведуваат и дисеминираат земјите членки на ЕУ, водени од начелата и критериумите за квалитет разработени во Регулативата за европска статистика, како што се професионална независност, непристрасност, сигурност, достапност и статистичка доверливост. Предвидени се заеднички правила за методологијата, производството и дисеминацијата на статистички информации, кои се дополнително прецизирани во секторското законодавство што го сочинува правото на ЕУ за статистика.

Иако статистичката инфраструктура продолжува во голема мера да биде усогласена со *правото на ЕУ*, капацитетот на човечки ресурси во Државниот завод за статистика (ДЗС) претставува значаен предизвик за ефикасно спроведување. Преносот на податоци до Евростат се подобри во текот на извештајниот период, особено во областите на националните сметки, секторската статистика и ценовните индекси.

Во однос на класификациите и регистрите, националниот стандард НАЦЕ беше ажуриран за да се усогласи со НАЦЕ Рев. 2.1 и започна да се спроведува од јануари 2025 година.

Во областа на **макроекономската статистика**, сериите на годишни и квартални сметки се ажурирани и подобрени. Националните сметки и составувањето на бруто-националниот доход (БНД) се засноваат на стандардите на Европскиот систем на национални и регионални сметки

2010 (ESA 2010). Државниот завод за статистика (ДЗС) продолжи со редовното доставување на податоците за БНД и БДП до Евростат во рамките на програмата за доставување на ESA 2010. Сепак, потребни се понатамошни подобрувања, особено ажурирањето на инвентарот на БНД, што претставува континуирана работа за ДЗС. Препораките од претходниот извештај не се применети, бидејќи постапката за прекумерен дефицит (ППД) и статистиката за владини финансии (ГФД) сè уште не се објавени.

Статистиката за деловни субјекти и трговија продолжува редовно да се собира, особено краткорочните статистики за индустријата и структурните деловни статистики. Потребна е понатамошна работа за подобрување на собирањето податоци и директното известување за меѓународната трговија со услуги.

Што се однесува до **социјалната статистика**, точноста се зголеми по ревизијата на меѓупописните процени на населението врз основа на резултатите од пописот во 2021 година, а беа направени и подобрувања во доставувањето на статистиката за пазарот на трудот. Постигнат е одреден напредок во однос на анкетата за приходите и условите за живеење (ЕУ-СИЛЦ) со подобрен пренос на податоци и спроведување на препораките и упатствата за подготовка на анкетата.

Во однос на **земјоделската статистика**, треба да се заврши интегрираната статистика на земјоделски производи. Во тек е подготовката за спроведување на попис на земјоделство во 2026 година, врз основа на пилот-попис во 2022 година.

Во областа на **статистиката за енергија и животна средина**, сметки во шумарството за прв пат беа доставени до Евростат.

Поглавје 32: Финансиска контрола

ЕУ ја промовира реформата на националните системи за управување со цел подобрување на раководната отчетност, стабилното финансиско управување со приходите и расходите, како и надворешната ревизија на јавните средства. Правилата за финансиска контрола дополнително ги штитат финансиските интереси на ЕУ од измами при управувањето со фондовите на ЕУ и од фалсификување на еврото.

Јавна внатрешна финансиска контрола (ЈВФК)

Иницијативите за ЈВФК се вградени во столб VI од Програмата за реформа на управувањето со јавни финансии 2025 – 2028. Централната единица за хармонизација (ЦЕХ) го изготви и донесе годишниот извештај за функционирањето на јавните внатрешни финансиски контроли. Собранието го донесе законот за ЈВФК во декември 2024 година по повеќе од четиригодишна собраниска постапка.

Спроведувањето на правната рамка за **внатрешна контрола** останува во голема мера усогласено со меѓународните стандарди, но бара понатамошно зајакнување. Ефикасното спроведување на **раководната отчетност** останува предизвик за буџетските корисници на централно и локално ниво. **Управувањето со ризици** бара понатамошно зајакнување.

Добриот напредок продолжи во изработката на подзаконски акти за спроведување на Законот за финансиска инспекција. Сепак, **финансиската инспекција** сè уште не функционира ефикасно, поради несоодветна структура и ограничен капацитет на човечки ресурси.

Функционирањето на **внатрешната ревизија** продолжува да биде поткопано од фрагментација и несоодветно вработување. До крајот на 2024 година, во субјектите од јавниот сектор на централно ниво беа основани 117 единици за внатрешна ревизија, во кои беа вработени 118 внатрешни ревизори. Единиците за внатрешна ревизија на централно ниво извршија 132 ревизии во 2024 година. Капацитетот на **Централната единица за**

хармонизација останува недоволен за координирање, следење и известување за функционирањето на целокупниот систем за финансиско управување и внатрешна контрола во јавниот сектор.

Надворешна ревизија

Новиот Закон за **државна ревизија**, чија цел е зајакнување на независноста на Државниот завод за ревизија (ДЗР) и улогата на Собранието во следењето на поединечните ревизорски извештаи, останува во собраниска постапка. Годишниот ревизорски извештај беше доставен до Собранието и објавен во јуни 2025 година.

Квалитетот на ревизорската работа останува задоволителен. Во 2024 година, ДЗР целосно ја спроведе својата Програма за работа на ДЗР, која предвидуваше 88 ревизии. **Институционалниот капацитет** на ДЗР сè уште е недоволен. Во однос на **влијанието на ревизиите**, препораките на ДЗР продолжуваат неефикасно да се спроведуваат од ревидираните субјекти, а собраниското следење на поединечните ревизорски извештаи сè уште треба да се зајакне. До моментот на објавување на годишниот извештај, ревидираните субјекти презедоа мерки за да спроведат 85 % од препораките за ревизија од 2024 година.

Заштита на финансиските интереси на ЕУ

Националното законодавство во голема мера е усогласено со Директивата на ЕУ за борба против измами и заштита на финансиските интереси на ЕУ со примена на кривично право. Сепак, службите за координација на борбата против измами бараат понатамошно подобрување, бидејќи тие продолжуваат да работат само со тројца вработени. Во 2024 година, националните власти пријавија 34 неправилности преку системот за управување со неправилности, во споредба со четири во претходниот период на известување. **Соработката со Канцеларијата за борба против измами на Европската комисија (ОЛАФ)** за истраги и пријавување неправилности е клучна за подобрување на националните резултати и треба да продолжи.

Заштита на еврото од фалсификување

Националното законодавство е делумно усогласено со регулативите на ЕУ со кои се воспоставува систем за борба против фалсификувањето на еврото. Капацитетите на Народната банка и Министерството за внатрешни работи мора дополнително да се зајакнат. Народната банка останува посветена на обезбедување редовна задолжителна обука за вработените во кредитните институции и приватните центри за готовина за рачна проверка на автентичноста на готовината во оптек.

3. ДОБРОСОСЕДСКИ ОДНОСИ И РЕГИОНАЛНА СОРАБОТКА

Добрососедските односи и регионалната соработка се суштински дел од процесот на европска интеграција на Северна Македонија. Тие придонесуваат кон стабилност, помирување и клима која е погодна за решавање на отворените билатерални прашања и на наследствата од минатото.

Северна Македонија продолжи да учествува во голем број **регионални иницијативи за соработка**, какви што се Централноевропскиот договор за слободна трговија (ЦЕФТА), Енергетската заедница, Транспортната заедница, Процесот на соработка во Југоисточна Европа (ПСЈИЕ) и Советот за регионална соработка.

Петтиот годишен **Самит ЕУ – Западен Балкан** се одржа во Брисел во декември 2024 година, на кој се потврди перспективата на Западниот Балкан за членство во ЕУ и се истражуваа мерките за натамошно унапредување на постепената интеграција.

Северна Македонија активно се вклучи во регионалната димензија на **Планот за раст за**

Западен Балкан, преку учество на двата состанока на министерско ниво, но беше и домаќин на средбата на лидери во Скопје во јули 2025 година.

Во однос на **Заедничкиот регионален пазар** (ЗРП) на самитот на Берлинскиот процес во Лондон во октомври 2025 година, лидерите на регионот одобрија ревидиран и поедноставен акциски план за спроведување на Зелената агенда за Западен Балкан, донесоа Патоказ за адаптација кон климатските промени за Западен Балкан и се обврзаа да постигнат напредок во унапредувањето на регионалната мобилност и спроведувањето на релевантни регионални спогодби и одлуки на ЦЕФТА. Северна Македонија го потпиша петтиот договор за мобилност за пристап до високо образование и прием на студии во Западниот Балкан и го донесе акцискиот план за ЗРП за 2025 – 2028 година. Досега, Северна Македонија ги ратификуваше сите пет регионални договори за мобилност. **Патоказот за роаминг** помеѓу Западен Балкан и ЕУ влезе во првата фаза на спроведување. Спроведувањето на 12-те одлуки беше договорено од Заедничкиот комитет на ЦЕФТА во октомври 2024 година, по договорот меѓу членовите на ЦЕФТА што овозможи деблокирање на процесот на донесување одлуки во организацијата.

Северна Македонија, главно, одржува добра соработка и добри **билатерални односи** со другите земји кои се дел од процесот на проширување на ЕУ и соседните земји членки на ЕУ.

Односите со **Албанија** останаа добри, со одржани средби на највисоко ниво. Двете земји потпишаа неколку спогодби за заедничка соработка во повеќе области, вклучително и безбедноста, одбраната, инфраструктурата, енергетиката, образованието, науката и културата.

Односите со **Босна и Херцеговина** продолжуваат да бидат добри, со повремени билатерални посети на високо ниво. Во сила се неколку билатерални спогодби, вклучително и спогодби за соработка околу интеграцијата во ЕУ, како и спогодби за економска соработка.

Соработката со **Косово** продолжува да е сеопфатна и конструктивна, со неколку одржани средби на највисоко ниво. Во ноември 2024 година, двете влади одржаа заедничка седница во Приштина каде што го најавија воспоставувањето заеднички контролни пунктови на двата главни гранични премина.

Односите со **Црна Гора** останаа добри, без отворени билатерални прашања. Во текот на извештајниот период беа одржани средби на високо ниво меѓу претставниците на двете земји. Царинските испостави на Северна Македонија и Црна Гора потпишаа меморандум за соработка за подобрување на ефикасноста на царинските контроли и спречување на царински измами, како и за забрзување на легалната трговија помеѓу двете земји. Двете земји, исто така, потпишаа меморандуми за разбирање за соработка во однос на реформи во правосудството и дигитализација на јавните услуги.

Односите со **Србија** се интензивираа. Премиерот на Северна Македонија престојуваше во официјална посета на Белград. Беа потпишани меморандуми за соработка во областа на енергетскиот сектор, секторот за гас и реформата на јавната администрација. Србија отвори почесен конзулат во Куманово. На преминот Табановце – Прешево, беше воведен едношалтерскиот систем за гранична контрола.

Односите помеѓу **Турција** и Северна Македонија се интензивираа. Во текот на извештајниот период беа одржани неколку состаноци на високо ниво. Во февруари 2025 година, во Истанбул, премиерот на Северна Македонија и турскиот претседател потпишаа политичка декларација за формирање совет за соработка на високо ниво помеѓу двете земји. Двете земји се согласија да ја зголемат економската и трговската размена, вклучително и ажурирање на постојната спогодба за слободна трговија. Во октомври 2024 година, тие потпишаа и рамковна спогодба за воена соработка. Турција донираше воена опрема на армијата на Северна Македонија.

Односите со **Украина** се интензивираа откако Русија ја започна воената агресија врз земјата. Северна Македонија обезбеди хуманитарна и воена помош и е целосно усогласена со пакетот рестриктивни мерки на ЕУ против Русија. Северна Македонија и Украина имаат спогодби за трговија, заштита на инвестиции, култура, образование, туризам, транспорт и воена соработка. Двете земји потпишаа нов протокол за либерализација на патниот сообраќај.

Односите со **Грузија** се добри. Постои договор за култура.

Односите со **Република Молдавија** се добри. Постојат спогодби за транспорт, трговија, царина, финансии, медицина и здравство, полиција, надворешни работи и за конзуларни прашања. Двете земји потпишаа меморандум за соработка за олеснување на координацијата меѓу соодветните институции во процесот на пристапување кон ЕУ. Нема спогодба за безвизен режим помеѓу двете земји.

Во текот на извештајниот период, односите со **Бугарија** се фокусираа на следните чекори во процесот на преговори за пристапување на Северна Македонија во ЕУ и на железничкиот Коридор VIII. Реалните резултати и спроведувањето на билатералните спогодби со добра волја, вклучително и Договорот за пријателство, добрососедство и соработка и неговиот протокол, остануваат значајни. Во октомври 2023 година во Скопје се одржаа состаноци на експертските работни групи за следење на спроведувањето на Договорот за пријателство, добрососедство и соработка и неговиот протокол. Северна Македонија ги смени своите претставници во Мултидисциплинарната експертска комисија за историски и образовни прашања. Во текот на извештајниот период беа одржани неколку состаноци. Соработката меѓу двете земји на коридорот VIII е подобрена. Во ноември 2025 година, се очекува Северна Македонија и Бугарија да потпишат договор за подготовка, изградба и оперативност на тунелот долж коридорот на границата помеѓу двете земји. Дијалогот за изнаоѓање конкретни решенија за спроведување и финализирање на клучниот проект во согласност со договорените временски рокови треба да продолжи и да биде поддржан на највисоко политичко ниво. Потребни се дополнителни напори за да се охрабри атмосфера на дијалог и заемна почит. Северна Македонија изрази благодарност за навремената помош што Бугарија им ја даде на некои од повредените во трагедијата во Кочани.

Соработката со **Грција** се интензивираше, особено во клучните области како што се економската соработка, приоритетните врски во инфраструктурата и енергетиката, туризмот и културата. Беше потпишан договор за изградба на гасоводниот интерконектор со Грција (Гевгелија – Неготино). Започна изградбата на нов граничен премин (Маркова Нога – Лемос). Реалните резултати и спроведувањето на билатералните спогодби со добра волја, вклучително и Договорот од Преспа, остануваат значајни. Северна Македонија изрази благодарност до Грција за навремената помош што им беше дадена на некои од повредените во трагедијата во Кочани. На 18 септември 2025 година, во Атина се одржа деветтиот состанок на Заедничкиот интердисциплинарен комитет на експерти за историски, археолошки и образовни прашања.

4. СПОСОБНОСТ ЗА ПРЕЗЕМАЊЕ НА ОБВРСКИТЕ ОД ЧЛЕНСТВОТО

КЛАСТЕР 2: ВНАТРЕШЕН ПАЗАР

Овој кластер опфаќа: слободно движење на стоки (Поглавје 1); слободно движење на работници (Поглавје 2); право на основање и слобода на давање услуги (Поглавје 3); слободно движење на капитал (Поглавје 4); право на трговски друштва (Поглавје 6); закон за интелектуална сопственост (Поглавје 7); политика на конкуренција (Поглавје 8); финансиски услуги (Поглавје 9); и заштита на потрошувачите и здравствена заштита (Поглавје 28). Овој

кластер е клучен за подготовките на Северна Македонија за барањата на внатрешниот пазар на ЕУ и е особено релевантен за развојот на Заедничкиот регионален пазар.

Поглавје 1: Слободно движење на стоки

Слободното движење на стоки осигурува низ ЕУ да може слободно да се тргува со многу производи врз основа на заеднички правила и постапки. Кога производите се регулирани со национални правила, начелото на слободно движење на стоки спречува овие правила да создадат неоправдани бариери во трговијата.

Општи начела

Земјата воспостави функционална институционална рамка за **ставање на пазарот на индустриски производи**. Во 2024 година беа изготвени новата Стратегија за слободно движење на стоки и новиот акциски план за 2024 – 2028 година во однос на отстранување на нетарифните бариери во трговијата и осигурување на усогласеност со членовите 34 – 36 од ДФЕУ, но ниту едниот од тие документи сè уште не е донесен. Капацитетот на министерството одговорно за правното усогласување со *правото на ЕУ* во оваа област останува недоволен.

Усогласена област: инфраструктура на квалитет

Воспоставена е потребната институционална и правна структура за технички прописи, стандарди, оценка на сообразноста, акредитација, метрологија и надзор на пазарот. Националниот институт за **стандардизација** досега донесе 24.930 европски стандарди, што претставува приближно 99 % усогласеност.

Институтот за **акредитација** осигурува постапки за акредитација за тестирање, калибрација и медицински лаборатории, тела за оценка на сообразноста и инспекциски тела. Во земјата има 224 активни тела за **оценка на сообразност**. Во 2024 година беше изготвен нов Закон за **надзор на пазарот**, наменет за усогласување со најновото *право на ЕУ*, но сè уште не е донесен. Државниот пазарен инспекторат (ДПИ) се соочи со зголемен обем на работа како резултат на владините одлуки. Државниот пазарен инспекторат во 2024 година осигури 1.196 инспекции за надзор на пазарот, што резултираше со повлекување на 56 производи од пазарот. Списокот на овие повлечени производи е објавен на веб-страницата на Државниот пазарен инспекторат. Потребно е зајакнување на персоналот во ДПИ. Не е постигнат напредок во реструктурирањето на ДПИ или дигитализацијата на внатрешните оперативни постапки за надзор на пазарот. Северна Македонија треба да ја обезбеди оперативната независност на ДПИ.

Усогласена област: секторско законодавство

Во областа на **законодавство за производи според „новиот и глобален пристап“**, нивото на усогласеност со *правото на ЕУ* останува ниско.

Не е постигнат напредок во усогласувањето со најновото *право на ЕУ* „за производи според стариот пристап“, вклучително и за возила, хемикалии, детергенти или огнено оружје. Исто така, нема промена во однос на процедуралните мерки и постапките за известување за стандарди и технички прописи. Националното законодавство за враќање на културните добра останува делумно усогласено со релевантното *право на ЕУ*.

Не е постапено по препораките од националната стратегија за спречување на корупцијата поврзана со надзор на пазарот и безбедноста на производите.

Поглавје 2: Слободно движење на работници

Граѓаните на една земја членка имаат право да работат во друга земја членка и мора да им бидат обезбедени исти работни и социјални услови како и на другите работници.

Во однос на **пристапот до пазарот на труд**, немаше никакви законодавни промени во извештајниот период. Во Законот за вработување и работа на странци не се прави разлика меѓу граѓаните на ЕУ и други странци. Квотата на работни дозволи се утврдува годишно (10.000 дозволи за 2025 година), а е дозволено е обединување на семејството.

Граѓаните на ЕУ не може да пристапат до работни места во јавната администрација освен до потесен список на позиции во здравството и високото образование. Исто така, некои работни места во приватните компании се предвидени исклучиво за државјани на Северна Македонија. Беше донесен Законот за работно ангажирање на лица. Со тој закон се регулираат условите за привремено вработување на лица кои вршат сезонска работа во земјоделство, шумарство и рибарство, во објекти за сместување и сервисни дејности со храна, како и во дејности на домаќинствата. Пристапот на граѓаните на ЕУ до овој пазар е дозволен, но условите треба да се утврдат во законодавството за спроведување.

Во 2024 година, Северна Македонија издаде 8.900 работни дозволи за странски работници. Земјата потпиша билатерални договори со Германија и Словенија за сезонски работници.

Во однос на Европските служби за вработување (EURES), немаше никакви случувања во текот на извештајниот период.

Во однос на билатералната координација на системите за социјално осигурување, во текот на извештајниот период не беа потпишани нови спогодби за координација на системите за социјално осигурување или признавање на здравствените услуги.

Немаше никакви случувања во областа на Европската картичка за здравствено осигурување (EHIC). Четиринаесет земји членки на ЕУ (Австрија, Белгија, Бугарија, Хрватска, Чешка, Франција, Германија, Унгарија, Италија, Луксембург, Полска, Холандија, Словачка и Словенија) добија пристап до медицински услуги во јавни и некои приватни здравствени установи во земјата за своите граѓани.

Агенцијата за вработување го применува Кодексот за административни службеници, но сè уште нема донесено политика за интегритет за да се засилат заложбите за борба против корупцијата.

Поглавје 3: Право на основање и слобода на давање услуги

Физичките и правните лица на ЕУ имаат право да се основаат во која било земја членка и да обезбедуваат прекугранични услуги. За одредени регулирани професии, постојат правила за меѓусебно признавање на квалификациите. Правилата за поштенски услуги на ЕУ се насочени кон подобрување на квалитетот на универзалната услуга, кон постепено отворање на пазарот за конкуренцијата и кон воспоставување независно регулаторно тело.

Во однос на **правото на основање и слободата на давање прекугранични услуги**, Северна Македонија продолжи да го усогласува своето законодавство со Директивата за услуги на ЕУ со донесување уредба за постапката за известување и процена на усогласеноста на нацрт-законодавството во секторите туризам, угостителство, трговија, занаетчиство и услуги на царински претставници. Единствената точка за контакт беше надградена, при што до септември 2025 година беа достапни 312 онлајн услуги за граѓаните и деловните. Иако апликациите може да се поднесуваат електронски, порталот треба да се подобри за да се зголеми бројот на е-услуги и достапните информации, особено во однос на носителите на лиценци и постапките потребни за деловните субјекти.

Во областа на **поштенските услуги**, националното законодавство е делумно усогласено со *правото на ЕУ* за поштенски услуги. По измената на Законот за поштенски услуги во декември 2024 година, целосното отворање на поштенскиот пазар за конкуренција беше одложено до пристапувањето на земјата во ЕУ. Во тек е процес на реструктурирање за приватизација на давателот на универзална услуга. Формирана е работна група за подготовка на усогласувањето со Регулативата за прекугранични услуги за достава на пратки. Агенцијата за пошти е независно регулаторно тело кое осигурува усогласеност со Законот за поштенски услуги. Постои еден давател на универзални услуги („Пошта на Северна Македонија“ – акционерско друштво во државна сопственост) и 29 други поштенски оператори. Северна Македонија треба да го финализира усогласувањето со *правото на ЕУ* за поштенски услуги и да осигури доволен институционален капацитет за следење и спроведување на новите правила на поштенскиот пазар.

Во врска со **меѓусебното признавање на професионалните квалификации**, Собранието ја ратификуваше Спогодбата во рамките на ЦЕФТА за меѓусебно признавање професионални квалификации за медицински сестри, ветеринарни хирурзи, фармацевти и акушерки. Северна Македонија треба да ги интензивира напорите за целосно усогласување со Директивата за признавање на професионалните квалификации, особено со минималните барања за обука за професии што имаат корист од автоматско признавање, како и да воспостави транспарентен електронски регистар на сите регулирани професии. Треба да се зајакне институционалниот капацитет на одделението во Министерството за образование и наука што се занимава со меѓусебно признавање на професионалните квалификации.

Поглавје 4: Слободно движење на капитал

Во ЕУ, на капиталот и инвестициите мора да им се овозможи да се движат без ограничување, со заеднички правила за прекугранични плаќања. Банките и другите економски оператори применуваат одредени правила за поддршка на борбата против перење пари и финансирање тероризам.

Во однос на **движењето на капитал и плаќањата**, Северна Македонија вовеле критични измени на Законот за девизно работење во февруари 2025 година. Овие измени ги усогласија постојните одредби со Законот за платежни услуги и платни системи, проширувајќи го опсегот за комерцијалните банки, платните институции, електронските парични институции и штедилниците да вршат меѓународни платни трансакции. Сепак, недостига усогласување во однос на отворањето и водењето сметки од жители во странство. Понатаму, не е постигнат напредок во либерализацијата на стекнувањето земјоделско земјиште.

Во однос на **платните услуги**, откако го направи потребното усогласување со *правото на ЕУ*, Северна Македонија се приклучи на географскиот опсег на системите на Единствената област за плаќање во евра (СЕПА) во март 2025 година. Неодамнешните измени на Законот за платежни услуги и платни системи, донесени во февруари 2025 година, се усогласија со релевантните одредби од Директивата 2 на ЕУ за платежни услуги за да се исполнат критериумите на Европскиот совет за плаќања.

Во однос на **борбата против перење пари и финансирање тероризам (AML/CFT)**, во октомври 2024 година, Северна Македонија донесе измени на Законот за спречување на перењето пари и финансирање тероризам, што, меѓу другото, овозможува подобро следење на трансакциите со цел подобрување на безбедноста и усогласување со мерките против перење пари. Ова има за цел да го усогласи националното законодавство со Регулативата на ЕУ за трансфер на средства. Во 2024 година, третиот Национален извештај за процена на ризикот од перење пари, финансирање на тероризам и финансирање и ширење на оружје за масовно

уништување, кој ги опфаќа 2019 – 2023 година, беше подготвен во согласност со методологијата на Светската банка. Владата го донесе документот во март 2025 година.

Законодавството за спроведување е донесено и продолжува да се развива од Управата за финансиско разузнавање (УФР). УФР го прошири својот институционален капацитет и ја подобри својата оперативна ефикасност со вработување дополнителен персонал и со донесување нова методологија за надзор на далечина заснован на ризик на сите финансиски институции. УФР ги зајакна комуникациските канали, особено за размена на податоци со релевантни засегнати страни, како што е Основното јавно обвинителство за организиран криминал и корупција. Соработката со банки, казина и оператори во специфични сектори доведе до подобро известување за сомнителни трансакции. УФР ја демонстрираше својата способност со добивање привремени мерки за значителни финансиски средства.

Во однос на меѓународната усогласеност, Северна Македонија ги подобри оценките за усогласеност со три препораки на ФАТФ. Сепак, потребни се дополнителни напори за подобрување на усогласеноста со други препораки.

Поглавје 6: Право на трговски друштва

ЕУ има заеднички правила за барањата за формирање, регистрирање и објавување податоци на трговско друштво, со дополнителни правила за сметководствено и финансиско известување, како и законска ревизија.

Во однос на **правото на трговски друштва и корпоративното управување**, усогласувањето со Директивата за правото на трговски друштва е доста напреднато во однос на формирањето, регистрацијата и домашните спојувања и поделби на трговските друштва. Централниот регистар има модерен едношалтерски систем преку кој регистрацијата на друштво и поднесувањето документи – вклучително и финансиски документи – може целосно да се спроведе онлајн.

Кодексот за корпоративно управување на котираните друштва на Македонска берза од 2021 година останува задолжителен само за друштва што котираат на берза и исполнуваат одредени критериуми. Националното законодавство, во голема мера е усогласено со *правото на ЕУ* во однос на правните форми на „Societas Europaea“ и на „Европската групација за економски интерес“, додека нацрт-законодавството за делумно усогласување со *правото на ЕУ* за Европско кооперативно друштво, чека да биде донесено од Собранието. Потребно е понатамошно усогласување со *правото на ЕУ* за прекугранични операции (спојувања, поделби и конверзии), за користење дигитални алатки и процеси во трговското право, понуди за преземање, како и со правилата за поттикнување долгорочно ангажирање на акционерите (Директива за права на акционерите II – SRD II Directive).

Во однос на **известувањето на друштвата**, немаше напредок во донесувањето на долгогодишниот Нацрт-закон за сметководство, насочен кон понатамошно усогласување со *правото на ЕУ*. Понатамошно усогласување е потребно и во однос на барањата за транспарентност за друштвата кои котираат на берза и за законската ревизија. Северна Македонија треба да продолжи да се усогласува со Директивата за известување на корпоративна одржливост и Директивата за нефинансиско известување, имајќи ги предвид тековните случувања во *правото на ЕУ*. Во моментот, не постои тело со крајна одговорност за законски ревизорски надзор, како што се бара со Директивата за ревизија на ЕУ. Видливоста и севкупните резултати на Советот за унапредување и надзор на ревизијата и понатаму се слаби и потребни се понатамошни напори за да се осигури неговата независност.

Поглавје 7: Право на интелектуална сопственост

ЕУ во голема мера ги усогласи правилата за правна заштита и спроведување на правата на интелектуална сопственост (ПИС), кои особено опфаќаат патенти, биотехнолошки пронајдоци и фармацевтски производи, вклучувајќи сертификати за дополнителна заштита (СПЦ), трговски марки, дизајни, географски ознаки (ГО), вклучувајќи занаемски и индустриски географски ознаки, како и авторски права и сродни права.

Во врска со **авторските права и сродни права**, измените на Законот за авторски права насочени кон усогласување со *правото на ЕУ* за колективно управување со права, дела-сираци и спроведување на Договорот од Маракеш, се поднесени до Собранието, но сè уште не се донесени. Северна Македонија сè уште не го усогласила своето законодавство со Директивата SatCab II и Директивата DSM. Релевантното одделение за правата на интелектуална сопственост во Министерството за култура и туризам и понатаму е со недоволен број вработени што го поткопува неговиот капацитет да ги извршува своите задачи.

Што се однесува до **правата на индустриска сопственост**, Државниот завод за индустриска сопственост (ДЗИС) ја продолжи соработката со ЕУ и со меѓународните тела, особено со Канцеларијата за интелектуална сопственост на ЕУ (EUIPO). Северна Македонија треба и понатаму да го усогласува своето законодавство со *правото на ЕУ* во оваа област, особено во однос на патенти, трговски тајни, како и со Директивата за извршување на правата од интелектуална сопственост.

Во однос на **спроведувањето**, ДЗИС вложи напори да ја забрза дигитализацијата на својата база на податоци и јавните услуги преку интернет. Сепак, заводот нема капацитет да развие хардверска инфраструктура за да обезбеди целосен увид во институционалното справување со повредите на правата од интелектуална сопственост.

Во 2024 година, Царинската управа заплени 147.525 стоки за кои се сомневаше дека ги кршат правата од интелектуална сопственост во 73 случаи, кои вклучуваа 60 различни трговски марки. Сите фалсификувани стоки потекнуваат од Турција и Кина.

Поглавје 8: Политика на конкуренција

Правилата на ЕУ ја штитат слободната конкуренција. Тие вклучуваат антимонополски правила против рестриktivните спогодби меѓу компаниите и злоупотребата на доминантната позиција, а, вклучуваат и правила за концентрации меѓу компаниите што значително би ја нарушило ефективната конкуренција. Правилата на ЕУ, исто така, утврдуваат систем за контрола на државната помош. На владите им е дозволено да доделуваат државна помош само ако се исполнети рестриktivните услови, со цел да се спречи нарушување на конкуренцијата.

Антимонопол и спојувања

Законодавната рамка за антимонопол и спојувања во голема мера е усогласена со *правото на ЕУ*, иако делови од законодавството за спроведување допрва треба да се усогласат.

Во однос на **институционалната рамка**, Комисијата за заштита на конкуренцијата (КЗК) останува недоволно опремена, што го ограничува нејзиниот капацитет за спроведување. Нејзините технички капацитети и финансиски средства остануваат ограничени. Потребна е понатамошна обука на судиите што работат на антимонополски случаи.

Во однос на **спроведувањето**, бројот на одлуки за спојувања го задржа просекот како и во претходните години (120). Бројот на интервенции по службена должност и на терен останува низок. Инструментот за ослободување од казни сè уште ретко се користи за да се подобри извршувањето.

Државна помош

Законодавната рамка за државна помош во голема мера ги одразува членовите 107 и 108 од ДФЕУ. Законот за државна помош и законодавството за неговото спроведување, треба дополнително да се усогласат со *правото на ЕУ*. Пописот на државната помош сè уште не е транспарентен.

Во однос на **институционалната рамка**, Комисијата за заштита на конкуренцијата (КЗК) е одговорна за спроведување на Законот за заштита на конкуренцијата. КЗК издава необврзувачки мислења и обврзувачки одлуки за државна помош. Треба да се зајакне капацитетот на персоналот на КЗК кој се занимава со контрола на државната помош.

Во однос на **спроведувањето**, во извештајниот период КЗК издаде 26 одлуки и 39 мислења за државна помош.

Либерализација

Антимонополските правила и правилата за државна помош се применуваат и за претпријатија во државна сопственост и за претпријатија со посебни или со ексклузивни права, освен ако нивното применување не го попречува извршувањето на конкретните задачи што им се доделени. Нема докази за постоење монополи од комерцијален карактер во рамките на значењето на член 37 од ДФЕУ.

Поглавје 9: Финансиски услуги

Правилата на ЕУ имаат за цел да обезбедат фер конкуренција меѓу финансиските институции и стабилност и интегритет на финансиските пазари, имено во областите на банкарството, осигурувањето, дополнителните пензии, инвестициските услуги и хартиите од вредност. Тие вклучуваат правила за овластување, работење и надзор на овие институции.

Во однос на банкарските и финансиските конгломерати, земјата треба да продолжи со напорите за усогласување со изменетата Регулатива за капитални барања и Директивата за капитални барања (CRR/CRD). Изменетиот Закон за банки го прошири опсегот на активностите што можат да бидат извршени од штедилниците. Подготовките за спроведување на Законот за решавање банки беа напреднати со донесување важни подзаконски акти.

Нема напредок во **осигурувањето и професионалните пензии**, особено во усогласувањето со Директивата за солвентност II. Не е укинато ниту законодавството што му дозволува на Министерството за финансии да одредува премии за осигурување моторни возила.

Во однос на **инфраструктурата на финансискиот пазар**, не е постигнат никаков напредок. Северна Македонија останува делумно усогласена со Регулативата за централните депозитари на хартии од вредност (CSDR) и сè уште не е усогласена со Директивата на ЕУ за финансиски колатерал, Регулативата за трансакции за финансирање хартии од вредност и Регулативата за вонберзански деривативи, централни втори договорни страни и регистри на тргувања.

Во однос на **пазарите на хартии од вредност и инвестициските услуги**, целосно е завршено спроведувањето на Законот за проспекти и обврски за транспарентност на издавачите на хартии од вредност и Законот за финансиски инструменти. Законодавството за спроведување на Законот за финансиски инструменти ги зајакна барањата за управување со инвестициски фирми. Потребно е понатамошно усогласување со *правото на ЕУ*, вклучувајќи ги и промените во однос на друштвата за колективно инвестирање во преносливи хартии од вредност и управителите на алтернативни инвестициски фондови.

Нема придвижувања во однос на **осигурувањата и професионалните пензии**. Единствено законодавството за спречување перење пари и фалсификување тероризам се занимава со

употребата на криптосредства. Потребно е понатамошно усогласување за усогласување со *правото на ЕУ* за одржливи и дигитални финансии.

Поглавје 28: Заштита на потрошувачи и здравствена заштита

Правилата на ЕУ ги штитат економските интереси на потрошувачите и исто така осигуруваат безбедност на производите, спречуваат опасни имитации и утврдуваат одговорност за неисправни производи. ЕУ, исто така, гарантира високо ниво на заштита на јавното здравје, а особено осигурува и високи заеднички стандарди за контрола на тутун, крв, ткива, клетки и органи, како и лекови за човечка и ветеринарна употреба. Исто така, ЕУ има правила за почитување на правата на пациентите во прекуграничната здравствена заштита како и за подготовка и справување со сериозните прекугранични закани по здравјето.

Заштита на потрошувачите

Законот за **заштита на потрошувачите** е во голема мера усогласен со поголемиот дел од *правото на ЕУ* за потрошувачите и јасно ги дефинира одговорностите на физичките и правните трговски тела кон потрошувачите. Во 2024 година, беше донесено законодавство за спроведување, изготвено да се усогласи со *правото на ЕУ* за правата на потрошувачите и за означувањето стоки што им се нудат на потрошувачи. Националното законодавство за патувања во пакет-аранжмани сè уште не е усогласено со *правото на ЕУ*. Донесувањето на Стратегијата за заштита на потрошувачите (2025 – 2028 година) сè уште е во тек, а допрва треба да се развие веб-платформа што ќе обезбедува информации за заштитата на потрошувачите. Постои медијација во потрошувачки спорови, врз основа на одредбите од националниот Закон за медијација, но сè уште е тешко потрошувачите да пристапат до услугите за медијација.

Националното законодавство има високо ниво на усогласеност со *правото на ЕУ* за **општа безбедност на производите**, освен некои дефиниции, како и во однос на опасни имитации. Тоа останува делумно усогласено со законските барања за системот на ЕУ за брзо предупредување за опасни непрехранбени производи („Safety Gate“). Државниот пазарен инспекторат (ДПИ) се соочи со зголемен обем на работа како резултат на владините одлуки. ДПИ осигури 900 инспекции за надзор на пазарот во 2024 година, што резултираше со повлекување на 50 производи од пазарот. Списокот на овие повлечени производи е објавен на веб-страницата на Државниот пазарен инспекторат. Бројот на инспектори (170) останува недоволен.

Во однос на **прашања кои не се поврзани со безбедноста**, потребни се дополнителни напори за да се развијат насоките и постапките за жалби од потрошувачите и за надомест.

Јавно здравје

Финансирањето на **јавното здравство** во Северна Македонија се зголеми малку од 4,8 % од БДП во 2023 година на 5,07 % во 2024 година, но останува под просекот на ЕУ. Примарната здравствена заштита обезбедува универзално здравствено осигурување и е бесплатна. Опсегот на здравствените услуги и нивната достапност, особено на специјалистички медицински услуги и нивната географска распространетост останува несоодветен. Продолжи одливот на медицински персонал од јавниот здравствен сектор во приватниот сектор или на работа во странство. Трошоците за здравствена заштита што луѓето ги плаќаат сами се 41,7 % од вкупните трошоци поврзани со здравството, што претставува пречка за еднаков пристап до здравствена заштита. Иако националниот систем **е-Здравство** и неговата мобилна апликација

беа надградени со голем број нови модули и функции, системот за закажување треба да се подобри и сè уште не е интероперабилен со податоците на Фондот за здравствено осигурување.

Во однос на **контролата на тутунот**, земјата го ратификуваше Протоколот за елиминирање недозволена трговија со тутунски производи. Законодавството за контрола на тутунот е делумно усогласено со *правото на ЕУ*, но не е обезбедено соодветно спроведување и извршување. Сè уште не се изрекуваат казни за пушење во ресторани и други затворени простории, вклучувајќи ги јавните канцеларии и некои медицински установи. Во однос на **антимикробната резистенција (АМР)**, употребата на антибиотици останува висока. Нема напредок во врска со **сериозните прекугранични закани по здравјето**, а земјата треба да го заврши усогласувањето со *правото на ЕУ* за **заразни болести**. Вкупното ниво на вакцинација малку е зголемено. Трансплантациите на **крв, ткива, клетки и органи** продолжија да се зголемуваат. Сепак, правната рамка не е целосно усогласена со *правото на ЕУ*. Земјата не е усогласена со *правото на ЕУ* за **правата на пациентите во прекуграничната здравствена заштита**.

Немаше никаков развој во однос на **лековите за човечка употреба и лековите за ветеринарна употреба**, во однос на **процената на здравствената технологија**, во однос на **козметиката** или во однос на **медицинските помагала**, кои сите остануваат делумно усогласени. Распределбата на буџетот и на бројот медицински персонал вклучен во **менталното здравје** на децата и адолесцентите треба да се зголемат за да се задоволат зголемените потреби кај овој дел од населението. Кампањите за **скрининг на рак** продолжија, но свеста треба да се зголеми, а кампањите треба да опфатат повеќе групи на население. Регистарот на рак покажува зголемување на бројот регистрирани случаи и зголемена стапка на смртност. Планирани се повеќе буџетски средства и нови лекови за лекување **ретки болести**, но тие остануваат доволни само за околу една третина од регистрираните пациенти. Следењето на **превенцијата од злоупотреба на дроги и намалувањето на штетната употреба на алкохолот** продолжува да укажува на средни нивоа на злоупотреба. Осигурувањето **здрава животна средина** останува загрижувачка, бидејќи студиите укажуваат на зголемено влијание на загадувањето на воздухот врз здравјето. Напорите за борба против **нееднаквостите во здравството**, особено за Ромите, за луѓето што живеат во сиромаштија и за оние што живеат во оддалечени области, продолжија, но со ограничено влијание. Потребни се повеќе напори, покрај кампањите за подигање на свеста, за да се подобри пристапот на жените до здравството, вклучително во однос на сексуалното и репродуктивното здравје.

Здравството е еден од секторите кој најмногу е склон кон корупција. Земјата воспостави критериуми за избор и одредување на цените на здравствените услуги и цените на лековите и ги подобри постапките за лекување во странство. Беа започнати истраги за злоупотреба на програмите за здравствено осигурување за лица со попреченост. Потребни се понатамошни напори во насока на зајакнување на интегритетот, анкетните листови за имотна состојба и дигитализацијата за да се помогне во спречување на корупцијата во областа на здравствената заштита.

КЛАСТЕР 3: КОНКУРЕНТНОСТ И ИНКЛУЗИВЕН РАСТ

Поглавје 10: Дигитална трансформација и медиуми

ЕУ го поддржува непреченото функционирање на внатрешниот пазар за електронски комуникации, електронска трговија и аудиовизуелни услуги. Правилата ги штитат потрошувачите и поддржуваат универзална достапност на современи услуги.

Во однос на **дигиталната трансформација**, во јуни 2025 година беа донесени четири закони, вклучувајќи ги Законот за електронски комуникации, Законот за безбедност на мрежни и информациски системи, Законот за изменување на законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги и Законот за архивски материјал и архивска дејност. Земјата донесе долгорочна стратегија за информациски и комуникациски технологии (ИКТ) и акциски план за истата. Министерството за дигитална трансформација треба да ги подобри своите капацитети за поефикасно координирање на политиките за дигитална трансформација на земјата.

Во однос на **електронските комуникации**, Северна Македонија треба да направи дополнителни подобрувања за да се усогласи со Законот на ЕУ за Гигабит инфраструктура (GIA). Националниот оперативен план за широкопојасен интернет за 2019 – 2029 година останува важечки. Според Националната канцеларија за бродбенд компетентност (НКБК), во 2024 година, покриеноста со фиксен широкопојасен интернет во земјата со брз широкопојасен интернет изнесува 87,29 %. Јавното радиодифузно претпријатие, одговорно за развој на оптичка инфраструктура и осигурување пристап до широкопојасен интернет во области со недоволни комерцијални инвестиции од операторите, треба да ги зајакне своите капацитети. Агенцијата за електронски комуникации треба да ја зајакне својата независност.

Капацитетот на службите на европскиот број за итни повици 112 треба дополнително да се зајакне. Земјата е членка на Европското здружение за броеви за итни повици (EENA), одржувајќи активна координација.

Националниот портал за е-услуги беше надграден за да им понуди услуги на бизнисите. Корисничкиот интерфејс за пристап беше олеснет, а понудата на е-услуги беше проширена со нови услуги што најмногу ги бараат граѓаните. Некои лични документи, како што се изводи од матична книга на родени, матична книга на венчани и државјанство, сега се достапни онлајн. Северна Македонија треба да продолжи со напорите за усогласување со Европската рамка за интероперабилност и Законот за интероперабилна Европа.

Земјата сè уште треба да се усогласи со Законот за дигитални услуги (DSA) и Законот за дигитални пазари (DMA), што би го зајакнало регулирањето на онлајн платформите, би ја подобрило заштитата на потрошувачите, би промовирало фер конкуренција и би го поддржало развојот на побезбедна и потранспарентна дигитална средина.

Во однос на **дигиталната доверба и кибербезбедноста**, донесувањето на Законот за безбедност на мрежите и информациските системи и Законот за електронски комуникации дополнително придонесува за усогласување со Директивите NIS2. Националната стратегија за кибербезбедност беше донесена во јануари 2025 година. Сепак, државните институции мора дополнително да ја зајакнат својата инфраструктура и да ја зголемат експертизата за кибербезбедност. Кадровските и оперативните капацитети на националниот Центар за одговор на компјутерски инциденти, исто така, бараат значително зајакнување. Покриеноста на мобилната 5G мрежа продолжи да се шири низ целата земја. Нов телекомуникациски оператор успешно учествуваше на тендер за фреквенции. Северна Македонија треба да продолжи со спроведувањето на мерките од Пакетот алатки на ЕУ за кибербезбедност за 5G, вклучително и процена на профилот на ризик на добавувачите и воспоставување соодветни ограничувања и/или исклучоци за добавувачите со висок ризик.

Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги беше изменет. Постојните алатки за е-идентификација и сертификати за е-потпис сè уште не се лесни за користење и не се бесплатни за граѓаните. Потребни се дополнителни напори за да се постигне целосно усогласување со новата Регулатива за рамката на ЕУ за дигитален идентитет (eIDAS 2.0) и Директивата за е-приватност.

Во однос на **медиумите**, започна процесот на изготвување и изменување неколку подзаконски акти од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (ЗААВМУ) за зајакнување на неговиот професионален капацитет во согласност со Директивата за аудиовизуелни медиумски услуги. Регулаторот за медиуми донесе различни упатства и правилници, вклучувајќи ги и оние за пласирање производи, пристапност, емитување европски дела и следење говор на омраза. Сепак, регулаторот сè уште треба да ги зајакне своите капацитети за ефикасно спроведување на своите надлежности, особено надзорот и регистрацијата на даватели на платформи за споделување видеа. Јавниот радиодифузен сервис (ЈРДС) имаше корист од подобрувањата на рамката за финансирање во Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги. Сепак, предизвиците останаа во текот на целиот извештаен период, вклучувајќи ги одложените назначувања на Програмскиот совет на јавниот радиодифузен сервис и недоволната институционална автономија. Дополнително, јавниот радиодифузен сервис треба систематски да следи саморегулаторен документ за содржини надвор од изборите, а вклучувањето на засегнатите страни во неговата програма останува ограничено.

ЕУ ја поканува Северна Македонија целосно да се усогласи со Законот за вештачка интелигенција на ЕУ, обезбедувајќи ги потребните структури за извршување.

Поглавје 16: Оданочување

Правилата на ЕУ за оданочување опфаќаат данок на додадена вредност, акцизи и аспекти на корпоративно оданочување. Тие, исто така, ја опфаќаат и соработката меѓу даночните администрации, вклучително и размената на информации за спречување даночно затајување.

Во однос на **индиректното оданочување**, Законот за акцизи беше изменет за да се одложи примената на одредбите за регистрација, поднесување месечни извештаи и декларации на акцизни обврзници кои работат со вино и нови енергетски производи (електрична енергија, природен гас, јаглен, кокс и лигнит), за кои е пропишана акцизна стапка од нула (0) денари, со оглед на тоа што нема фискални импликации за буџетот. Доцнењата во процесот на враќање на ДДВ остануваат доста видливи, бидејќи само 10 % од повратот е платен во законскиот рок.

Во однос на **директното оданочување**, донесен е нов Закон за минимален глобален данок на добивка на корпорации, со кој се воведува стапка на данок на добивка од 15 % за домашните компании кои се подружници на мултинационални компании, со што се усогласува со глобалниот минимален данок (GMT) на ОЕЦД и Директивата (ЕУ) 2022/2523 на Советот. Новата стапка ќе се применува од 2026 година, врз основа на работењето на компаниите во 2025 година. Земјата сè уште треба да го усогласи своето законодавство со Директивата за спојувања.

Во однос на **административната соработка и меѓусебната помош**, Северна Македонија потпиша 49 спогодби за двојно оданочување, вклучително и со 23 земји членки на ЕУ, освен Кипар, Малта, Португалија и Грција. Земјата сè уште не се обврзала на датум за започнување на автоматската размена на информации за финансиски сметки во согласност со стандардот на Организацијата за економска соработка и развој (ОЕЦД), иако техничката соработка и размената на информации со Секретаријатот на ОЕЦД се во тек. Земјата продолжи да ги

спроведува минималните стандарди на Инклузивната рамка за спречување ерозија на даночна основа и префрлање на профитот (BEPS).

Во однос на оперативниот капацитет и компјутеризацијата, Управата за јавни приходи (УЈП) сè уште треба да ги подобри своите деловни процеси, да ја развие усогласеноста во управувањето со ризици и да го продолжи процесот на проширување на е-услугите. Донесен е нов стратешки план 2025 – 2027, како и нова реформска програма за дигитална транзиција, како патоказ за модернизација на УЈП. Започнати се подготовките за спроведување нов интегриран ИТ даночен систем, со цел да се замени сегашниот фрагментиран ИТ систем до 2028 година. Сепак, напредокот е бавен.

Поглавје 17: Економска и монетарна политика

Правилата на ЕУ бараат независност на централните банки и им забрануваат директно да го финансираат јавниот сектор. Земјите членки на ЕУ ги координираат своите економски политики и подлежат на фискален, економски и финансиски надзор.

Во однос на **економската политика**, Северна Македонија има високо ниво на усогласување со *правото на ЕУ* за среднорочни буџетски рамки. Законодавството е делумно усогласено со *правото на ЕУ* за буџетски прогнози, статистика, нумерички фискални правила и транспарентност на општите владини финансии. Неодамна воспоставениот Фискален совет продолжи со работа, издавајќи мислења за фискалната стратегија и за буџетот. Сепак, одложено е спроведувањето на новиот Закон за буџетите, кој е влезен во сила во јануари 2025 година. Макроекономските и буџетските прогнози често се преоптимистички, често немаат квантифицирани фискални влијанија од новите предлози. Исто така, фискалните податоци и понатаму се делумни и во нив не се вклучени голем дел од јавните субјекти.

Во однос на **монетарната политика**, Северна Македонија има високо ниво на усогласеност со *правото на ЕУ*.

Успешно е спроведена препораката на Комисијата за обезбедување независност на Народната банка во однос на статусот на нејзините вработени. Новодонесениот Закон за административни службеници експлицитно ја иззема Народната банка, а Законот за вработените во јавниот сектор имплицитно ја иззема со изоставување на Народната банка од дефиницијата за институции од јавниот сектор. Овие законски измени ефикасно го намалија ризикот од компромитирање на независноста на Народната банка во однос на статусот на нејзините вработени.

Измената на Законот за Народната банка на Република Северна Македонија од јануари 2025 година, донесена во скратена собраниска постапка, воведува промени во механизмот за распределба на профитот на централната банка, воспоставен во март 2024 година, кој имаше за цел градење општи резерви и зајакнување на финансиската независност на Народната банка. По законската измена, поголемиот дел од профитот ќе се распредели во владиниот буџет.

Програмата за економски реформи (ПЕР) за 2025 – 2027 година, поднесена до Европската комисија, ја опишува среднорочната макроекономска и фискална рамка на Северна Македонија. Спроведувањето на насоките за политиките утврдени во заклучоците од Економскиот и финансискиот дијалог од мај 2024 година беше само ограничено, што е полошо отколку во претходните години.

Поглавје 19: Социјална политика и вработување

Во правилата на ЕУ во областа на социјалната политика се вклучени минимални стандарди за трудово право, еднаквост и недискриминација, здравје и безбедност при работа. Тие, исто така, промовираат социјална инклузија и социјална заштита, како и социјален дијалог на ниво на ЕУ.

Во однос на законодавството за **трудоово право**, Законот за изменување на Законот за работни односи беше донесен во февруари 2025 година, а Законот за работно ангажирање на лица беше донесен во мај 2025 година. Во јуни, Законот за работни односи беше изменет за да се намали потребниот праг за застапеност на синдикатите на национално ниво, заедно со измените на Законот за заштита од мобинг на работното место.

Во однос на **безбедност и здравје при работа**, допрва треба да се донесе новиот Закон за безбедност и здравје при работа. Во 2024 година, извршени се 9.806 инспекции во областа на безбедноста и здравјето при работа. Издадени се 2.543 решенија за недостатоци и неправилности. Издадени се 484 платни налози, 27 прекршочни пријави и 19 кривични пријави во областа на безбедноста и здравјето при работа. Околу 3.000 инспекции се извршени по пријави за несреќи при работа. Властите треба да ја донесат новата стратегија 2026 – 2030 и акцискиот план 2026 – 2027 за безбедност и здравје при работа. Потребно е да се зголеми капацитетот на Државниот инспекторат за труд за справување со прашањата поврзани со безбедноста и здравјето при работа и да се воспостави систем за следење на повредите и смртните случаи поврзани со работата.

Во однос на **социјалниот дијалог**, спроведувањето и донесувањето на колективните договори во приватниот сектор останаа слаби. Со одлуката на Уставниот суд од октомври 2024 година се укина постапката за поднесување и регистрација на колективни договори и нивните измени. Законот за мирно решавање на работните спорови допрва треба да се спроведе. Капацитетите на социјалните партнери бараат дополнително зајакнување. Договорот за основање на Економско-социјалниот совет (ЕСС) беше изменет во октомври 2024 година. Со изменетиот договор, членови на Владата во ЕСС се министерот за економија и труд (претседател на ЕСС), министерот за финансии, министерот за социјална политика, демографија и млади и министерот за образование и наука.

Во однос на **политиката за вработување**, капацитетот на Агенцијата за вработување мора да се зајакне за да се подобри испораката на активните мерки за пазарот на трудот и на шемата Гаранција за млади. Треба да се донесе новата стратегија за Акцискиот план за вработување за периодот 2025 – 2027 година.

Во однос на **учеството на работната сила и стапката на невработеност**, *видете го статистичкиот анекс и одделот за функционирање на пазарот на труд под 2.3 Економски критериуми*. Шемата Гаранција за млади останува главна мерка за справување со невработеноста кај младите. Нејзиното спроведување продолжи низ целата земја, по донесувањето на Планот за спроведување на Гаранцијата за млади 2023 – 2026. Гаранцијата за млади вклучуваше вкупно 21.641 млади невработени лица, од кои 11.032 беа жени. Вработени се вкупно 7.116 млади лица, додека 1.564 учествуваа во активни мерки за вработување за зголемување на вработливоста. Мерките за вработување создадоа работни места, при што 251 лице имаа корист од субвенции за плати, а 281 од создавање нови работни места. Невработените лица учествуваа во пракси (848), обука за дигитални вештини (294) и обука за занимања за кои постои голема побарувачка на пазарот на трудот (211), а 1.084 лица добија поддршка за кариера, профилирање и индивидуални планови. Гаранцијата за млади поддржа 1.453 Роми, што резултираше со 271 понуди за вработување во рок од четири месеци.

Во однос на **социјалната заштита и инклузија**, немаше прилагодување на пензиите според формулата пропишана во член 37 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување. Сите пензионери кои го стекнаа своето право до 28 февруари 2025 година, добија фиксно

зголемување на нивната пензија. До крајот на август 2025 година, 32.865 домаќинства примале загарантирана минимална помош. За справување со енергетската сиромаштија, домаќинствата што примаат загарантирана минимална помош и корисниците на социјална помош добиваат и енергетски додаток, а нивниот број изнесува 13.765 приматели.

Децентрализацијата на социјалната помош сè уште е умерена. И понатаму има напредок во спроведувањето на Националната стратегија за деинституционализација 2018 – 2027. Примарниот фокус на Акцискиот план за деинституционализација 2023 – 2025 за спроведување на Националната стратегија за деинституционализација 2018 – 2027 беше да се заврши трансформацијата на Заводот за рехабилитација на деца и младинци во Скопје во центар за социјални услуги.

Министерството за социјална политика, демографија и млади донесе одлука за утврдување на цените за социјалните услуги за 2025 година. Подобни кандидати се здруженија, приватни даватели на социјални услуги и општини. Од крајот на август 2025 година, има 152 лиценцирани даватели на социјални услуги, како што е наведено во Законот за социјална заштита, со капацитет да им пружат услуги на околу 7.327 корисници, првенствено насочени кон постарите лица (1.602 корисници/22 %) и лицата со попреченост (5.230 корисници/71 %). Мрежата на овластени даватели на социјални услуги финансирани од државата се зголеми со 83 склучени административни договори.

Во моментот е именувана и националната контакт-точка за Европската гаранција за деца.

Во однос на **недискриминација во вработувањето и социјалната политика**, сè уште нема усогласеност на националното законодавство со релевантното *право на ЕУ*, вклучително и во однос на Директивата за еднаквост при вработување и Директивата за расна еднаквост. Уште повеќе се одложи усогласувањето на Законот за работни односи со Законот за спречување и заштита од дискриминација. Во 2024 година, повеќето пријавени случаи до Народниот правобранител и Комисијата за спречување и заштита од дискриминација, беа во контекст на вработувањето и работните односи. Во 2024 година, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација работеше на 485 случаи на дискриминација, од кои 407 се новоотворени. Повеќето жалби се засновани на национално или етничко потекло, што исто така беше најраспространетата форма на дискриминација идентификувана во наодите на Комисијата. Како и

претходната година, јавниот сектор останува примарно место за дискриминација, опфаќајќи 66 отсто од случаите. Најчестите области на дискриминација во 2024 година беа во областа на работата и вработувањето (39 %), по што следеа прашања поврзани со членството во синдикатите, информациите од јавен карактер и медиумите, како и образованието, пристапот до стоки и услуги и судството. Жените (49,6 %) и мажите (50,4 %) подеднакво поднесуваат жалби до Комисијата.

Поднесени се вкупно 53 претставки до Народниот правобранител (три повеќе отколку во 2023 година). Анализата на податоците покажува дека, уште еднаш годинава, најголем број претставки се во областите на вработување и работни односи (31 претставка) и пристап до

стоки и услуги (9 претставки).

За еднаквоста помеѓу жените и мажите во областа на вработувањето и социјалната политика, и понатаму има забележлив родов јаз на пазарот на трудот, и покрај планирањето на новиот акциски план 2024 – 2027 за спроведување на Националната стратегија за вработување (2021 – 2027). Стратегијата за формализирање на неформалната економија (2023 – 2027) не е доволно родово сензитивна. Податоците за жените корисници на активните мерки на пазарот на трудот за 2024 година не се достапни (46 % во 2023 година), а жените од руралните области и понатаму се слабо интегрирани на пазарот на трудот, истакнувајќи ја потребата за зајакнување на Агенцијата за вработување.

Новиот закон за заштита од вознемирување на работното место сè уште не е донесен. Родовите разлики во учеството во работната сила и понатаму се големи – 57 % од жените во работоспособното население се економски неактивни, во споредба со 38 % од мажите. Лошата инфраструктура за згрижување на децата и понатаму е главна причина за тоа, со само 1,3 детски градинки достапни на 1.000 деца од предучилишна возраст. Повеќе од половина од општините имаат стапка на покриеност под 30 %. Програмата за поддршка за социјална сигурност на жените кои вршат земјоделска дејност за 2024 година воведува породилно отсуство, но останува дискрециона и нема правна трајност. Следењето на родовиот јаз во платите е попречено заради немање официјални и ажурирани податоци.

Северна Македонија сè уште треба да го усогласи своето законодавство со *правото на ЕУ* за родова еднаквост во ова поглавје, вклучувајќи ја Директивата за рамнотежа помеѓу работата и приватниот живот, Директивата за транспарентност на платите и Директивата за жени во управните одбори.

Постои умерено ниво на подготвеност за учество во **Европскиот социјален фонд**. (видете и *Поглавје 22 – Регионална политика и координација на структурните инструменти*).

Поглавје 20: Претпријатија и индустриска политика

Индустриската политика на ЕУ ја зајакнува конкурентноста, ги олеснува структурните промени и поттикнува опкружување погодно за бизнис што ги стимулира малите и средните претпријатија (МСП).

Начелата на претпријатија и индустриската политика се расфрлани во голем број стратешки документи под надлежност на различни државни органи. Министерството за економија и труд беше реструктурирано со преземање на надлежностите за вработување и координативни функции од поранешната канцеларија на вицепремиерот за економски прашања, додека надлежностите во областа на енергетиката, концесиите и јавно-приватните партнерства беа префрлени на новоформираното Министерство за енергетика. Планот за консолидирање на административните структури во оваа област, донесен минатата година, не започна со примена.

Собранието ја донесе Националната стратегија за развој 2024 – 2044 како главна стратешка визија за развој на земјата и развој на приватниот сектор во октомври 2024 година. Во тек е нов акциски план за индустриска политика. Новата стратегија за развој на МСП 2025 – 2030 врз основа на Законот за мали бизниси беше донесена во август 2025 година. Стратегијата за корпоративна општествена одговорност е во изработка.

Владата обезбеди кредитна линија од 250 милиони евра за приватни компании, врз основа на кредити дистрибуирани преку комерцијални банки со фиксна каматна стапка од 1,9 %, додека маржата на банката е субвенционирана. Во рамките на добро капитализираниот финансиски сектор на земјата, овој вид државна интервенција без наведена политичка цел е нејасен.

Дијалогот со стопанските комори и другите бизнис-здруженија беше намален по укинувањето

на позицијата вицепремиер за економски прашања. Освен комуникацијата преку медиумите, веб-базираната платформа останува главната алатка за системска комуникација со бизнисите, но е ограничена на правни акти. Земјата треба да воспостави редовен, инклузивен и системски механизам за дијалог кој повеќе ќе има слух за потребите на бизнисите. Трендот за донесување мерки, закони и спроведување правни акти без претходно известување и период на прилагодување за компаниите продолжи во извештајниот период, вклучително и преку употреба на забрзани постапки во Собранието.

И понатаму постои преклопување на мерките на политиката за финансиска и нефинансиска помош за компании, а кои се управувани од различни министерства или јавни тела. Мерките не се оценуваат според нивната релевантност, нивниот потенцијал да ја нарушат конкуренцијата на пазарот или нивната ефикасност и влијание врз целокупниот економски раст. Со исклучок на Стратегијата за паметна специјализација, се чини дека недостигаа планирањето засновано на докази и процената на влијанието. Иако има редовно следење на спроведувањето на политиките врз основа на влезните индикатори, евалуацијата на влијанието од стратегиите е многу ограничена.

Во 2024 година, дополнителни 196 компании имаа корист од Законот за финансиска поддршка на инвестициите и повеќе од 300 апликации беа примени до септември 2025 година. Недостигот од објективни и транспарентни практики за доделување го нарушува проектираниот ефект од доделената државна помош. Спроведувањето на планот за забрзан економски раст, донесен во 2022 година, останува неизвесно бидејќи во извештајниот период не се случија конкретни активности.

Не се преземени значајни активности во борбата против сивата економија. Потенцијалот за поедноставување и дигитализација на јавните постапки е недоволно искористен како начин за намалување на административниот товар на компаниите и неформалноста, особено за регистрација на бизниси и работни дозволи.

Улогата на Агенцијата за иновации, научно-технолошки развој и претприемништво беше значително подобрена со оглед на тоа што повеќе ресурси и мерки се планирани во нејзиниот оперативен план за 2025 година. Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони ја заврши програмата за интегрирање на локалните компании во глобалните вредносни синџири. Исто така, беа направени законски измени за да им се овозможи на веќе основаните компании, според пропишаните услови, да ги прераспределат бизнисите во зоните и да ги искористат предностите на придобивките од зоната. Компаниите имаат тешкотии да најмат квалификувани работници поради значителната емиграција и постојаното несогласување помеѓу побарувачката и понудата на вештини на пазарот на трудот. Доцнењето на повратот на ДДВ значително ја попречува ликвидноста на компаниите и предвидливоста на деловното работење.

Во однос на **политичките инструменти**, Северна Македонија учествува во столбот за МСП од Програмата за единствен пазар.

Во однос на Директивата против задоцнето плаќање, почнувајќи од 1 јануари 2025 година, рокот за намирување на паричните обврски на субјектите во јавниот сектор е до 30 дена; за субјектите во здравствениот сектор, истиот е до 60 дена. Фондот за иновации и технолошки развој беше затворен поради бројни дејства на лошо управување со ресурсите. Неговите мандати беа префрлени на Агенцијата за иновации, научно-технолошки развој и претприемништво, иако законската измена сè уште е во тек. Во однос на **секторските политики**, беа изнесени неколку мерки од Стратегијата за паметна специјализација. Се подготвува нова стратегија за туризам.

Поглавје 25: Наука и истражување

ЕУ обезбедува значителна поддршка за истражувањето и иновациите. Сите земји членки можат да учествуваат во програмите за истражување и иновации на ЕУ и да имаат корист од нив, особено таму каде што постои научна извонредност и солидна инвестиција во истражување и иновации.

Северна Македонија значително ги зголеми буџетските средства за наука, достигнувајќи речиси 11 милиони евра за 2025 година, што е зголемување од 58 % во споредба со 2024 година. Од овој износ, 5,5 милиони евра се наменети за клучната иницијатива: спроведување на Стратегијата за паметна специјализација, главната политика за иновации и истражување. Беа воведени првите мерки од Стратегијата за паметна специјализација.

Националниот секретар на Северна Македонија (ЕСО МК) за Европскиот институт за иновации и технологија (EIT) – Центрите RIS на заедницата на ЕИТ, потпиша меморандум за разбирање со Стопанската комора, постави посебна веб-страница и одржа голем број промотивни настани. Беше формиран првиот Европски центар за дигитални иновации (ЕЦДИ) во земјата. Исто така, на државниот универзитет е формиран Центар за отворена наука за да обезбеди обука и поддршка за управување со податоци, развој на политики и практики за отворена наука.

Во однос на **иновациите**, Фондот за иновации и технолошки развој е затворен во август 2025 година. Новиот Закон за иновациска дејност, научно-технолошки развој и претприемништво беше донесен со цел да се формира единствен орган за иновации, научно-технолошки развој и поддршка на претприемништвото. Во согласност со законот, формиран е нов орган, Агенцијата за иновации, научно-технолошки развој и претприемништво. Таа ги презеде сите мандати на ФИТР и почна да работи на нов модел за финансиска поддршка за иновации во приватниот и јавниот сектор.

Севкупните инвестиции во истражувањето и иновациите останаа ниски (само 0,38 % од БДП за 2022 година), додека учеството на приватниот сектор во истражувањето останува маргинално.

Северна Македонија е вклучена во Европската комисија за иновации со резултат од 40 % од просекот на ЕУ во 2025 година. Перформансите на земјата се под просекот, а јазот во иновациите со ЕУ се шири. Треба да се постигне понатамошен напредок во однос на расходите за ризичен капитал во бизнис-сектор, како и директната и индиректната владина поддршка за истражување и развој на бизнисите.

Учеството на Северна Македонија во Рамковната програма на ЕУ за истражување и иновации – Хоризонт Европа се зголемува. Позитивниот тренд продолжи. Посебни предности се забележуваат во Хоризонт Европа во рамките на столбот II „Глобални предизвици и европска индустриска конкурентност“. Сè уште не е изготвен Националниот патоказ за трансфер на технологија. Надлежните органи мора да го зајакнат своето учество во новата Европска истражувачка област и во новата Европска агенда за иновации.

Поглавје 26: Образование и култура

ЕУ ја поддржува соработката во образованието и културата преку програми за финансирање и координација на политиките на земјите членки преку „отворен метод на координација“. ЕУ и земјите членки, исто така, мора да спречат дискриминација и да обезбедат квалитетно образование за децата на работниците мигранти, вклучително и оние од обесправени средини.

Стратегијата за образование 2018 – 2025 е главниот документ кој го регулира образовниот сектор. Механизмите за следење не се добро дефинирани. Треба да се подготви и донесе нова стратегија за образование. Јавните расходи за образование и обука малку се намалија на 3,17 % од БДП во 2024 година, што е сè уште далеку под просекот на ЕУ од 4,6 %. Буџетот за

образование се намали како дел од вкупниот државен буџет во 2024 година (9,15 %) во споредба со 2023 година (11,7 %).

Во текот на извештајниот период, капацитетот на јавните и приватните институции за **предучилишното образование и грижа за деца (ЕСЕС)** се зголеми за 1.072 места. Меѓу децата на возраст од 0 до 6 години, 37,4 % се запишани во градинка. Кај оние на возраст од 3 до 6 години, стапката на запишување е 46,8 %, што покажува мало зголемување, но сепак е значително под целта на ЕУ за присуство на децата во предучилишното детско образование и грижа поставена на 96 %. Во согласност со Законот за основно образование, постепено се воведува концептот за основно образование кој вклучува и зелени вештини, како и нови наставни програми. Властите треба да ги подобрат капацитетите во училишниот систем што ќе овозможи оптимизација и реструктурирање на училишната мрежа. Вкупно 10 општини подготвија план за оптимизирање на училишната мрежа. Допрва треба да се одобри нов модел на финансирање за основното образование, кој има за цел поефикасна прераспределба на средствата меѓу општините, развиен од Министерството за образование и наука (МОН).

Бројот на ученици во **основно образование** е намален за 1,5 % во однос на претходната година, додека во средното образование е зголемен за 0,53 %. Во 2024 – 2025 година, имало 177.740 (86.051 жени) во основното образование. Во средното образование, вкупниот број запишани ученици изнесува 66.075 (31.948 се женски). Северна Македонија учествуваше во Меѓународното истражување за настава и учење (ТАЛИС 2024) и учествува во ПИСА 2025.

Законот за **стручно образование и обука (СОО)** беше донесен во декември 2024 година, со кој се воведоа неколку клучни иновации како што се формализирање на партнерствата за двојно образование помеѓу стручните институции и работодавачите, нагласување на учењето базирано на работа и утврдување законска рамка за воспоставување мрежа на Регионални центри за СОО (РЦСОО). Четири дополнителни РЦСОО беа одобрени во периодот 2024 – 2025 година. Постои јасен тренд на зголемување на бројот ученици запишани во СОО. 4.171 студенти беа запишани во дуално образование и соработуваа со 650 компании, во споредба со 3.755 запишани студенти и 560 компании вклучени во дуално образование во 2023 – 2024 година. Бројот на дуални стручни паралелки се зголеми од 259 во периодот 2023 – 2024 година на 283 во периодот 2024 – 2025 година. Во 2024 година, Министерството за образование и наука започна неколку иницијативи за стипендии за дуално образование. Концепцијата за постсредно образование беше донесена во јануари 2025 година.

Во однос на **високото образование**, во учебната 2024/2025 година, запишани се вкупно 53.535 студенти, што претставува зголемување од 2,33 %. Бројот на студентки изнесува 59,3 %. Поголемиот дел од студентите (76,8 %) се запишани во јавните високообразовни институции, додека 23,2 % се запишани во приватни институции. Главен предизвик останува подобрувањето на квалитетот на високото образование преку развој на процесите за акредитација и обезбедување квалитет. Северна Македонија е членка на Европскиот простор за високо образование (Болоњски процес) и треба да работи на целосно спроведување на клучните обврски според извештајот за спроведување на Болоњскиот процес од 2024 година, особено во однос на автоматското признавање и обезбедувањето квалитет. Три универзитети од Северна Македонија учествуваат во европските универзитетски алијанси.

Новиот закон за **Националната рамка на квалификации (НРК)** беше донесен во декември 2024 година. Од 16-те секторски комитети, формирани се 14. беше изготвен Прирачник за прилагодување на постојните квалификации кон барањата на Европската рамка на квалификации и НРК и донесени се 10 стандарди за квалификација.

Законот за **образование на возрасни** е донесен во декември 2024 година, по што следи концепцијата за образование на возрасни, формализирајќи го системот за валидација на неформалното образование и информалното учење. Во октомври 2025 година беше донесена

Национална развојна стратегија 2025 – 2030.

Во однос на **инклузивното образование**, по постигнатиот одреден напредок, имено со задолжително запишување на учениците со посебни образовни потреби во редовните основни училишта, измените на Законот за основно образование го вратија процесот во претходна состојба со тоа што дозволија запишување во ресурсни центри. Уделот на учениците со посебни образовни потреби во основните училишта во 2024 – 2025 година изнесува 1,3 %. Вкупниот број асистенти во основното образование се зголеми од 818 во учебната 2023 – 2024 година на 1.018 во учебната 2024 – 2025.

Во текот на извештајниот период, 44 ромски образовни медијатори во основните училишта беа достапни во 26 општини. Во учебната 2024 – 2025 година, вкупниот број ромски ученици запишани во основното образование бил 10.288, додека во средното се зголемил на 2.157. Министерството за образование и наука додели 934 стипендии за основно образование. Во високото образование, 150 стипендии беа доделени на студенти Роми, додека вкупниот број активни студенти Роми е 250. Властите треба дополнително да овозможат развој на **дигитални вештини** во текот на основното и средното образование и да ги зголемат капацитетите на образовните институции и вештините на наставниците за да ги развијат овие вештини во согласност со Акцискиот план на ЕУ за дигитално образование 2021 – 2027. Во 2024 година, земјата ја воведе алатката SELFIEforTEACHERS, нудејќи увиди за подобрување на дигиталните вештини на наставниците и поддржувајќи ги образовните стратегии. Северна Македонија презеде чекори кон ефективна, кохерентна и инклузивна дигитална трансформација на својот образовен систем, преку опремување на училиштата, пуштање во употреба на дигитални учебници во основното образование и преку пуштање пилот-проект на новиот Систем за управување со информации во образованието (ЕМИС), за кој се очекува да биде целосно функционален во основното и средното образование од септември 2025 година. Законот за учебници, кој исто така промовира дигитални учебници и иновативни образовни материјали, беше донесен во декември 2025 година.

Северна Македонија продолжува да учествува во **програмата Еразмус+** како придружна земја. Во 2024 година, организациите учествуваа во 671 **Еразмус+** проекти. Националната агенција Еразмус+ се соочува со зголемен надзор од Комисијата поради голем број прашања за неусогласеност. Земјата и понатаму учествува во работните групи на Европскиот образовен простор 2021 – 2025.

Во однос на **политиките за млади** нема извештаи за Националната стратегија за млади за 2023 – 2027 година и акцискиот план за 2023 – 2025 година. Во однос на **спортот**, Северна Македонија и понатаму учествува во Европската недела на спортот.

Во однос на **културата**, земјата дополнително го одложи донесувањето на измените на националното законодавство за култура и стратегијата за културен развој и заштита на наследството за периодот 2023 – 2027 година. Министерството за култура треба да го зајакне својот капацитет и да обезбеди соодветно финансирање за заштита на различните културни изрази и наследство на земјата. Потребни се поголеми напори за заштита на културното наследство. Градот Скопје, назначен за Европска престолнина на културата за 2028 година, мора да ги забрза подготвителните активности во согласност со препораките од состаноците за следење. Северна Македонија ја ратификуваше Конвенцијата на УНЕСКО од 2005 година за заштита и промоција на различноста на културните изрази. Северна Македонија продолжи целосно да учествува во програмата „Креативна Европа“.

Поглавје 29: Царинска унија

Сите земји членки се дел од Царинската унија на ЕУ и следат исти царински правила и постапки. Ова бара усогласување на законодавството, како и соодветен капацитет за

спроведување и извршување и пристап до и интероперабилност со електронската царинска средина на ЕУ.

Усогласувањето на **царинското законодавство** со *правото на ЕУ* е на високо ниво. Во областа на царинското законодавство, царинскиот тарифник за 2025 година беше донесен за да се усогласи со комбинираната номенклатура на ЕУ. Протоколот за елиминирање на недозволената трговија со тутунски производи од Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот беше ратификуван во декември 2024 година. Ова е една важна заложба што ја презема земјата во борбата против царинската измама, особено шверцот на тутунски производи. Измените на Регионалната конвенција за паневромедитерански преференцијални правила за потекло беа ратификувани и стапија во сила на 1 јануари 2025 година. Законот за ратификација на измените на Конвенцијата за заедничка транзитна постапка е донесен и објавен во Службениот весник во декември 2024 година. Овој закон е предуслов за започнување на новиот компјутеризиран транзитен систем – фаза 5, кој беше пуштен во употреба во јануари 2025 година.

Во однос на **административниот и оперативниот капацитет**, беше донесена нова стратегија за развој на Царинската управа за периодот 2025 – 2027 година. Воспоставен е сеопфатен разузнавачки систем за поддршка на истрагите и спроведување на стандардите. Контролите се засноваат на анализа на ризиците водена од разузнавањето, информации пред пристигнувањето и техники на селективност. Управувањето со ризик беше применувано систематски со процент на физичка контрола (црвен канал) од 5,5 % (5,7 % во 2023) и документарни контроли (жолт канал) што сочинуваат 17,4 % (16,9 % во 2023) од сите пратки во 2024 година. Донесена е нова стратегија за интегритет и антикорупција за периодот 2024 – 2027 година и истата се спроведува. Стратегијата вклучува 22 насочени мерки за спречување на корупцијата и зајакнување на интегритетот на царинските службеници и царинските институции. Се одржа напредна обука за етика, интегритет и борба против корупцијата.

Вкупните приходи на Царинската управа во 2024 година беа за 6,3 % повисоки во однос на 2023 година и изнесуваат над 2 милијарди евра. Исто така, се зголемува и бројот на запленетите стоки. Со Косово беше воведена едношалтерска контрола во април 2025 година на главниот граничен премин Блаце – Елез Хан. Беше спроведена Стратегијата за развој на ИКТ 2021 – 2025 со цел да се обезбеди развој и спроведување на националните системи во координација со оние на ЕУ. Обезбедено е одржување и понатамошен развој на системот за Интегрирана тарифна средина (ITE), а започна и развојот на Системи за регистрација и идентификација на економските оператори (EOS/EORI2) и Единствено управување со корисници и дигитални потписи (UUM&DS). Царинската управа има воспоставено редовна размена на податоци со голем број државни институции преку платформата за интероперабилност. За да може да се справи со тековниот обем на работа и планираната реформска агенда за проширување на царинските услуги, потребно е вработување персонал, особено во ИТ секторот.

Царинската управа учествуваше во пет меѓународни операции во 2024 година и ја продолжи соработката и размената на разузнавачки информации со царинските агенции во регионот и со меѓународните и регионалните организации.

Земјата треба да ја зајакне борбата против царинската измама, особено шверцот на тутунски производи и преку соработка со Европската канцеларија за борба против измама (ОЛАФ).

КЛАСТЕР 4: ЗЕЛЕНАТА АГЕНДА И ОДРЖЛИВА ПОВРЗАНОСТ

Овој кластер опфаќа: транспортна политика (Поглавје 14); енергетика (Поглавје 15); трансевропски мрежи (Поглавје 21); и животна средина и климатски промени (Поглавје 27).

Поглавје 14: Транспортна политика

ЕУ има заеднички правила за техничките и безбедносните стандарди, безбедноста, социјалните стандарди, државната помош и пазарната либерализација во патниот сообраќај, железничкиот сообраќај, внатрешниот воден сообраќај, мултимодалниот сообраќај, воздухопловството и поморскиот сообраќај.

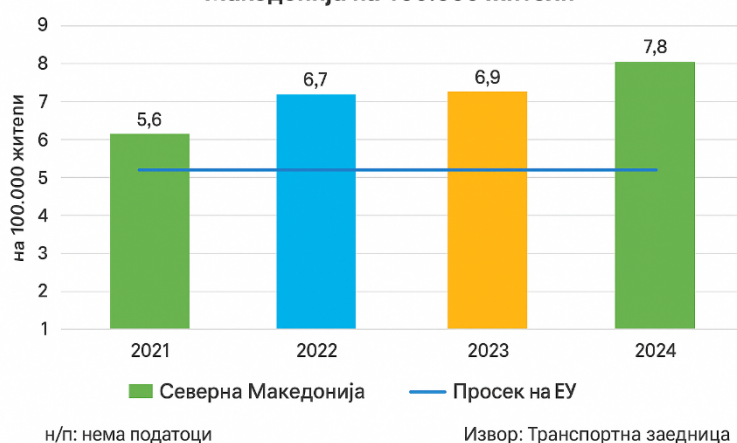
Во однос на **општото право на ЕУ за транспорт**, од 2023 година воспоставени се клучните стратешки документи за транспорт и за неговите потсектори. Сепак, не е постигнат напредок во развојот на акциски план што ќе ја придружува Националната транспортна стратегија за 2018 – 2030 година. Оперативниот и административниот капацитет останува низок за сите видови транспорт и не се вложени никакви напори за нивно зајакнување. Иако Северна Македонија е активно вклучена во работата на Транспортната заедница, сепак беше постигнат ограничен напредок во спроведувањето на акциските планови на Договорот за транспортна заедница. За периодот 2025 – 2027 година, Северна Македонија треба да се фокусира на спроведувањето на акциските планови на следната генерација на транспортната заедница одобрени во 2025 година. Скопје нема одржлив план за урбана мобилност.

Во однос на **патниот транспорт**, усогласувањето со *правото на ЕУ* е само делумно. Потребни се дополнителни напори за целосно усогласување со *правото на ЕУ* за социјалните и пазарните правила. Извршното тело за безбедност на сообраќајот на патиштата сè уште не е формирано, а сè уште недостига и национална стратегија за безбедност на патиштата. Законодавството за управување со

безбедноста на патната инфраструктура и безбедноста на тунелите во трансевропската патна мрежа не е усогласено со правилата на ЕУ. Иако Законот за превоз на опасни материи е усогласен со законодавството на ЕУ, сè уште не е назначен правен субјект за процена на сообразноста на опремата. Петгодишниот план за одржување на патиштата сè уште е во фаза на објавување, а националните закони не се ажурирани за да го одразат *правото на ЕУ* за интелигентни транспортни системи. Во септември, Собранието го донесе Законот за работното време на мобилните работници во патниот сообраќај и уредите за запишување во патниот сообраќај за целосна усогласеност со регулативата на ЕУ за паметни тахографи.

Во однос на **железничкиот транспорт**, исполнети се барања на пазарниот столб на *правото на ЕУ* во однос на раздвојувањето на управителот на инфраструктура и националниот железнички оператор. Измените на законот насочени кон затворање на пазарот за нови учесници сè додека земјата не се приклучи на ЕУ се сè уште во сила и претставуваат отстапување од клучната цел на законодавството на ЕУ и Договорот за транспортна заедница. Извршувањето на изменетото законодавство за безбедност на железниците и интероперабилност останува одложено, а подготвителните мерки сè уште не се започнати. Дирекцијата за безбедност на железницата не презема никакви чекори за зајакнување на своите оперативни капацитети. Нема напредок во формирањето тело за истраги и несреќи. Заемниот договор за прекугранична железничка соработка со Грција сè уште не е склучен.

Графикон 24: Жртви во сообраќајот во Северна Македонија на 100.000 жители

Во однос на **поморскиот транспорт**, Северна Македонија, иако е земја без излез на море, учествува во сите основни транспортни конвенции на Меѓународната поморска организација. Без одлагање треба да започне основното усогласување со законодавството.

Во однос на **внатрешниот воден транспорт**, Северна Македонија е делумно усогласена со законодавството на ЕУ. Земјата побара да учествува во стратегијата на ЕУ за развој на Дунавскиот Регион и останува активна во Меѓународната комисија за сливот на реката Сава. Сè уште е потребно усогласување на законодавството со општите правила што се применливи за транспортот на патници преку внатрешните водни патишта.

Во областа на **воздухопловството**, земјата одржува добро ниво на усогласеност со *правото на ЕУ* и делумно се усогласи со законодавството за безбедност во воздухопловството во рамките на извештајниот период. Треба да се направи повеќе во преостанатите важни области во процесот на регулаторното усогласување по посетата за проценка од страна на ЕСАА во 2024 година. ИТ системот за сертификација беше надграден во Агенцијата за цивилно воздухопловство, за да се усогласи со стандардите на ЕУ. Дополнителни напори сè уште се потребни во Агенцијата за цивилно воздухопловство во врска со наодите на Агенцијата за безбедност на воздухопловството на Европската Унија во однос на безбедносниот надзор на услугите за воздушна навигација. Треба да се задржи независното функционирање на давателот на услуги за воздушна навигација.

Во однос на **мултимодалниот транспорт**, постигнат е одреден напредок, при што подготвителните работи за мултимодалната клучка Трубарево напредуваат добро. Клучните технички студии и прелиминарниот дизајн со тендерска документација се очекува да бидат завршени во ноември 2025 година. Северна Македонија сè уште не е усогласена со Директивата за комбиниран транспорт.

Во однос на *правото на ЕУ* за **правата на патниците**, иако во секторот за воздушен транспорт е донесено соодветно национално законодавство, националното законодавство не е усогласено со правилата за правата на патниците.

Поглавје 15: Енергетика

Енергетската политика на ЕУ опфаќа снабдување со енергија, инфраструктура, внатрешен пазар на енергија, потрошувачи, обновлива енергија, енергетска ефикасност, нуклеарна енергија и нуклеарна безбедност, заштита од радијација и нуклеарна заштита.

Во однос на **безбедноста на снабдувањето**, новиот Закон за енергетика, донесен во мај 2025 година, има за цел усогласување со Регулативата за подготвеност за ризик во електроенергетскиот сектор, додека планот за подготвеност за ризик сè уште не е изготвен. Примарното и секундарното законодавство во Северна Македонија се усогласени со Директивата 2009/119/ЕЗ. Земјата и понатаму е зависна од јаглен. Термоцентралите во Битола и Осломеј/Кичево и понатаму работат на јаглен од ограничени домашни извори и од увоз. Трошоците за производство на електрична енергија произведена од државната компанија ЕСМ ја надминуваат продажната цена до универзалниот снабдувач, што доведува до постојани финансиски загуби и го поткопува и спроведувањето на Реформската агенда на ЕСМ и напредокот на зелената транзиција. Инсталираниот капацитет на електраните од обновливи извори на енергија се зголеми на 55,72 % од вкупниот инсталиран капацитет на електрична енергија и 41,03 % од вкупното производство на електрична енергија. Во однос на гасот, постигнат е напредок со законските измени за усогласување со *правото на ЕУ* за безбедност во снабдувањето, а Северна Македонија продолжува со неговото спроведување.

Владата го донесе годишниот план за спроведување на Праведната транзиција за 2025 година и формално се воспоставени структурите на управување. Сепак, планот треба да се направи пооперативен и да се користи како механизам за следење.

Во однос на **внатрешните енергетски пазари**, новиот Закон за енергетика претставува прв чекор кон интеграција на пазарот на електрична енергија, делумно усогласувајќи се со пакетот за интеграција на електрична енергија, додека донесувањето на мрежните кодекси и упатства сè уште не е завршено. Регулаторното тело доби дополнителни ресурси, но отпуштањата на членовите на одборот на крајот од 2024 година и неодамнешните обиди предизвикаа загриженост во врска со нејзината институционална независност.

Во однос на **обновливите извори на енергија**, Националниот план за енергија и клима (НПЕК) постави цел уделот на обновливите извори на енергија во финалната бруто-потрошувачка на енергија во 2030 година да биде 38 %, што одговара на целите поставени од Енергетската заедница. Напредокот во употребата на обновливите извори на енергија се одвива во енергетскиот сектор, но не и во секторите за транспорт и греење и ладење. Беше изготвен нов Закон за обновлива енергија за понатамошно усогласување на националното законодавство со Директивата за обновлива енергија (RED II), вклучувајќи ги и одредбите за биогорива. Постигнат е одреден напредок, со започнувањето аукции за обновлива енергија и развојот на системот за гаранции за потекло (електронскиот регистар за гаранции за потекло е во функција). Сепак, потребни се понатамошни напори за надградба на услугите за оптимизирање на балансирањето на мрежата и за да се осигури дека инвестициите во хидроенергија се во согласност со релевантното *право на ЕУ* за животна средина.

Законодавството за оценка на влијанието врз животната средина (ЕИА) не е усогласено со *правото на ЕУ* и претставува значителен ризик за квалитетни оценки на влијанието врз животната средина за стратешките енергетски проекти. Исто така, нема подобрувања во подзаконските акти кои се однесуваат на процесите на скрининг за мали хидроенергетски проекти со инсталирана моќност помала од 2 MW.

Законот за **енергетска ефикасност беше** ажуриран за да се усогласи со најновите измени на Директивата за енергетска ефикасност. Сертификацијата за енергетска ефикасност не се спроведува како што е предвидено во законот за градба. Спроведувањето на тековното законодавство не е подобро. Земјата не е усогласена со *правото на ЕУ* за енергетски ознаки.

Владата сè уште ги нема спроведено целосно мерките утврдени во Националниот акциски план за енергија донесен во декември 2022 година. Спроведувањето на Националниот план за енергија и клима (НПЕК) и Патоказот за праведна транзиција заостануваат. Административниот капацитет за справување со енергетската политика, стратешкото планирање и инвестициите во енергетскиот сектор се зголеми со формирањето на новото Министерство за енергетика и минерални ресурси. Сепак, не постои систем за собирање податоци за енергија за следење и известување за спроведувањето на политиките.

Во однос на **нуклеарната енергија, нуклеарната безбедност, заштитата од радијација и нуклеарната заштита**, немаше промени во извештајниот период. Северна Македонија треба да ги забрза своите напори за усогласување со законодавството на Евроатом.

Поглавје 21: Трансевропски мрежи

ЕУ ги унапредува трансевропските мрежи (ТЕН) во областите на транспорт, телекомуникации и енергетика за зајакнување на внатрешниот пазар и придонес во растот и во вработувањето.

Во однос на **транспортните мрежи**, поголемиот дел од патната мрежа не е усогласен со барањата на ТЕН-Т, при што, во тој поглед, Коридорот 10 е со поголем напредок од Коридорот 8. Двата коридора се стратешки столб за поврзување на Северна Македонија со мрежата ТЕН-Т, значително подобрувајќи ја регионалната пристапност на земјата, трговските врски и економската кохезија. Националната транспортна стратегија 2018 – 2030 (НТС) е во согласност

со развојот на ТЕН-Т, но сепак нема акциски план. Постои ограничен интерес за развој на одржливи планови за урбана мобилност. Студијата за мултимодалната клучка во Трубарево е во подготовка. Автопатот Градско – Дреново, дел од Коридорот 10д патот Страцин – Крива Паланка на Коридорот 8, беа отворени за сообраќај во јануари 2025 година.

Властите ја прекинаа третата фаза од железничкиот проект Коридор 8, кој ја поврзува Крива Паланка со границата со Бугарија. Потребни се итни напори за забрзување и повторно заживување на работата на железничкиот Коридор 8 и за унапредување на развојот на други приоритетни делници од основната мрежа, како за железничката, така и за патната. Соработката помеѓу Северна Македонија и Бугарија за изградба на железничката врска долж Коридорот 8 неодамна се подобри. Во ноември 2025 година, Северна Македонија и Бугарија се очекува да потпишат договор за подготовка, изградба и функционирање на тунелот долж коридорот, на границата меѓу двете земји. Потребни се поголеми напори од двете страни за итно финализирање на договорот со Грција за железничкиот граничен премин Креница – Неос Кавкасос, со оглед на тоа што оперативната железничка инфраструктура е веќе изградена. Постигнат е одреден напредок во изградбата на соодветна инфраструктура на железничката станица Табановце на границата со Србија.

Сè уште не се донесени петгодишните планови за одржување на патиштата и железницата.

Во однос на енергетските мрежи, во тек е изградбата на нова интерконекциска линија за пренос на електрична енергија од 400 kV со Албанија. Подготовката на техничката документација за зајакнување на преносната мрежа во Југоисточниот Регион на земјата е сè уште во тек, а започна и спроведувањето на техничката помош за озеленување и дигитализација на преносната мрежа во Југозападниот и Пелагонискиот Регион.

Националното законодавство не е усогласено со претходната Регулатива за ТЕН-Е, иако требаше да се усогласи со ревидираната ТЕН-Е до крајот на 2024 година.

Поглавје 27: Животна средина и климатски промени

ЕУ промовира силна климатска акција, одржлив развој и заштита на животната средина. Правото на ЕУ содржи одредби што се однесуваат на климатските промени, на квалитетот на водата и на воздухот, на управувањето со отпад, заштитата на природата, индустриското загадување, хемикалиите, бучавата и цивилната заштита.

Животна средина

Во однос на **хоризонталното законодавство**, нема напредок. Нема доволен капацитет и има недостиг на квалификуван персонал кој работи на прашања поврзани со животната средина во јавната администрација. Реформите за спроведување и извршување на законодавството за животна средина се во застој. Во јуни 2025 година, Собранието донесе измени на Законот за животна средина. Северна Македонија ги ратификуваше двата амандмани на Конвенцијата Еспо, кои се однесуваат на: (i) учество на јавноста во постапките на Конвенцијата, вклучително и вклученоста на граѓанското општество, особено на невладините организации; и (ii) понатамошно зајакнување на спроведувањето на Конвенцијата Еспо, преку подобрување на синергиите со други мултилатерални договори за животна средина. Не постои координирано и стратешко планирање ниту квалитетна подготовка за инвестиции во животната средина и инфраструктурата. Понатаму, постапките не се доволно транспарентни, додека усогласеноста со оцената на влијанието врз животната средина и стратешката оценка на животната средина (ОВЖС/СОЖС) и со другите елементи на хоризонталното *право на ЕУ* е слаба. Не се преземени никакви чекори за да се обезбеди целосно усогласување со Директивата на ЕУ за еколошка одговорност. Северна Македонија не започна истраги за кривични дела поврзани со животната средина (на пр., незаконско отстранување на опасен отпад), и покрај тоа што новиот Кривичен

законик е во сила повеќе од една година. Мониторингот на животната средина не ги исполнува стандардите на ЕУ. Немаше напредок во подготовката на националниот извештај за спроведувањето на Архуската конвенција. Архускиот центар не е целосно оперативен и обезбедува застарени податоци и информации. Обидите на граѓанското општество за пристап до правдата за прашања од областа на животната средина беа одбиени, бидејќи судовите не утврдија правна одговорност.

Во однос на **квалитетот на воздухот**, во текот на извештајниот период немаше никакви законски промени. Преземени се ограничени чекори за подобрување на многу ограничените капацитети за одржување, водење и проширување на постојниот систем за следење и структурите задолжени за собирање, обработка и известување податоци. Преземени се почетни чекори за измена и дополнување на законската и стратешката рамка, во согласност со новото *право на ЕУ*. Процесот на дефинирање зони и агломерации напредува, но сè уште треба да се финализира. Вкупно 10 општини треба да изготват планови за подобрување на квалитетот на воздухот, при што 7 од нив веќе имаат донесено такви планови. Од нив, три беа донесени во текот на извештајниот период, а еден е во фаза на изработка. Општините што донесоа планови беа Охрид, Прилеп и Велес. Планот на Струмица е во фаза на изработка, додека плановите за Куманово, Кавадарци, Гостивар и Струга се ажурираат.

Завршени се катастрите за загаденоста на воздухот за 10 општини – Кичево, Прилеп, Штип, Кавадарци, Кочани, Гевгелија, Велес, Струга, Тетово и Гостивар, а катастри за уште седум општини – Струмица, Битола, Пробиштип, Крива Паланка, Делчево, Дебар и Свети Николе – се очекува да бидат завршени.

Меѓутоа, спроведувањето и понатаму останува значителен предизвик во секторот за **управување со отпад**. Националните стратегии за управување со отпад и управување со тиња допрва треба да се донесат. Властите поднесоа формално барање до Европската комисија во врска со информациите наведени во Анекс VIII кон Регулацијата за транспорт на отпад, со барање за увоз од ЕУ на 18 текови отпад од листата на неопасен отпад.

Регионалните структури за управување со отпад не се функционални, а општинските комунални претпријатија не работат ефикасно. Се соочуваат со дополнителни одложувања во воспоставувањето регионален систем за управување со отпад низ целата земја. Не е постигнат опишан напредок во североисточните и источните региони, и покрај обезбедената значителна финансиска помош. Процесот сè уште е погоден од недостатокот на одговорност и посветеност од страна на локалните власти, како и од слабите меѓуинституционални односи и донесување одлуки.

Спроведувањето на **циркуларната економија** стагнира. Ограничената свест и знаењето на засегнатите страни, недоволните финансиски средства и инфраструктурните ограничувања продолжуваат да бидат главните предизвици.

Шемата за проширена одговорност на производителот (ПОП) не донесе очекувани подобрувања и продолжува да се соочува со низа постојани предизвици. Бројот на организации за одговорност на производителите (ООП) продолжува да се зголемува, но без соодветен надзор тоа може сериозно да го загрози функционирањето на пазарот и да го поткопа постигнувањето на националните цели.

Постои напредок во однос на активностите за санација поврзани со расчистувањето на Органско-хемиска индустрија Скопје (ОХИС), поранешна депонија на фабрика за органски хемикалии. Потребни се повеќе работа и средства за да се заврши чистењето на локацијата.

Во однос на **управувањето со квалитетот на водата**, треба да се донесе новиот Закон за вода за понатамошно усогласување со Рамковните директиви за води и подземни води. Плановите за управување со речни сливови и надградената стратегија за мониторинг на водата не се

донесени. Нема напредок во усогласувањето со *правото на ЕУ* за поплави и повторна употреба на водата. Слабите административни и технички капацитети на централно и локално ниво, неурамнотежената распределба на функциите и големата зависност од донаторска поддршка го попречуваат спроведувањето. Програмата за управување со водите за 2025 година беше донесена. Непречистените отпадни води и испуштањето од поголемите градови остануваат примарни извори на загадување на водата, особено за реките. Недостатокот на означување на чувствителни области и недостатокот на стратегија за управување со тиња го попречуваат третманот на отпадните води во согласност со релевантното *право на ЕУ*. Одржливоста на инфраструктурата бара реформи во јавните комунални претпријатија и користење на модел на финансирање, со примена на начелата „загадувачот плаќа“ и „целосен надомест на трошоците“. Системот за инспекција и санкции останува неефикасен и треба значително да се зајакне, бидејќи предизвика незадоволство кај јавноста.

Во однос на **заштитата на природата**, законите што се усогласуваат со Директивите за живеалишта и птици и законодавството CITES, сè уште не се донесени. Не е постигнат напредок во усогласувањето со Директивата за зоолошки градини, а зоолошките градини немаат капацитет за зачувување на биолошката разновидност. Сè уште не е основана посебна институција за заштита на природата, и покрај тоа што тоа е важна цел во националната стратегија за заштита на природата. Националниот информативен систем за биолошка разновидност сè уште не е функционален, а идентификувањето на потенцијални локации на НАТУРА 2000 се соочува со институционални тешкотии. Процесот на прогласување заштитени подрачја од големо значење, како што се Охридското Езеро, Студенчишкото Блато, кањонот Матка и повторното прогласување на Националниот парк Маврово, сè уште не е финализиран и може дополнително да ги влоши биолошката разновидност и природните вредности на локалитетите. Планот за управување со Споменикот на природата Преспанско Езеро (2024 – 2033) е донесен, а националните паркови Галичица, Шар Планина и Пелистер покажуваат подобро одржливо управување. Централната буџетска поддршка за четирите национални паркови продолжи во 2025 година, овозможувајќи напредок, но одржливото финансирање и административниот капацитет за управување со заштитените подрачја остануваат голем предизвик. Препораките на УНЕСКО за природното и за културното наследство на Охридскиот Регион и понатаму не се спроведуваат доволно.

Во областа на **шумарството**, беше развиен Интегриран информациски систем за шуми (IFIS), а над 100.000 хектари државни шуми беа сертифицирани за одржливо управување со шумите со поддршка од ЕУ. IFIS треба да се одржува како основна информативна алатка, а сертификацијата треба да се прошири на дополнителни шуми. Усогласеноста со *правото на ЕУ* и понатаму не е целосна. Потребен е хармонизиран Закон за шуми за усогласување со FLEGT и регулативите за трговија со дрва, додека институционалните реформи треба да ги разјаснат улогите на надлежните органи, да го зајакнат спроведувањето и да ги подберат податоците за шумите. Брзото донесување и спроведување на овие мерки би обезбедило одржливо управување и усогласеност со ЕУ.

Во однос на **индустриското загадување и управувањето со ризици**, несреќата од март 2025 година во рудникот за олово и цинк „Тораница“, што резултираше со загадување на Крива Река со опасни супстанции, откри сериозни недостатоци во спроведувањето и недостаток на подготвеност и протоколи од страна на надлежните органи за справување со вакви инциденти. Кон средината на септември 2025 година, Собранието го донесе Законот за контрола на индустриски емисии. Во извештајниот период, нема развој во областите на **загадување со хемикалии и бучава**.

Во однос на **цивилната заштита**, не е постигнат напредок во спроведувањето на потребните реформи за да се обезбеди поедноставена, координирана и ефикасна акција за ублажување и одговор на катастрофи на сите нивоа. Земјата треба да ги подобри правните, управувачките и

финансиските рамки поврзани со спречување, подготвеност и одговор на катастрофи. Иако анализата на ризикот беше завршена, националната стратегија за заштита и спасување сè уште е во тек. Задолжителната програма за обука за сите територијални, противпожарни и спасувачки/цивилни службеници беше само делумно завршена. Обуката обезбедена за нововработените пожарникари беше исклучително ограничена. Беше подготвен акциски план за спречување и справување со пожари, вклучувајќи преглед на човечките ресурси и опремата. Северна Македонија се охрабрува да го користи, кога е соодветно, научното партнерство за природни опасности, преку Координативниот центар за одговор при вонредни ситуации. Земјата го активираше Механизмот за цивилна заштита на Унијата четири пати: еднаш, по пожарот во ноќниот клуб во Кочани во март 2025 година, евакуирајќи 40 пациенти со изгореници во европските земји за специјализиран третман и три пати поради големи пожари во јули 2025 година. Организацијата на овие мисии откри сериозни недостатоци, како што се недоволна национална координација, нејасни улоги и одговорности и недоволна комуникација помеѓу надлежните органи. Националниот систем за комуникација во итни случаи сè уште не е поврзан со Заедничкиот систем за комуникација и информирање во итни случаи на Европската комисија. Потребно е зајакнување на јавната свест и основните вештини за итни случаи.

Климатски промени

Во текот на извештајниот период не е постигнат напредок во областа на климатските промени. Северна Македонија треба итно да ги засили своите напори за усогласување со *правото на ЕУ* за климатски промени.

Земјата треба да го донесе долгоочекуваниот закон за клима, а потоа итно да го усогласи и спроведе *правото на ЕУ* за следење, известување, верификација и акредитација (MRVA) со цел воведување на цените на јаглеродот и усогласување со Системот за трговија со емисии на ЕУ (ETS) во неговиот целосен опсег.

Северна Македонија треба да го финализира и донесе својот ревидиран Национален план за енергија и клима (НПЕК). Земјата треба да го забрза спроведувањето на својот ревидиран Национално утврден придонес (NDC) и да поднесе нов и амбициозен NDC до Рамковната конвенција на Обединетите нации за климатски промени (UNFCCC) во согласност со напорите за ограничување на глобалното затоплување на 1,5 °C. Дополнително, треба без одложување да го поднесе и својот прв Двогодишен извештај за транспарентност.

Северна Македонија итно треба значително да го зајакне својот административен капацитет во секторот за да постигне напредок во усогласувањето со *правото на ЕУ* за клима, а треба да се зајакнат и активностите за подигање на свеста.

КЛАСТЕР 5: РЕСУРСИ, ЗЕМЈОДЕЛСТВО И КОХЕЗИЈА

Овој кластер опфаќа: земјоделство и рурален развој (Поглавје 11); безбедност на храна, ветеринарна и фитосанитарна политика (Поглавје 12); рибарство и аквакултура (Поглавје 13); регионална политика и координација на структурни инструменти (Поглавје 22); и финансиски и буџетски одредби (Поглавје 33).

Поглавје 11: Земјоделство и рурален развој

Заедничката земјоделска политика на ЕУ ги поддржува земјоделците и ја осигурува безбедноста на храната. Помага во борбата против климатските промени и во одржливото управување со националните ресурси; ги одржува руралните подрачја и предели низ ЕУ; и ја одржува руралната економија во живот преку промовирање работни места во земјоделството, во земјоделско-прехранбената индустрија и во сродните сектори. Ова бара

одржливи системи за управување и контрола. Исто така, постојат заеднички правила на ЕУ за пазарни стандарди, за политиката за квалитет и за органско земјоделство.

Во однос на **хоризонталните прашања**, Северна Македонија продолжува да ја усогласува својата земјоделска политика со *правото на ЕУ*, но остануваат одредени недостатоци во однос на поддршката на приходите поврзана со производството. Новиот Закон за земјоделство и рурален развој сè уште не е донесен.

Сите основни компоненти на Интегрираниот систем за администрација и контрола (ИСАК) се воспоставени и се оперативни. Ажурирањето на Системот за идентификација на земјишни парцели (СИЗП) е во завршна фаза. Сепак, префрлањето на Регистарот на фарми и СИЗП во надлежност на Платежната агенција (АФПЗРР/AFSARD) е во тек. Интероперабилноста во реално време со системот за идентификација и регистрација на животни сè уште е попречена поради постојаните проблеми со управувањето со податоците во Агенцијата за храна и ветеринарство. Системот за проверка преку мониторинг (СбМ) и Системот за аплицирање на геопросторна помош (GSAA) беа тестирани во пилот-фаза и покажаа охрабрувачки резултати. Сепак, националното воведување се соочува со предизвици, особено во делот на дигиталната инфраструктура, човечките ресурси и подготвеноста на корисниците. Потребен е понатамошен напредок и дополнителни ресурси за развој на Мрежата за податоци за одржливост на фармите (FSDN) што ќе вклучува податоци за животната средина и социјална одржливост во согласност со *правото на ЕУ*.

Законот за советодавни услуги, донесен во 2023 година, ја утврди правната рамка за развој на советодавни услуги за земјоделци во согласност со *правото на ЕУ*, но сè уште не е донесено законодавство за спроведување, што спречува обезбедување на какви било услуги за земјоделците.

Во однос на **земјоделските пазари – заедничка организација на пазарите (ЗОП)**, целокупното законодавство сè уште не е усогласено, а институционалните мандати сè уште не се дефинирани. Северна Македонија треба да даде приоритет на спроведувањето на законодавството за училишните шеми и организациите на производители во согласност со *правото на ЕУ*.

Во однос на **руралниот развој**, спроведувањето на ИПАРД III продолжува, со недоволен напредок во доделувањето на нови мерки во рамките на програмата ИПАРД III. Зајакнувањето на административните капацитети на органите на ИПАРД III треба веднаш да се реши.

Во однос на **политиката за квалитет**, законодавната рамка сè уште не е целосно усогласена со *правото на ЕУ*. Административните капацитети и ресурси остануваат недоволни, и покрај изгледите за раст.

Нема напредок во донесувањето на новиот Закон за **органско земјоделство**. Северна Македонија треба да ја искористи достапната поддршка во рамките на програмата ИПАРД III за да го поддржи растот на секторот.

Во однос на **антикорупциските мерки**, телата на ИПАРД се обврзани да спречуваат, откриваат и пријавуваат неправилности.

Поглавје 12: Безбедност на храната, ветеринарна и фитосанитарна политика

Правото на ЕУ за храна, вклучително и хигиенските правила за производство на прехранбени производи, обезбедува високо ниво на безбедност на храната и добиточната храна и високо ниво на заштита на интересите на потрошувачите. Здравјето и благосостојбата на животните и безбедноста на храната од животинско потекло се заштитуваат заедно со квалитетот на смето, репродуктивниот растителен материјал, заштитата од штетни

организми и исхраната на животните, како и употребата на производи за заштита на растенијата.

Во однос на **општата безбедност на храната**, правната рамка е сè уште делумно усогласена со општата регулативата за законот за храна. Новиот Закон за официјални контроли, кој се подготвува неколку години, сè уште не е донесен. Агенцијата за безбедност на храната вршеше редовни ревизии на лаборатории од областа на ветеринарството и безбедноста на храната. Агенцијата ги извршуваше своите мисии во согласност со стандардите за управување со квалитет во повеќето области. Сепак, пристапот заснован на ризик и начелото на транспарентност сè уште не се применети во сите системи за официјална контрола. Системите мора да бидат соодветно финансирани за да ја задржат својата одржливост.

Во однос на **ветеринарната политика**, допрва треба да се донесе нов Закон за здравје на животните, чија цел е да се усогласи со *правото на ЕУ*, вклучително и со законодавството за спроведување во врска со контрола на болести. Мерките за контрола на болести кај животните сè уште не се ажурираат во согласност со начелата на Законот на ЕУ за здравје на животните. Собирањето, проверката и анализата на податоците остануваат недоволни. Северна Македонија не спроведе кампањи за вакцинација против беснило во 2024 година и пролетта 2025 година. Покрај тоа, напорите во рамки на програмата за надзор на беснило остануваат недоволни и треба дополнително да се зајакнат за да се обезбедат сигурни податоци што ќе потврдат дека болеста е искоренета. Земјата обезбеди програми кофинансирани од ЕУ за африканска свинска треска, птичји грип и беснило за периодот 2025 – 2027 година.

Во однос на **благосостојбата на животните**, Северна Македонија треба да продолжи со континуираните напори за понатамошно усогласување со *правото на ЕУ*. Постојат предизвици при спроведувањето на некои барања, како што се рутинското купирање на опашки кај свињи и преминот кон збогатени кафези за кокошки несилки.

Националната програма за мониторинг за 2025 година за контрола на резидуите од ветеринарно-медицински производи и контаминанти кај живи животни и прехранбени производи од животинско потекло беше одобрена од Европската комисија во однос на месо од говеда, овци/кози и свињи, живина, аквакултура, млеко, јајца, дивеч и мед. Донесени се законодавства за спроведување за зоотехника. Потребни се понатамошни напори за зајакнување на капацитетите за усогласување и спроведување на *правото на ЕУ* во областа на зоотехнички прашања.

Во однос на **пласирањето на пазарот на храна, добиточна храна и нуспроизводи од животинско потекло**, подготвителните активности за изградба на постројка за преработка на нуспроизводи од животинско потекло сè уште не се завршени. Генерално, сè уште не е воспоставен систем за собирање, складирање и преработка на нуспроизводи од животинско потекло усогласен со прописите на ЕУ.

Во однос на **правилата за безбедност на храната** и нејзините **специфични правила за добиточна храна**, не се пријавени нови случувања.

Во однос на **фитосанитарната политика**, сè уште не е донесен нов Закон за здравјето на растенијата. Фитосанитарната управа редовно го ажурира списокот на штетни организми во согласност со *правото на ЕУ* и статусот на штетници во земјата. Програмата за фитосанитарно следење на здравјето на растенијата остана во сила, а системот за фитосанитарно информирање беше дополнително развиен. Меѓутоа, не беа спроведени мерки за одржлива употреба на пестициди. Според Системот за брзо предупредување за храна и добиточна храна (RASFF), земјите членки на ЕУ пријавија неовластени хемикалии во неколку пратки зеленчук од Северна Македонија, нагласувајќи дека контролата на пестицидите во земјата е

несоодветна. И понатаму се потребни значителни напори за собирање веродостојни податоци за националната употреба на пестицидите и нивното влијание врз здравјето на луѓето.

Законодавството за **генетски модифицирани организми** сè уште не е целосно усогласено со *правото на ЕУ*.

Поглавје 13: Рибарство и аквакултура

Со заедничката политика за рибарство се утврдуваат правила за управување со риболов, се заштитуваат живите ресурси на морето и се ограничува влијанието на животната средина врз рибарството. Ова вклучува поставување квоти на улови, управување со капацитетот на флотата, правила за контрола и за инспекција, правила за пазарите и за аквакултура, како и поддршка за рибарството и за крајбрежните заедници. Понатаму, промовира одржлива аквакултура.

Како земја без излез на море, Северна Македонија не применува голем дел од законодавството на ЕУ за морскиот риболов. Сепак, сè уште е потребно да се усогласи со релевантните делови од *правото на ЕУ* за внатрешен риболов, аквакултура, контролни мерки, собирање податоци, структурни активности, државна помош и пазарна политика. Основната правна рамка е воспоставена во Законот за рибарство и аквакултура од 2024 година, но неговите правни акти за спроведување сè уште не се донесени. Институционалниот капацитет е подобрен благодарение на создавањето на посебно Одделение за рибарство и аквакултура во рамките на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство. Сепак, и понатаму постои недостаток на персонал.

Во однос на **управувањето со ресурсите и флотата**, развиени се планови за управување со ресурсите за одредени водни тела и големи езера. Забележан е напредок во продолжувањето на напорите за порибување на охридската пастрмка во 2025 година, во соработка со научните институти. Трајната забрана за риболов на јагула и пастрмка останува во сила. Северна Македонија треба да воспостави систематски процени на залихите и да спроведува управување базирано на научни податоци за рибни залихи, вклучително и известување за обновување на залихите и за нула улов кај чувствителните видови како што се охридската пастрмка и европската јагула. Иако правилата на *правото на ЕУ* специфични за морето не се применуваат, од Северна Македонија се очекува да ги усогласи системите за регистрација на бродови, за лиценцирање и да воспостави системи за следење на нивните активности.

Собирањето податоци е напреднато во однос на државните статистички податоци за рибарството. Потребни се дополнителни напори за усогласување со Рамката на ЕУ за собирање податоци за рибарството.

Инспекцијата и контролата се подобрија во текот на извештајниот период и покрај недоволното кадровско екипирање на Државниот инспекторат за земјоделство. Ветеринарните контролори редовно спроведуваат следење на здравјето на рибите, но следењето на животната средина бара дополнително подобрување. Потребна е посилна соработка помеѓу Државниот инспекторат за земјоделство, Ветеринарната инспекција и Граничната полиција за спроведување на законот против нелегалниот, непријавениот и нерегулираниот (ННН) риболов и прекуграничните прекршоци. Потребни се дополнителни напори за воспоставување системи за следење на рибите и подобри механизми за спроведување.

Финансиската поддршка за националните **структурни активности** останува ограничена. Досега не се спроведени шеми за **државна помош** усогласени со **правилата на ЕУ**.

Не може да се забележи напредок во областа на **пазарната политика**.

Аквакултурата во Северна Македонија, првенствено фокусирана на производство на пастрмка и крап, е во развој. Донесувањето на релевантните подзаконски акти сè уште е во тек. Северна Македонија треба да ги забрза своите напори за финализирање на Повеќегодишниот национален стратешки план за аквакултура.

Меѓународната соработка со Албанија продолжува во рамките на Договорот за Охридското и Преспанското Езеро, иако во 2024 година не се одржа заеднички состанок. Координацијата со Грција за Дојранското Езеро останува функционална. Членството на Северна Македонија во Европската советодавна комисија за рибарство и аквакултура го поддржува регионалниот дијалог за рибарство.

Земјата треба да ги зајакне **антикорупциските мерки** во областа на права за концесии, лиценцирање, распределба на квоти и распределба на финансиска помош. Зајакнувањето на надзорот и транспарентноста, поддржано од дигитални системи, ќе ја подобри одговорноста и ќе се усогласи со стандардите на ЕУ. Транспарентноста на регистарот за аквакултура, употребата на дигитални записи, поедноставувањето на постапките за лиценцирање и контролите и проверките на лице место се области кои треба да се подобрат.

Поглавје 22: Регионална политика и координација на структурни инструменти

Регионалната политика е главната алатка на ЕУ за намалување на регионалните диспаритети и за инвестирање во одржлив и инклузивен социо-економски развој. Таа функционира преку „заедничко управување“ помеѓу Комисијата и земјите членки на ЕУ. Спроведувањето на програмите за кохезиона политика подразбира соодветни административни капацитети на програмско и на проектно ниво, воспоставување системи за добро финансиско управување и контрола, како и исполнување на другите елементи на правото на ЕУ, како што се законодавството во областа на животната средина и законодавството за јавни набавки.

Постигнат е ограничен напредок во однос на законодавната **рамка**, додека основните начела остануваат главно усогласени со *правото на ЕУ* за јавни набавки, управување со јавни финансии, регионален и општински развој. Во април 2025 година беше донесена Уредба за управување со јавни инвестиции (УЈИ) со која се утврдува методологијата за проценка и приоритизација на проектите. Ново законодавство за административните службеници и вработените во јавниот сектор беше донесено во јули 2025 година. Сепак, системот за класификација на работни места и плати треба да се подобри за да се обезбеди сигурност на работното место, стабилност и задржување на персоналот што работи на прашања поврзани со ЕУ. Во ноември 2024 година, градоначалниците на четири општини во Преспанскиот Слив (во Албанија, Грција и Северна Македонија) потпишаа меморандум за промовирање на заштитата на животната средина, одржливиот развој и прекуграничната соработка, со можност за поврзување со иницијативите на ЕУ за територијална соработка (EGTC). Дополнително, Северна Македонија треба да го зајакне процесот на децентрализација преку веродостојни финансиски рамки за општините и да го засили политичкиот дијалог за регионален развој.

Институционалната рамка за управување со фондовите на ЕУ во рамките на ИПА III е подобрена за да ги одразува барањата на ИПА III, особено во согласност со начелата на кохезионата политика на ЕУ. Сепак, оперативните структури воспоставени за повеќегодишните оперативни програми имаат ограничен административен капацитет, што треба да се надмине. Системите за управување и контрола треба дополнително да се усогласат со барањата на ИПА III.

Административните капацитети и понатаму се слаби кај клучните институции што

управуваат со фондовите на ЕУ. Непостоењето општа национална политика за задржување на вработените, недостигот на управување со човечки ресурси и високата флукуација на кадарот во структурите на ИПА и понатаму остануваат клучни проблеми. Во извештајниот период, просечната стапка на флукуација на кадарот беше 6 %, а стапката на пополнетост беше 85 %. Обуката продолжува да биде недоволно развиена и зависна од донаторите, што се должи на недоволниот персонал на центарот за обука на ИПА и недостатокот од функционален список на обучувачи.

Во однос на **програмирањето**, политичкиот дијалог што го поддржува стратешкото планирање и програмирање на помошта од ЕУ продолжи во текот на извештајниот период, преку организирање состаноци на секторските работни групи (СРГ). Дијалогот, исто така, се подобри. Состанокот на СРГ за регионален и локален развој, одржан во февруари 2025 година, претставуваше важна пресвртница во унапредувањето на одржливиот развој и децентрализацијата во политичката агенда на Владата. Новиот Акциски план за 2024 – 2026 година на Програмата за одржлив локален развој и децентрализација за 2021 – 2026 година е ажуриран и донесен од Владата во октомври 2024 година.

Северна Македонија продолжува да се темели на искуствата стекнати преку учеството во програмите за регионална и територијална соработка, ангажирајќи се во пет програми за прекугранична соработка (ПГС), две транснационални програми и две меѓурегионални програми. Северна Македонија, исто така, учествува во Стратегијата на ЕУ за Јадранско-јонскиот Регион со која моментално претседава до јуни 2026 година. Сепак, останува итната потреба од поквалификуван и искусен кадар во клучните министерства, со цел да се подобри спроведувањето и ефикасноста на програмата.

Преминот од ИПА II прекугранична соработка на ИПА III прекугранична соработка е одложен поради одложената ратификација на Спогодбата за финансирање помеѓу Северна Македонија и Албанија, откако Албанија ја напушти програмата за прекугранична соработка без Заеднички технички секретаријат во јули 2024 година. Воспоставувањето на Секретаријатот започна во мај 2025 година, а неговиот раководител беше избран во јуни, додека назначувањето на целиот релевантен персонал е постепено и продолжува со умерено темпо.

Несоодветните капацитети и недостатокот на ефикасна координација, како на национално, така и на билатерално ниво, ги загрозија клучните стратешки проекти во рамките на програмата за прекугранична соработка. Продолжуваат да се појавуваат неподобни трошоци при спроведувањето на програмата за техничка помош, која ја спроведуваат двата партнера. За да се решат овие проблеми, постои итна потреба да се воспостави одржлив систем за управување со човечки ресурси за персоналот што работи во Заедничките технички секретаријати за сите програми за прекугранична соработка.

Во однос на **следењето и евалуацијата**, Северна Македонија активно учествува во ИПА и секторските комитети за следење, но само ограничен број заклучоци последователно се спроведуваат. Слабата координација, доцнењето на придонесите од институциите и слабото централно известување и следење го попречуваат квалитетот на известувањето за ИПА. Поголема политичка посветеност е клучна за унапредување на спроведувањето на програмата.

Функциите за внатрешна и надворешна ревизија се воспоставени, меѓутоа, внатрешната ревизија треба да се зајакне за подобро да го поддржи функционирањето на системите за управување и контрола. Ревизорското тело продолжува добро да функционира и следи цврста ревизорска методологија со добра покриеност на ревизиите. Оперативниот и техничкиот капацитет на Ревизорското тело се подобри по новите вработувања. Субјектите на ревизија и понатаму многу слабо ги спроведуваат ревизорските наоди.

Системите за **финансиско управување и контрола** се оперативни, но се под притисок поради ограничениот административен капацитет, што продолжи негативно да влијае на програмите

индиректно управувани од земјата корисничка. Слабите административни капацитети и последователната тешкотија во апсорпцијата на фондовите доведоа до откажувања, а ризикот од дополнителни откажувања останува висок. За да ги реши критичните недостатоци, Северна Македонија ги реорганизираше финансиските и контролните системи поврзани со оперативните програми финансирани според ИПА III. Потребни се дополнителни напори за да се исполнат препораките во однос на политиката за управување и задржување на вработените, планирањето на јавни набавки и договори, внатрешната ревизија и осигурувањето квалитет.

Во **борбата против корупцијата**, мрежата на Одделението за координација на борбата против измама на ЕУ средства (АФКОС) е воспоставена и е целосно оперативна, но нејзиниот капацитет треба дополнително да се зајакне.

Поглавје 33: Финансиски и буџетски одредби

Ова поглавје ги опфаќа правилата за финансирањето на буџетот на ЕУ („сопствени ресурси“). Овие ресурси главно се состојат од: (i) придонеси врз основа на бруто-националниот доход на секоја земја членка; (ii) царински давачки; (iii) ресурси од нерестицилирана пластика и (iv) ресурси врз основа на данок на додадена вредност. Земјите членки мора да имаат соодветен административен капацитет за соодветно координирање и осигурување правилна пресметка, собирање, плаќање и контрола на сопствените ресурси.

Напредокот останува ограничен во развојот на **специфичната институционална поставеност и правната и методолошката рамка** за сопствените ресурси. Сепак, постигнат е одреден напредок во зајакнувањето на јавната внатрешна финансиска контрола (ЈВФК), обележан со донесувањето на Законот за ЈВФК во декември 2024 година (за повеќе информации, видете ги развојните процеси во **Поглавје 16 – Оданочување**, **Поглавје 18 – Статистика**, **Поглавје 29 – Царинска унија** и **Поглавје 32 – Финансиска контрола**).

Во областа на **традиционалните сопствени ресурси**, усогласувањето на царинското законодавство со *правото на ЕУ* е на високо ниво. Сепак, сè уште треба да се развијат упатствата за примена на традиционалните сопствени ресурси на ЕУ. Дополнително, сè уште е потребно воспоставување ИТ-систем за управување со А и Б сметките, како и овозможување пристап до електронскиот систем за пријавување случаи на измами и неправилности во врска со традиционалните сопствени ресурси (OWNRES).

Царинската тарифа за 2025 година е донесена во согласност со неодамнешните ажурирања на Комбинираната номенклатура на ЕУ. Сепак, капацитетот на царинските органи бара понатамошно зајакнување.

Добар напредок е забележан во консолидацијата и надградбата на ИТ системите, вклучително и успешното завршување и лансирање на петтата фаза од Новиот компјутеризиран транзитен систем (НКТС) во јануари 2025 година. Царинската управа сега функционира во целосно бесхартиена околина за обработка на царинските декларации и акцизните документи.

Постојаните доцнења во процесот на поврат на **ДДВ** остануваат загрижувачки, при што само 15 % од повратите се издадени во законскиот рок. Управата за јавни приходи ги продолжи своите напори за спроведување на Интегрираниот даночен информациски систем (ИДИС), кој има за цел да ги дигитализира деловните процеси и да го подобри следењето на наплатата на даноците. (За повеќе информации видете во **Поглавје 16 – Оданочување**).

Националните сметки и составувањето на **бруто-националниот доход (БНД)** се базираат на стандардите на Европскиот систем на национални и регионални сметки 2010 (ЕСС 2010). Државниот завод за статистика (ДЗС) го продолжи редовното пренесување на податоците за

БНД и БДП до Евростат, во рамките на програмата за пренос на ЕСС 2010. Сепак, потребни се дополнителни подобрувања, особено ажурирањето на инвентарот за БНД, што бара континуирана работа за ДЗС.

Административната инфраструктура сè уште не е оперативна и сè уште не може да обезбеди навремено и ефикасно функционирање на пресметката, собирањето, плаќањето и контролата на сопствените ресурси. Покрај тоа, механизмите за известување и координација меѓу сите вклучени тела треба да се подобрат.

КЛАСТЕР 6: НАДВОРЕШНИ ОДНОСИ

Овој кластер опфаќа: надворешни односи (Поглавје 30); надворешна, безбедносна и одбранбена политика (Поглавје 31).

Поглавје 30: Надворешни односи

ЕУ има заедничка трговија и трговска политика кон трети земји, заснована на мултилатерални и билатерални договори и автономни мерки. Исто така, постојат правила на ЕУ во областа на хуманитарната помош и развојната политика.

Во однос на **заедничката трговска политика**, Северна Македонија продолжи да ги координира своите позиции и да ги усогласува своите политики во тесна поврзаност со оние на ЕУ, вклучително и во рамките на Светската трговска организација. Протоколот за прифаќање на Спогодбата за субвенции за рибарство беше ратификуван од Собранието во декември 2024 година, а инструментот за ратификација беше депониран. Договорот за олеснување на трговијата е целосно применет. Министерството за надворешни работи и надворешна трговија стана одговорно за трговската политика во декември 2024 година, откако трговските надлежности беа префрлени од Министерството за економија.

Северна Македонија активно учествуваше во Централноевропскиот договор за слободна трговија (ЦЕФТА) и продолжи да го спроведува акцискиот план за Заеднички регионален пазар (ЗРП) на партнерите од Западен Балкан. Земјата ги спроведува трите договори поврзани со спроведување на ЗРП, кои опфаќаат слобода на движење со лични карти, признавање на професионални квалификации и признавање на академски квалификации. Во декември 2024 година беше ратификуван Договорот за меѓусебно признавање на професионалните квалификации за медицински сестри, ветеринарни хирурзи, фармацевти и акушерки, кој овозможува мобилност на проширен број професии меѓу страните на ЦЕФТА. Дополнителниот протокол 7 за решавање на спорови беше донесен од страна на Заедничкиот комитет на ЦЕФТА во октомври 2024 година.

Системот за контрола на извозот на **стоки и технологии со двојна употреба** е во функција. Северна Македонија е усогласена со најновото *право на ЕУ*, имено Регулативата (ЕУ) 2021/821 и нејзините годишни ажурирања во однос на списокот на стоки со двојна употреба. Во 2024 година беа издадени 12 лиценци за извоз на стоки со двојна употреба. Формирана е работна група за подготовка на закон за воспоставување национален механизам за скрининг на странски директни инвестиции. Северна Македонија сè уште не е усогласена со *правото на ЕУ* за скрининг на странски директни инвестиции.

Нема преговори за нови **билатерални договори со трети земји**. Во сила се околу 39 билатерални договори за инвестиции (БДИ), од кои 18 се со земји членки на ЕУ.

Нема напредок во **развојната политика и хуманитарната помош**. Се охрабрува земјата да воспостави релевантна рамка за политика, во согласност со политиките и стандардите на ЕУ.

Поглавје 31: Надворешна, безбедносна и одбранбена политика

Земјите членки мора да бидат способни да водат политички дијалози во рамките на надворешната, на безбедносната и на одбранбената политика, да ги почитуваат декларациите на ЕУ, да учествуваат во активностите на ЕУ и да ги применуваат договорените санкции и рестриктивни мерки.

Северна Македонија продолжи да се вклучува во **политички дијалог** со ЕУ за прашања од надворешната и безбедносната политика на сите нивоа. Во април 2025 година, Северна Македонија учествуваше на единаесеттиот состанок на Европската Унија – Западен Балкан на ниво на политички директори. Во ноември 2024 година, Северна Македонија и ЕУ потпишаа **Партнерство за безбедност и одбрана**, со што се воспостави платформа за зајакнат дијалог за безбедноста и одбраната. Во мај 2025 година, првата сесија на дијалогот за безбедност и одбрана меѓу ЕУ и Северна Македонија се одржа во Скопје.

Институционалната рамка што овозможува учество на земјата во **заедничката надворешна и безбедносна политика (ЗНБП)** и во заедничката безбедносна и одбранбена политика е воспоставена и оперативна. Северна Македонија ја задржа својата целосна усогласеност со изјавите на Високиот претставник во име на ЕУ и Одлуките на Советот за санкции, вклучително и сите рестриктивни мерки на ЕУ во однос на Русија и Белорусија поврзани со руската агресивна војна против Украина.

Останува временско задоцнување помеѓу усогласувањето со **рестриктивните мерки** и нивното формално спроведување. Други тековни поврзани предизвици се времето и трошоците за преводи.

Во **соработка со меѓународните организации**, Северна Македонија продолжува да придонесува за регионалниот и глобалниот мир и безбедност. Северна Македонија продолжи да ја спроведува Резолуцијата 1325 за Жени, мир и безбедност преку својот втор Национален акциски план 2020 – 2025. Во мај, Северна Македонија беше домаќин и учествуваше во вежбите „Итен одговор 25“, заедно со шест други сојузници на НАТО. Земјата беше избрана за членка на Советот за човекови права на ООН за периодот 2025 – 2027 година. Во февруари 2025 година, Северна Македонија се воздржа од гласање за Резолуцијата на Генералното собрание на ООН „Постигнување сеопфатен, праведен и траен мир во Украина“, по повод третата годишнина од руската целосна инвазија на Украина. Наместо тоа, Северна Македонија ја поддржа Резолуцијата спонзорирана од САД за „Пат кон мирот“. Северна Македонија ја презентираше својата кандидатура како петти кандидат на изборите за Економскиот и социјален совет на ООН (ECOSOC) во јуни 2025 година.

Билатералниот договор за имунитет помеѓу Северна Македонија и Соединетите Држави останува во сила, со кој на американските државјани им се овозможува изземање од надлежноста на **Меѓународниот кривичен суд**. Со тоа, земјата не ги почитува заедничките ставови на ЕУ за интегритетот на Римскиот статут или поврзаните водечки начела на ЕУ за билатералните договори за имунитет. Сè уште е потребно усогласување со ставот на ЕУ.

Во однос на **спречувањето на конфликти**, Северна Македонија продолжи да ги поддржува мерките на ЕУ, вклучително и преку придонес во мисиите на ЕУ, како и во мисиите на ОН и НАТО. Во август 2025 година, Северна Македонија распореди двајца нови членови во УНИФИЛ во Либан.

Во однос на **забраната за пролиферација**, Северна Македонија го спроведе Регионалниот патоказ за 2018 година за одржливо решение за нелегално поседување, злоупотреба и трговија со мало и лесно оружје (МЛО) и негова муниција во Западен Балкан, а во октомври 2024 година се согласи со новиот патоказ 2030 за МЛО. Земјата има функционален систем за регистрација на оружје. Дополнително законодавство што го регулира оружјето, военото

вооружување и предметите со двојна употреба е донесено и делумно е усогласено со директивите и регулативите на ЕУ. Сепак, потребно е понатамошно усогласување.

Северна Македонија ги потпиша сите главни конвенции и е усогласена со политиката на ЕУ за оружје за масовно уништување (ОМУ). Северна Македонија е посветена да стане членка на Васенарскиот договор и потенцијално на Австралиската група. Во мај, Северна Македонија се усогласи со Одлуката на Советот во врска со рестриктивните мерки против пролиферацијата и употребата на хемиско оружје. Земјата го продлабочи својот ангажман со агендата на Организацијата за забрана на хемиско оружје (ОЗХО), прво преку членството во Извршниот совет на ОЗХО во периодот 2023 – 2025 година, а моментално како членка на Советот (2025 – 2027).

Во однос на **безбедносните мерки**, во сила е Законот за класифицирани информации. Северна Македонија продолжи да го извршува Договорот за безбедност на информации со ЕУ во поглед на постапките што се однесуваат на размената на класифицирани информации.

Во однос на **заедничката безбедносна и одбранбена политика** (ЗБОП), Северна Македонија продолжи да учествува во мисиите и операциите на ЕУ за управување со кризи и одлучи да распореди дополнителни 32 воени лица во операцијата ЕУФОР АЛТЕА во Босна и Херцеговина од ноември 2025 до мај 2026 година. Северна Македонија, исто така, продолжи да биде дел од борбената група на ЕУ, ХЕЛБРОЦ. Покрај тоа, Северна Македонија придонесува за регионалната соработка во воената медицина преку Балканските медицински наменски сили.

Хибридни закани и понатаму претставуваат ризик за Северна Македонија, главно преку штетно надворешно влијание, употреба на економски инструменти на моќ, инструменти во информатичкиот сектор и кибернапади врз ИКТ инфраструктурата. Северна Македонија продолжи да ги спроведува Стратегијата и Акцискиот план за градење отпорност и справување со хибридни закани 2021 – 2025. Во рамките на Министерството за внатрешни работи беше формиран Оперативен тим за кибербезбедност и хибридни закани за да обезбеди насоки за градење институционална отпорност и зајакнување на комуникацијата со јавноста. Иако постојат стратегии за борба против кибер и хибридни закани, не постои јасна законска рамка за странските вмешувања и манипулации со информациите (ФИМИ). Северна Македонија се усогласи со изјавата на ЕУ од јули 2025 година со која се осудуваат хибридните кампањи на Русија против ЕУ и нејзините партнери. Дополнително, Северна Македонија активно се вклучи во преговорите во Отворената работна група на ООН за безбедност и користење на информациските и комуникациските технологии. Потребни се дополнителни напори за намалување на можностите за странски вмешувања и манипулации со информациите, вклучително и дезинформации, и да се изгради општествена отпорност на нив и на другите форми на хибридни закани.

АНЕКС I – Односи помеѓу ЕУ и СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Северна Македонија е земја кандидат од 2005 година. На 26 март 2020 година, Европскиот совет ја одобри одлуката на Советот за отворање на пристапните преговори со Северна Македонија. Првата меѓувладина конференција се одржа на 19 јули 2022 година, по одобрувањето на преговарачката рамка од Советот. Истиот ден, Комисијата го почна скрининг-процесот. Скринингот беше завршен во декември 2023 година и сите извештаи за скринингот за шесте кластери беа презентирани на Советот.

Северна Македонија учествува во **процесот на стабилизација и асоцијација** од 1999 година. Спогодбата за стабилизација и асоцијација (ССА) со ЕУ, потпишана во 2001 година и во сила од 2004 година, ја поставува рамката за односите со ЕУ вклучително и политичкиот,

економскиот и техничкиот дијалог. Експертите се состануваа во седум поткомитети и една посебна група, во согласност со распоредот. Советот за стабилизација и асоцијација се одржа во март 2023 година во Скопје.

Визната либерализација за граѓаните на Северна Македонија што патуваат во Шенген-зоната е во сила од декември 2009 година. Договорот за реадмисија е во сила од 2008 година. Во шестиот извештај на Комисијата, во согласност со механизмот за суспензија на визниот режим, се заклучи дека Северна Македонија продолжува да ги исполнува одредниците за визната либерализација.

Во текот на извештајниот период, Северна Македонија одржа целосна усогласеност со **заедничката надворешна и безбедносна политика на ЕУ**. Продолжи значителното учество во мисиите и операциите на ЕУ за управување со кризи, особено во операциите на ЕУФОР АЛТЕА во Босна и Херцеговина и борбената група на ЕУ ХЕЛБРОК.

Партнерство за безбедност и одбрана меѓу Северна Македонија и ЕУ беше потпишано во ноември 2024 година, а Дијалогот за безбедност и одбрана меѓу ЕУ и Северна Македонија беше започнат во Скопје во мај 2025 година.

ЕУ ја поддржа Армијата на Република Северна Македонија преку три билатерални мерки за помош во рамките на **Европскиот мировен фонд** во вкупна вредност од 38 милиони евра до април 2025 година, со цел зајакнување на нивната воена опрема, оперативна ефикасност и мобилност. Балканските медицински наменски сили, во кои учествува Северна Македонија, имаат корист од мерката за поддршка од 6 милиони евра во 2022 година во рамките на Европскиот мировен фонд.

Во јули 2025 година беше донесена повеќегодишната одлука за финансирање во рамките на **Инструментот за претпристапна помош (ИПА III) 2025-2027**. Со одлуката се издвојуваат 67 милиони евра за тригодишен период од 2025 до 2027 година. Финансирањето има за цел да поддржи клучни области како што се владеење на правото, добро владеење, образование и олеснување на интеграцијата. Ова го надополнува работењето извршено во јули 2024 година, кога беа донесени три одлуки за финансирање во вкупен износ од 160 милиони евра за повеќегодишните оперативни програми за периодот 2024-2027 година за транспорт, животна средина и човечки капитал. Северна Македонија има корист од комплементарната поддршка за граѓанското општество и управувањето со миграции. Исто така, учествува во програми за прекугранична соработка, програми за транснационална соработка и програми на ЕУ. За да се подобрат јавните набавки и да се зајакнат капацитетите за моделирање на макроекономските ефекти од зелените политики и инвестиции, Северна Македонија учествува како набљудувач во два пилот-проекти во рамките на Инструментот за техничка поддршка.

Новите активности се комплементарни на тековните програми според **ИПА II (2014-2020)**. Постигнат е напредок во спроведувањето на ИПА II за поддршка на социјалниот и економскиот развој на земјата и клучните структурни реформи. Помошта на ЕУ според ИПА II продолжи да ги поддржува реформите во областите на владеење на правото, јавната администрација и јавните финансии и ја подобри борбата против корупцијата. Медиумите, граѓанското општество и приватниот сектор продолжуваат да имаат корист од клучната помош на ЕУ, што им обезбедува можности за раст и развој во поволна средина. Во областа на конкурентноста и развојот на бизнисот, беше воспоставена Национална платформа за женско претприемништво. Шемата Гаранција за млади, која е поддржана од ЕУ, обезбеди корист за повеќе од 9 900 млади лица во региони што се соочуваат со највисока стапка на невработеност кај младите и висока

стапка на предвременно напуштање на училиштето. Исто така, им помогна на децата Роми и децата со попреченост. Во рамките на повеќегодишната програма, значителен износ на финансиска помош од ЕУ ѝ е доделен на Северна Македонија за заштита на животната средина и зајакнување на поврзаноста со транспортните системи на ЕУ. Во однос на транспортот, со поддршка од ЕУ, беше завршена и пуштена во употреба изградбата на автопатот Градско – Дреново, дел од патот коридор X. Во однос на животната средина, ЕУ го поддржа развојот на Националната стратегија за мониторинг на животната средина и придружниот Акциски план и долгоочекуваниот Национален информативен систем за животна средина. Поради слабите административни капацитети, земјата се соочи со кумулативно автоматско откажување од 122.053.668,08 евра, во рамките на оваа повеќегодишна програма.

Во рамките на **Инструментот за реформи и раст**, Северна Македонија има корист од програмирана распределба од 750,4 милиони евра, насочени преку Реформската агенда на земјата. Распределбата опфаќа клучни реформи во шест области на политиката: реформа на јавната администрација; зелена (енергија); дигитализација; човечки капитал; развој на приватниот сектор; и фундаментални права и владеење на правото. Исплатата на поддршката од ЕУ е условена од исполнување на предусловите и спроведување на реформите како што е утврдено во Реформската агенда и ќе биде насочена директно кон трезорската сметка и преку инвестицискиот канал на Инвестициската рамка за Западен Балкан (WBIF).

На 18 март 2025 година, како предвремена исплата од 7 % од вкупниот износ предвиден во рамките на Инструментот за реформи и раст, Северна Македонија доби 24,4 милиони евра од вкупно 52,5 милиони евра. Претфинансирањето беше распределено за државниот буџет како поддршка за спроведување на реформите предвидени со Реформската агенда, додека преостанатите 28,1 милиони евра ќе бидат наменети директно за WBIF и ќе се користат за инфраструктурни проекти во земјата.

Првиот збир на реформи требаше да се спроведе во декември 2024 година, а се состои од пет чекори, со вкупна вредност од приближно 17 милиони евра. Во јули 2025 година, Комисијата ја заврши својата процена и ги сметаше два од петте чекори како постигнати: донесувањето на Законот за јавна внатрешна финансиска контрола и реформата на управувањето со државните претпријатија. Ова доведе до исплата на првата транша од приближно 7,9 милиони евра. Вториот рок според Реформската агенда беше јуни 2025 година и опфаќаше 16 реформи во сите области на политика опфатени со Реформската агенда. Во октомври 2025 година, Комисијата ја заврши својата процена и ги сметаше четири од шеснаесетте чекори како постигнати, вклучително и донесувањето на релевантно законодавство во областа на дигитализацијата. Ова доведе до исплата на втората транша од приближно 17,1 милиони евра.

Во 2025 година, имаше засилено спроведување на проектите финансирани во рамките на **Инвестициската рамка за Западен Балкан**. Во соработка со Светската банка, изграден е експресен пат од Крива Паланка до Страцин во должина од 23 km, што беше последната преостаната делница кон границата со Бугарија. Во духот на Тим Европа, започнаа работите за изградба на гасоводниот интерконектор со Грција и пречистителната станица за отпадни води во Скопје, при што KfW ги здружи силите со ЕИБ и ЕБОР. KfW, исто така, продолжи да финансира реконструкција и санација на студентските домови, зголемено спроведување на фаза 2 од ветерниот парк Богданци и рехабилитација на шесте хидроцентрали во Северна Македонија.

На 8 мај 2024 година, ЕУ ѝ исплати 50 милиони евра како макрофинансиска помош на Северна Македонија. Ова беше првата рата од 100 милиони евра како макрофинансиска помош утврдена

во предлогот на Комисијата, донесен од Европскиот парламент и Советот на 12 јули 2023 година. Се очекуваат понатамошни напори за исполнување на условите за исплата на втората рата.

ЕУ обезбедува поддршка преку ИПА и Инструментот за надворешна политика за да ја зајакне отпорноста на партнерите на Западен Балкан во соочувањето со хибридните закани, вклучително и киберзаканите и странските вмешувања и манипулации со информациите.

Анекс II – Статистички податоци

СТАТИСТИЧКИ ПОДАТОЦИ (од 11.9.2025 година) Северна Македонија

Основни податоци	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Население (во илјади)		2 060 i	2 076 i	2 069 i	1 837 i	1 830 i	1 826 i
Вкупна површина на земјата (km ²)		:	25 434	25 435	25 435	25 435	25 437

Национални сметки	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Бруто-домашен производ (БДП) (во милиони во националната валута)		466 703	669 280	729 445	816 084	897 694 p	948 905 e
Бруто-домашен производ (БДП) (во милиони евра)		7 585	10 852	11 835	13 243	14 583 p	15 425 e
БДП по жител (евро)		3 930 e	5 840 e	6 440 e	7 230 e	7 980 e	:
БДП по жител (во стандарди на куповна моќ (СКМ))		9 398 e	12 730 e	14 124 e	15 086 e	15 823 e	:
БДП по жител (во СКМ), во однос на просекот на ЕУ (ЕУ-27 = 100)		36.2 e	41.8 b	42.6 e	42.0 e	41.5 e	:
Реална стапка на раст на БДП : промена од претходната година на обемот на БДП (%)		- 0.5	- 4.7	4.5	2.8	2.1 p	2.8 e
Пораст на вработеноста (податоци од националните сметки), во однос на претходната година (%)		1	- 7	3	- 6	0 p	4 e
Раст на продуктивноста на трудот раст на БДП (во обем) по вработен, во однос на претходната година (%)		- 2	2	2	10	2 p	- 2 e
Раст на трошоците за труд по единица, во однос на претходната година (во%)		:	:	:	:	4 e	:
* 3-годишна промена (Т/Т-3) во индексот на номиналниот раст на трошоците за труд по единица (2015 = 100)		:	:	:	:	:	:
Продуктивноста на трудот по вработен БДП (во СКМ) по вработен во однос на просекот на ЕУ (ЕУ-27 = 100)		44	47	47	44 e	:	:
Бруто-додадена вредност според главни сектори							
Земјоделство, шумарство и рибарство (%)		10.5	9.8	8.3	8.4	7.6 p	6.8 e
Индустрија (%)		17.8	19.8	19.7	19.7	19.8 p	19.2 e
Градежништво (%)		6.6	6.0	6.4	6.9	6.9 p	6.6 e
Услуги (%)		65.2 i	64.3 i	65.5 i	64.9 i	65.6 pi	67.3 i
Расходи на финална потрошувачка, како дел од БДП (%)		92.5	82.8	83.6	84.6	83.4 p	84.7 e
Бруто-инвестиции во основни средства, како дел од БДП (%)		23.4	21.6	23.5	24.0	24.7 p	23.8 e
Извоз на стоки и услуги, во однос на БДП (%)		45.4	57.8	65.4	72.8	67.8 p	62.7 e
Увоз на стоки и услуги, во однос на БДП (%)		66.8	70.5	81.3	93.4	80.9 p	75.8 e
Бруто-инвестиции во основни средства од генералниот владин сектор, како процент од БДП (во %)		:	:	:	:	:	:

Деловна активност	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Индекс на обемот на индустриско производство (2015 = 100)		88,1	102.4	103.9	103.6	104.3	:
Број активни претпријатија (број)		:	:	66 890	67 338	68 577	:
Стапка на основање број основани претпријатија во референтниот период (t) поделен со бројот на претпријатија што се активни во t (%)		:	:	9.2 i	9.6 i	9.3 i	:
Стапка на основање број основани претпријатија во референтниот период (t) поделен со бројот на претпријатија што се активни во t (%)		:	:	7.9 i	7.1 i	12.8 pi	:

Лица вработени во мали и средни претпријатија, како дел од сите вработени (во рамките на нефинансиската бизнис-економија) (%)	1)	:	:	93.96	95.96	96.03	:
Додадена вредност од малите и средни претпријатија (во нефинансиската бизнис економија) (во милиони евра)	1)	:	:	4 147 i	5 221 i	5 938 i	:
Вкупна додадена вредност (во нефинансиската бизнис економија) (во милиони евра)		:	:	6 253	7 026	8 019	:

Стапка на инфлација и цени на станбени објекти	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Усогласен индекс на потрошувачки цени (УИПЦ), промена во однос на претходната година (во%)		1.8 d	1.2 d	3.4 d	14.0 d	9.0 d	4.2 d

Платен биланс	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Платен биланс : тековна сметка вкупно (во милиони евра)		- 240.0	- 318.0	- 329.0	- 801.3	55.6	- 355.5
Платен биланс тековна сметка : трговски биланс (во милиони евра)		- 2 007.9	- 1 803.6	- 2 336.9	- 3 481.6	- 2 634.1	- 3 103.4
Платен биланс тековна сметка : нето-услуги (во милиони евра)		309.4	423.7	497.9	748.5	735.5	1 061.9
Платен биланс тековна сметка : нето-биланс за примарен приход (во милиони евра)		- 163.8	- 411.5	- 519.5	- 568.4	- 742.4	- 800.9
Платен биланс тековна сметка : нето-биланс за секундарен приход (во милиони евра)		1 622,3	1 473,4	2 029,4	2 500,2	2 696,6	2 486,9
Нето-биланс за примарен и за секундарен приход од кои државни трансфери (во милиони евра)		60.3	110.0	138.5	59.1	131.6	57.2
*Тригодишно назадување на просекот на билансот на тековната сметка во однос на БДП (%)		:	- 1.9	- 2.9	- 3.9	- 2.8	- 2.7
* Петгодишна промена на уделот на светскиот извоз на стоки и услуги (%)		:	38.3	26.1	18.7	13.7	2.8
Нето-биланс (влезни-излезни) на странски директни инвестиции (СДИ) (во милиони евра)		131.1 w	154.7 w	387.5 w	654.2 w	488.1 w	1 088.1 w
Странски директни инвестиции (СДИ) во странство (во милиони евра)		- 19.9 w	46.7 w	83.0 w	90.8 w	89.7 w	166.9 w
од кои СДИ на економијата за која се известува во земјите од ЕУ-27 (во милиони евра)		- 5.5 w	31.3	59.7	67.3	84.7	102.6 w
Странски директни инвестиции (СДИ) во економијата за која се известува (во милиони евра)		111.2 w	201.4 w	470.5 w	745.0 w	577.7 w	1 255.0 w
од кои СДИ на земјите од ЕУ-27 во економијата за која се известува (во милиони евра)		116.6 w	42.3	449.7	519.6	486.9	548.1 w
* Нето меѓународна инвестициска позиција, во однос на БДП (%)		- 55.1	- 63.6	- 61.2	- 61.4	- 57.0	- 56.8
Годишна стапка на промена на бруто-прилив на дознаки (во национална валута) од работниците мигранти (%)		2.6 iw	:	:	:	:	:

Јавни финансии	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Општ државен дефицит/суфицит, во однос на БДП (%)		:	:	:	:	:	:
Општ државен бруто-долг, во однос на БДП (%)		:	:	:	:	:	:
Вкупно државни приходи, како процент од БДП (%)		:	:	:	:	:	:
Вкупно државни расходи, како процент од БДП (%)		:	:	:	:	:	:

Финансиски показатели	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Бруто-надворешен долг на целата економија, во однос на БДП (%)		68.2 iw	78.7 iw	80.9 iw	81.5 iw	77.9 piw	79.9 eiw
Бруто-надворешен долг на целата економија, во однос на вкупниот извоз (%)		153.3 w	136.3 w	123.0 w	112.0 w	114.9 w	127.7 w
Понуда на пари: М1 (банкноти, монети, депозити преку ноќ, во милиони евра)		1 109.6 w	3 314.2 w	3 605.5 w	3 830.2 w	4 250.8 w	4 753.1 w
Вкупен кредит од монетарни финансиски институции кон резиденти (консолидиран) (во милиони евра)		:	7 545,4	8 169,1	8 763,5	9 472,4	:
* Годишна промена на обврските на финансискиот сектор (%)		:	3,0	10.5	8.2	5.7	:
* Приватен долг, консолидиран, во однос на БДП (%)		:	:	:	:	:	:

Каматни стапки дневен паричен курс, годишно (%)		2.10 w	1.00 w	0.94 w	1.08 w	3.88 w	2.16 w
Курс на еврото : просек за периодот (1 евро = ... национална валута)		61.532	61.675	61.636	61.623	61.559	61.517
Индекс на трговски пондериран ефективен девизен курс, 42 земји (2015 = 100)		:	:	:	:	:	:
* Тригодишна промена (Т/Т-3) на индексот на трговски пондерираниот ефективен девизен курс, од 42 земји (2015 = 100)		:	:	:	:	:	:
Вредност на резервни средства (вклучувајќи злато) (во милиони евра)		2 193.3 w	114.6	304.7	271.6	603.1	318.7

Надворешна трговија со стоки	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Вредност на увозот сите стоки, сите партнери (во милиони евра)		5 071	7 599	9 647	12 126	11 149	11 066
Вредност на извозот сите стоки, сите партнери (во милиони евра)		3 124	5 781	6 969	8 300	8 323	7 784
Трговски биланс сите стоки, сите партнери (во милиони евра)		- 1 947	- 1 818	- 2 678	- 3 826	- 2 826	- 3 282
Услови на трговија (ценовен индекс на извозот / ценовен индекс на увозот * 100) (во број)	2)	101.4 iw	107.0 iw	100.0 iw	99.0 iw	:	:
Удел на извозот кон земји од ЕУ-27 во вредност на вкупниот извоз (%)		63.7 iw	77.5 iw	77.1 iw	78.3 iw	78.7 iw	76.9 iw
Удел на увозот од земји од ЕУ-27 во вредност на вкупниот увоз (%)		51.7 iw	46.3 iw	46.2 iw	46.8 iw	49.2 iw	50.5 iw

Демографија	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Груба стапка на природна промена на населението (стапка на природен прираст) број родени минус починати (на илјада жители)		1,7	- 3.2	- 5.1	- 2.4	- 1.9	- 2.3
Смртност на деца под една година (на 1.000 живородени)		9.8	5.7	4.6	:	1.9	:
Очекуван животен век при раѓање : мажи (години)		73.0	72.2	71.1 b	:	:	:
Очекуван животен век при раѓање : жени (години)		76.9	76.7	75.5 b	:	:	:

Пазар на труд	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Стапка на економска активност за лица на возраст од 20 до 64 години сооднос на населението на возраст од 20 до 64 години, кое е економски активно (%)		69.6	70.5	:	:	:	:
Стапка на вработеност за лица на возраст од 20 до 64 години сооднос на населението на возраст од 20 до 64 години, кое е вработено (%)		48.2	59.1	:	:	:	:
Стапка на вработеност на мажи на возраст од 20 до 64 години (%)		57.5	68.9	:	:	:	:
Стапка на вработеност на жени на возраст од 20 до 64 години (%)		38.7	49.0	:	:	:	:
Стапка на вработеност за лица на возраст од 55 до 64 години сооднос на населението на возраст од 55 до 64 години, кое е вработено (%)		35.4	45.7	:	:	:	:
Вработеност според главни сектори							
Земјоделство, шумарство и рибарство (%)		17.3 i	12.0 i	:	:	:	:
Индустрија (%)		23.6 i	23.9 i	:	:	:	:
Градежништво (%)		6.3 i	6.9 i	:	:	:	:
Услуги (%)		52.8 i	57.1 i	:	:	:	:
Лица вработени во јавниот сектор, како дел од вкупниот број вработени, лица на возраст од 20 до 64 години (%)		:	:	:	:	:	:
Лица вработени во приватниот сектор, како дел од вкупниот број вработени, лица на возраст од 20 до 64 години (%)		:	:	:	:	:	:

Стапка на невработеност дел од работната сила што се невработени (%)		31.0	16.4	:	:	:	:
Стапка на невработеност на мажи (%)		31.5	16.7	:	:	:	:
Стапка на невработеност на жени (%)		30.3	15.9	:	:	:	:
Стапка на невработеност на младите дел од работната сила на возраст од 15 до 24 години што се невработени (%)		53.9	35.7	:	:	:	:
Стапка на долгорочна невработеност дел од работната сила што е невработен 12 месеци или подолго (%)		25.5	12.4	:	:	:	:
Стапка на невработеност на лица (на возраст од 25 до 64 години) со завршено најмногу основно образование (ISCED-нивоа 0-2) (%)		36.4	21.4	:	:	:	:
Стапка на невработеност на лица (на возраст од 25 до 64 години) со завршено високо образование (ISCED нивоа 5-8) (%)		18.8	12.9	:	:	:	:

Социјална кохезија	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Просечни номинални месечни надници и плати (во национална валута)		20 902 w	27 182 w	28 718 w	31 859 w	36 614 w	41 239 w
Индекс на реални надници и плати (индекс на номинални надници и плати поделен со индексот на инфлација (2016 = 100))		95 w	116 w	119 w	115 w	121 w	132 w
ЦИНИЕВ коефициент		:	31.4	30.3 b	29.8	:	:
Јаз на сиромаштија		43.1	34.9	35.9 b	31.8	:	:

Животен стандард	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Број патнички возила во однос на големината на населението (број на илјада жители)		146.0	207.0	260.0	264.0	303.0	:
Број претплати за мобилна телефонија во однос на големината на населението (број на илјада жители)		1 084.6 w	896.8 w	902.7 w	:	:	:
Пенетрација на мобилен широкопојасен интернет (на 100 жители)		:	66.1 w	67.6 w	:	:	:
Пенетрација на фиксен широкопојасен интернет (на 100 жители)		:	23 w	23 w	:	:	:

Инфраструктура	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Густина на железничка мрежа (функционални линии на илјада km ²)		:	26.9 i	26.9 i	26.9 i	26.9 i	:
Должина на автопатишта (километри)		259	335	335	335	335	:

Образование, иновации и истражување	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Процент на лица на возраст 30-34 години со високо образование (ISCED 2011, нивоа 5 до 8)		21.7	39.7	:	:	:	:
Процент на лица на возраст 30-34 години со високо образование (ISCED 2011, нивоа 5 до 8), мажи		20.8	34.3	:	:	:	:
Процент на лица на возраст 30-34 години со високо образование (ISCED 2011, нивоа 5 до 8), жени		22.6	45.3	:	:	:	:
Учество во рано детско образование (деца на 3 години и повеќе)		78.1 w	30.0	35.1	42.4	46.1	:
Учество во рано детско образование (деца на 3 години и повеќе), мажи		77.7 w	29.4	35.2	41.4	46.2	:
Учество во рано детско образование (деца на 3 години и повеќе), жени		78.5 w	30.6	35.0	43.4	46.1	:
Ученици на 15 години со ниски постигнувања во читање		:	:	:	73.6	:	:
Ученици на 15 години со ниски постигнувања по математика		:	:	:	66.2	:	:

Ученици на 15 години со ниски постигнувања по природни науки		:	:	:	65.3	:	:
Лица што предвреме го напуштиле образованието и обуката: удел на лица на возраст 18–24 години со завршено најмногу основно образование (ISCED 2011 ниво 2 или пониско) кои не продолжуваат понатамошно образование или обука		11.7	5.7	:	:	:	:
Лица што предвреме го напуштиле образованието и обуката: удел на мажи на возраст 18–24 години со завршено најмногу основно образование (ISCED 2011 ниво 2 или пониско) кои не продолжуваат понатамошно образование или обука		11.1	5.7	:	:	:	:
Лица што предвреме го напуштиле образованието и обуката: удел на жени на возраст 18–24 години со завршено најмногу основно образование (ISCED 2011 ниво 2 или пониско) кои не продолжуваат понатамошно образование или обука		12.3	5.8	:	:	:	:
Удел на лица на возраст 25–64 години кои учествувале во образование и обука (во последните 4 недели)		4.1	2.6	:	:	:	:
Удел на лица на возраст 25–64 години кои учествувале во образование и обука (во последните 4 недели), мажи		4.1	2.5	:	:	:	:
Удел на лица на возраст 25–64 години кои учествувале во образование и обука (во последните 4 недели), жени		4.0	2.7	:	:	:	:
„Изложеност на дипломираните од стручно образование и обука (COO) на учење базирано на работа (процент од населението на возраст 20–34 години)		:	:	:	:	:	:
Удел на лица со најмалку основни дигитални вештини (процент од населението на возраст 16–74 години)		:	:	34.6	:	:	:
Удел на лица со најмалку основни дигитални вештини (процент од населението на возраст 16–74 години), мажи		:	:	38.1	:	:	:
Удел на лица со најмалку основни дигитални вештини (процент од населението на возраст 16–74 години), жени		:	:	31.1	:	:	:
Јавни расходи за образование во однос на БДП (%)		:	:	:	:	:	:
Бруто-домашен расход на истражување и развој, во однос на БДП (%)		:	0.37	:	0.37	0.37	:
Одобрени средства со буџетот или расходи за истражување и развој (GBAORD), како процент од БДП (%)		:	:	:	:	:	:
Процент на домаќинства што имаат пристап до интернет дома (%)		58.3	79.4	83.7	:	:	90.8

Животна средина	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
*Показател на емисии на стакленички гасови, еквивалентни на CO ₂ (1990 = 100)	3)	132.0 w	:	:	:	:	:
Енергетски интензитет на стопанството (kg на еквивалент на нафта на 1.000 евра БДП при константни цени од 2015)		366.8	270.3	266.5	267.0	:	:
Електрична енергија добиена од обновливи извори во однос на бруто-потрошувачка на електрична енергија (%)		16.7	23.5	22.8	25.9	32.2	:
Удел на товарниот патен транспорт (врз основа на тон-km) (%)		93.2 w	96.9 w	96.8 w	98.1 w	98.8 w	:

Енергија	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Примарно производство на сите енергетски производи (во илјади тони енергија (TOE))		1 561	992	886	1 040	936	:
Примарно производство на мазут (во илјади TOE)		0	0	0	0	0	:
Примарно производство на цврсти горива (во илјади TOE)		1 246	685	552	710	573	:

Примарно производство на гас (во илјади TOE)		0	0	0	0	0	:
Нето-увоз на сите енергетски производи (во илјади TOE)		1 448 i	1 649 i	1 823 i	1 734 i	1 713 i	:
Бруто-потрошувачка на енергија во земјата (во илјади TOE)		3 004	2 597	2 677	2 738	2 701	:
Бруто-производство на електрична енергија (GWh)		6 262	5 347	5 532	5 942	6 875	:

Земјоделство	Заб.	2012	2020	2021	2022	2023	2024
Индекс на обемот на земјоделско производство (по производни цени) (2015 = 100)		88.3 w	102.2 w	92.2 w	101.9 w	:	:
Искористена земјоделска површина (во илјади хектари)		1 267,9	1 270,5	1 268,8	1 265,1	1 258,6	:
Број добиток : живи говеда (во илјади грла, крај на периодот)		251.0	222.0	178.0	165.0	149.0	144.0
Број добиток : живи свињи (во илјади грла, крај на периодот)		152.0	164.0	186.0	182.0	193.0	180.0
Број добиток живи овци и живи кози (во илјади грла, крај на периодот)		796.0 i	726.0 i	709.0 i	726.0 i	673.0 i	615.0 i
Свежо млеко на располагање на фармите (во илјади тони)		:	461.1	389.2	388.0	291.7	:
Производство на ожеани : култури жита (вклучувајќи ориз) (во илјади тони)		465.1	585.5	568.9	548.4	529.0	538.3
Производство на ожеани култури : шеќерна репка (во илјади тони) 0,0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Производство на ожеани култури : зеленчук (во илјади тони)		691.4	794.2	798.0 p	803.1	742.6	790.3

Извор: Евростат и/или статистичките органи во Северна Македонија

: = недостапно

b = прекин во серија

d = дефиницијата се разликува

e = проценета вредност

p = провизорно

s = процена на Евростат

w = податоци доставени од и под одговорност на националниот статистички орган и објавени на основа „како што е“ и без никакво уверување во однос на нивниот квалитет и придржувањето кон статистичката методологија на ЕУ

* = Индикатор на Постапката за макроекономски дисбаланс (ПМД)

Фусноти:

- 1) NACE Rev2. Покриеност: B-N (excl. K); P-S (excl. S94)
- 2) Ласперов индекс на единечна вредност. 2021 = 100.
- 3) Дел од инвентарот на стакленички гасови, подготвен во контекст на Четвртата национална комуникација (УНФЦЦЦ).